

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**Τμήμα Επικοινωνίας
& Ψηφιακών Μέσων**

Δ.Π.Μ.Σ.: Δημόσιος Λόγος και Ψηφιακά Μέσα

Διπλωματική εργασία

Η ενημέρωση στη Θεσσαλία: Η διαδρομή της μέχρι την ψηφιακή εποχή. Ανάδειξη ιστορικών δεδομένων με την παραγωγή οπτικοακουστικού περιεχομένου

της

ΕΛΕΝΗΣ Σ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ

A.E.M. 1069

Επιβλέπων Καθηγητής: Αλέξανδρος Κλεφτοδήμος, Βαθμίδα

Εξεταστές: Γεώργιος Λάππας, Αμαλία Τριανταφυλλίδου

Φλώρινα 31-10-2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: ΕΛΕΝΗ Σ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ

A.E.M.: 1069

Ηλεκτρονική διεύθυνση: raftelen4@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2018

Κατεύθυνση:

Τίτλος διπλωματικής εργασίας:

Η ενημέρωση στη Θεσσαλία: Η διαδρομή της μέχρι την ψηφιακή εποχή. Ανάδειξη ιστορικών δεδομένων με την παραγωγή οπτικοακουστικού περιεχομένου

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία 31 -10 - 2020

Η δηλούσα

ΕΛΕΝΗ Σπ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανάγκη του ανθρώπου για επικοινωνία είναι γνωστή από την αρχαιότητα ακόμη. Πρόκειται στην ουσία, για μια έμφυτη ανθρώπινη ανάγκη που, στο πέρασμα των χρόνων, ικανοποιήθηκε με διάφορους τρόπους (ομιλία, γραφή, εικόνα κλπ). Απορρέουσα αυτής, είναι και η ανάγκη καταγραφής και μεταφοράς ειδήσεων, συμβάντων και γεγονότων με απώτερο στόχο την πληροφόρηση, που οδήγησε στη σταδιακή δημιουργία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ).

Παρότι, μπορεί κάποιος να επικαλεστεί πολλά στρεβλά έως και μεμπτά ως προς τη λειτουργία των ΜΜΕ – ή έστω μερίδας αυτών – κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη χρησιμότητα ύπαρξής τους και την συμβολή τους στην πολιτικο-κοινωνική εξέλιξη κάθε τόπου. Ειδικά, τα περιφερειακά – τοπικά ΜΜΕ συνιστούν πολύ σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της σύγχρονης φυσιογνωμίας της ελληνικής περιφέρειας.

Θεσμικά, το «άνοιγμα» των ραδιοτηλεοπτικών Μέσων προς την ιδιωτική πρωτοβουλία, στα τέλη της δεκαετίας του 1980, συνετέλεσε στο να αρχίσει η περιφέρεια να βγαίνει σιγά-σιγά από τη σκιά της αφάνειας. Η τεχνολογία από την άλλη, συνέβαλε ώστε η απόσταση μεταξύ κέντρου και περιφέρειας να μειωθεί ακόμη περισσότερο, καθιστώντας την πληροφορία προσβάσιμο αγαθό για τους περισσότερους πολίτες, χωρίς γεωγραφικά όρια και εμπόδια.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία γίνεται αναφορά στην ενημέρωση γενικά, την ιστορία των Μέσων Ενημέρωσης (έντυπο, ραδιόφωνο, τηλεόραση, διαδίκτυο) και στο πως αυτά διαμορφώθηκαν μέχρι την ψηφιακή εποχή. Η εργασία εστιάζει στην περιφερειακή ενημέρωση και ειδικότερα στην εξέλιξή της στους τέσσερις νομούς της Περιφέρειας Θεσσαλίας (Λάρισας, Μαγνησίας, Τρικάλων, Καρδίτσας), από την εποχή της τουρκοκρατίας μέχρι σήμερα.

Παράλληλος και εξίσου σημαντικός στόχος της διπλωματικής ήταν η παραγωγή ενός βίντεο – ντοκιμαντέρ σχετικό με την ιστορία των ΜΜΕ και με επίκεντρο την περιοχή της Θεσσαλίας επίσης.

Μια ιστορία που ξετυλίγεται σε διάρκεια 45 λεπτών, μέσα από συνεντεύξεις ανθρώπων σχετικών με τον Τύπο και την Ενημέρωση. Με τον τρόπο αυτό, αποτυπώθηκαν, όχι μόνο στο κείμενο, αλλά και σε εικόνα, στιγμές από το παρελθόν του Θεσσαλικού Τύπου, ενώ σκιαγραφήθηκε το παρών και το μέλλον του, μέσα από προσωπικές αφηγήσεις.

Η έρευνα στηρίχθηκε, εκτός από δευτερογενές και σε πρωτογενές υλικό, καθώς η βιβλιογραφία γύρω από τη σύγχρονη ραδιοτηλεοπτική ιστορία της Θεσσαλίας είναι από περιορισμένη ως ανύπαρκτη.

Μεθοδολογικά, στηρίχθηκε στις βασικές αρχές της ποιοτικής έρευνας, ενώ για την παραγωγή του οπτικοακουστικού υλικού δόθηκε έμφαση στις προσωπικές – ανοικτού τύπου συνεντεύξεις.

Λέξεις - κλειδιά: ιστορία της ενημέρωσης, Τύπος της Θεσσαλίας, περιφερειακά ΜΜΕ, ιστοσελίδες

ABSTRACT

Man's need for communication has been known since antiquity. It is, in essence, an innate human need that, over the years, has been satisfied in various ways (speech, writing, image, etc.). The consequence of this is the need to record and transmit news, events and happenings with the ultimate goal of information, which led to the gradual creation of the Media. Although one can invoke many distortions and even objections to the operation of the media - or even a portion of them - one can not question their usefulness and their contribution to the socio-political development of each place. In particular, the regional - local media are a very important factor of development and have played a key role in shaping the modern physiognomy of the Greek region. Institutionally, the "opening" of the Broadcast Media to private initiative in the late 1980s helped the region slowly emerge from the shadows of obscurity. Technology, on the other hand, has helped to further reduce the distance between the center and the periphery, making information accessible to most citizens, without geographical boundaries and barriers. In this dissertation reference is made to information in general, the history of the Media (print, radio, television, internet) and how they were formed until the digital age. The work focuses on regional information and in particular on its development in the four prefectures of the Region of Thessaly (Larissa, Magnesia, Trikala, Karditsa), from the time of Ottoman rule until today. A parallel and equally important goal of diplomacy was the production of a video-documentary about the history of the media and focusing on the region of Thessaly as well.

A story that unfolds over 45 minutes, through interviews with people related to the Press and Information. In this way, moments from the past of the Thessalian Press were captured, not only in the text, but also in the image, while its present and future were outlined, through personal narratives.

The research was based, in addition to secondary and primary material, as the bibliography around the modern radio and television history of Thessaly is from limited to non-existent.

Methodologically, it was based on the basic principles of qualitative research, while for the production of audiovisual material, emphasis was placed on personal - open type interviews.

Keywords: history of information, Press of Thessaly, regional media, websites

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	16
1.1 Ιστορική Αναδρομή.....	16
1.2 Είδη ενημέρωσης	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΕΝΤΥΠΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	18
2.1 Εφημερίδες -Περιοδικά.....	18
2.2 Ιστορικά στοιχεία	18
2.3 Ο έντυπος Τύπος στην Ελλάδα	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ	23
3.1 Ιστορική αναδρομή	23
3.2 Ο Τύπος της Θεσσαλίας	24
3.2.1 Ο Τύπος του Βόλου.....	27
3.2.2 Ο Τύπος της Λάρισας.....	29
3.2.3 Ο Τύπος των Τρικάλων	32
3.2.4 Ο Τύπος της Καρδίτσας	33
3.3 Οι εφημερίδες στη Θεσσαλία σήμερα	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	35
4.1 Η ανακάλυψη του Ραδιοφώνου.....	35
4.2 Το Ραδιόφωνο στην Ελλάδα	35
4.3 Το Ραδιόφωνο ανακαλύπτει εκ νέου τον εαυτό του.....	36
4.4 Τα Περιφερειακά Ραδιόφωνα.....	38
4.5 Το Ραδιόφωνο στη Θεσσαλία.....	39
4.5.1 Η ΕΡΤ Βόλου	40
4.5.2 Η ΕΡΤ Λάρισας	41
4.6 Το Ραδιόφωνο στο Βόλο	42
4.7 Το Ραδιόφωνο στη Λάρισα.....	43
4.8 Το Ραδιόφωνο στα Τρίκαλα	43
4.9 Το Ραδιόφωνο στην Καρδίτσα	44
4.10 Τα Ραδιόφωνα στη Θεσσαλία σήμερα	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	47

5.1	Ιστορική αναδρομή	47
5.2	Η Τηλεόραση στην Ελλάδα	48
5.2.1	Η Δημόσια Τηλεόραση.....	48
5.2.2	Τα πρώτα ιδιωτικά κανάλια.....	49
5.2.3	Οι τηλεοπτικές άδειες	50
5.3	Η Τηλεόραση στην Περιφέρεια	50
5.4	Η Τηλεόραση στη Θεσσαλία.....	53
5.5	Το μέλλον της τηλεόρασης.....	55
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	57
6.1	Η ιστορία του διαδικτύου.....	57
6.2	Οι αλλαγές στον τομέα της ενημέρωσης	58
6.3	Στοιχεία ερευνών	60
6.4	Διαδίκτυο και παραπληροφόρηση.....	63
6.5	Ιστοσελίδες στη Θεσσαλία.....	64
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: Η ΕΝΩΣΗ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ	67
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο: ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΒΙΝΤΕΟ	70
8.1	Η συνέντευξη	70
8.2	Στάδιο προπαραγωγής.....	71
8.3	Στάδιο παραγωγής.....	71
8.4	Στάδιο μεταπαραγωγής	72
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	73
	ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	75
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	80
	Κείμενο αφήγησης (voice over).....	80
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	91
	Φωτογραφικό υλικό από τη διαδικασία παραγωγής του βίντεο και υλικοτεχνικός εξοπλισμός....	91
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ	95
	Στιγμιότυπα από τη διαδικασία υλοποίησης του βίντεο – ντοκιμαντέρ	95

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 2.1. Θεσσαλικός τύπος. Πηγή: ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε.....	18
Εικόνα 2 3.1. Το κτίριο όπου είχε στηθεί ο παράνομος εκδοτικός μηχανισμός της αντίστασης του ΕΑΜ και ΚΚΕ, στον Βόλο	25
Εικόνα 3 3.2. Ο Ρήγας υπήρξε η πρώτη, βραχύβια εφημερίδα του Βόλου (αριστερά). +Η εφημερίδα Θεσσαλία του Βόλου των Πηλιορειτών αδελφών Σακελλαρίδη (δεξιά). Πηγή: Κολιού, 2002	28
Εικόνα 4 3.3. Σήμερα στο Βόλο κυκλοφορούν τρεις καθημερινές εφημερίδες, η Θεσσαλία, ο Ταχυδρόμος και η Μαγνησία	29
Εικόνα 5 3.4. Ο Παναγιώτης Δημητρακόπουλος συνέδεσε το όνομά του με τα μεγαλύτερα άλματα της εφημερίδας Ελευθερία της Λάρισας. Πηγή: Προσωπικό αρχείο Χρήστου Τσαντήλα	31
Εικόνα 6 3.5. Ο Φώτης Αλεξίου, στηλοβάτης της εφημερίδας Νέος Αγών της Καρδίτσας. Πηγή: https://neosagon.gr	33
Εικόνα 7 4.1. Το ραδιόφωνο προσαρμόζεται, εκσυγχρονίζεται και δηλώνει παρών και στην ψηφιακή εποχή. Εικονίζεται το studio του σχολικού διαδικτυακού ραδιοφωνικού σταθμού του 1 ^{ου} Εργαστηριακού Κέντρου Βόλου.....	37
Εικόνα 8 4.2. Οι πρώτοι εργαζόμενοι της ΕΡΤ Βόλου, του πρώτου περιφερειακού σταθμού της Ελληνικής Ραδιοφωνίας. Πηγή: ΕΡΤ Βόλου	41
Εικόνα 9. 4.3. Στις 11 Ιουνίου μπήκε λουκέτο σε όλες τις δομές της ΕΡΤ, μεταξύ των οποίων και του Βόλου. Επισήμως επαναλειτούργησε δύο χρόνια μετά, αν και ποτέ δεν σταμάτησε να εκπέμπει ...	41
Εικόνα 10 6.1. Μόνο το 27% των Ελλήνων εμπιστεύεται τις ειδήσεις. Πηγή: https://www.dianeosis.org	61
Εικόνα 11 6.2. Κύρια πηγή ενημέρωσης των πολιτών για την πανδημία του κορωνοϊού είναι το διαδίκτυο. Πηγή: https://www.enainstitute.org	62
Εικόνα 12 7.1. Η Ένωση Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας ιδρύθηκε το 1932. Πηγή: ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε.....	69
Εικόνα 13 ΠΒ1. Στιγμιότυπο από τη συνέντευξη με τον Δημ. Μπάτσιο (συνταξιούχο δημοσιογράφο) στους χώρους της ΕΣΗΕΘΣτΕΕ)	91
Εικόνα 14 ΠΒ2. Από τη συνέντευξη με την προϊσταμένη της ΕΡΤ Βόλου.....	91
Εικόνα 15 ΠΒ3. Στις εγκαταστάσεις της TRT στο Βόλο (πάνω), με τον διευθυντή του καναλιού, δημοσιογράφο και εκδότη, Σωτήρη Πολύζο.....	92
Εικόνα 16 ΠΒ4. Στις εγκαταστάσεις του ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, στη Λάρισα (κάτω), με τον διευθυντή του καναλιού, Γιάννη Κολλάτο.....	92

Εικόνα 17 ΠΒ5. Με τον πρόεδρο της Ένωσης Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδα και Εύβοιας, Δημήτρη Χορταργιά.....	93
Εικόνα 18 ΠΒ6. Έξω από το κτίριο όπου λειτούργησε το τυπογραφείο της αντίστασης, στο Βόλο, με τον δημοσιογράφο – συγγραφέα, Θανάση Βογιατζή	93
Εικόνα 19 ΠΒ7. Στιγμιότυπα από τη διαδικασία voice over και της επεξεργασίας του ήχου και της εικόνας του video	94
Εικόνα 20 ΠΓ1. Η αρχή του οδοιπορικού (η λήψη του πλάνου, στην πραγματικότητα, έγινε στο τέλος	95
Εικόνα 21 ΠΓ2. Ρήγας Βελεστινλής, ο Θεσσαλός πρωτεργάτης του έντυπου Τύπου στην Ελλάδα	95
Εικόνα 22 ΠΓ3. Πρώτος διευθυντής και εν συνεχεία, εκδότης της ιστορικής εφημερίδας ΘΕΣΣΑΛΙΑ του Βόλου, που κυκλοφορεί από το 1898, ο Δημοσθένης Ρίζος	96
Εικόνα 23 ΠΓ4. Στο σπίτι του Γιάννη Μαντίδη, από τους παλαιότερους εν ζωή δημοσιογράφους της Θεσσαλίας.....	96
Εικόνα 24 ΠΓ5. Δημήτρης Μπάτσιος, παλαίμαχος δημοσιογράφος της έντυπης και ραδιοφωνικής δημοσιογραφίας του Βόλου, είχε πολλά να πει για το χθες και το σήμερα της ενημέρωσης.....	97
Εικόνα 25 ΠΓ6. Για την μεγάλη προσωπικότητα στο χώρο του Τύπου της Θεσσαλίας που ακούει στο όνομα Τάκης Δημητρακόπουλος και για το εκδοτικό θαύμα που δημιούργησε, μίλησε ο επί δεκαετίες αρχισυντάκτης της εφημερίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, Χρήστος Τσαντήλας	97
Εικόνα 26 ΠΓ7. Διασταύρωση οδών Μεταμορφώσεως με Γαλλίας, στο Βόλο ... έξω από το κτίριο που στέγαζε τον εκδοτικό μηχανισμό του ΕΑΜ, με τον δημοσιογράφο – συγγραφέα, Θανάση Βογιατζή.....	98
Εικόνα 27 ΠΓ8. Τα εγκαίνια της σημερινής ΕΡΤ Βόλου, εν έτει 1948 ... πρώτος περιφερειακός σταθμός της Δημόσιας Ραδιοφωνίας.....	98
Εικόνα 28 ΠΓ9. Βράδυ 11 ^{ης} Ιουνίου 2013 ... δημοσιογράφοι της ΕΡΑ Βόλου σε εκπομπή, λίγο μετά την ανακοίνωση του λουκέτου σε όλες τις δομές της ΕΡΤ (αρχείο Κώστα Αμυγδαλίτη).....	99
Εικόνα 29 ΠΓ10. Σύντομη αναφορά στην μακρόχρονη ιστορία της ΕΡΤ Βόλου από την προϊσταμένη του σταθμού, Βίκυ Καποτά.....	99
Εικόνα 30 ΠΓ11. Για την ΕΡΤ Βόλου, της περιόδου των δύο χρόνων της αυτοδιαχείρισης (2013-2015) μίλησε η δημοσιογράφος Φρόσω Παύλου	100
Εικόνα 31 ΠΓ 12. Ο Γιώργος Καρεκλίδης, από τους πρώτους ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών στη Μαγνησία, μετά το «άνοιγμα» του Ραδιοφώνου στην ιδιωτική πρωτοβουλία (1987).....	100

Εικόνα 32 ΠΓ13. Πρώτο πανελλαδικά περιφερειακό κανάλι της Ελλάδας, το θεσσαλικό TRT. Η Ελένη Μανώλη και ο Σωτήρης Πολύζος υπήρξαν μεταξύ των πρώτων δημοσιογράφων που το στελέχωσαν	101
Εικόνα 33 ΠΓ14. Ο Γιάννης Κολλάτος, διευθυντής του ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ενός καναλιού που δίνει έμφαση στο αγροτικό ρεπορτάζ	102
Εικόνα 34 ΠΓ15. Η Βιβή Τσιντσίνη, εκδότρια εφημερίδας και ιδιοκτήτρια ενημερωτικής ιστοσελίδας στον Αλμυρό Μαγνησίας. Μιλά για τα πολλά «κενά» στη λειτουργία των ηλεκτρονικών εφημερίδων και το ξεκαθάρισμα που πρέπει να γίνει στο χώρο.....	102
Εικόνα 35 ΠΓ16. Εργασιακά, ο χώρος της ενημέρωσης διέρχεται μια πολύ άσχημη περίοδο λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού που ήρθε για να αποτελειώσει ότι μπόρεσε να σωθεί κατά τη δεκαετή οικονομική κρίση, σύμφωνα με τον πρόεδρο της Ένωσης Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδα και Εύβοιας, Δημήτρη Χορταργιά.....	103
Εικόνα 36 ΠΓ17. Το τέλος του οδοιπορικού	103

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τον γενικό όρο «ενημέρωση» αναφερόμαστε στην πληροφόρηση και τον κατατοπισμό κάποιου για πρόσφατα συμβάντα ή γεγονότα, για μεταβολές και εξελίξεις. Το περιεχόμενο της ενημέρωσης ονομάζεται «ειδησεογραφία» και είναι ο τομέας εκείνος της δημοσιογραφίας που αφορά τη συλλογή, επεξεργασία και μετάδοση ειδήσεων. Είναι επίσης, το σύνολο των ειδήσεων που αναγράφονται σε μια εφημερίδα ή περιοδικό ή που μεταδίδονται από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση (Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα¹, χ.χ.· Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα², χ.χ.).

Τον ρόλο του «μεταδότη» της πληροφορίας σε ένα πλήθος ανθρώπων έχει ο Τύπος και κατ' επέκταση τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), τα οποία διακρίνονται σε έντυπα (εφημερίδες, περιοδικά) ηλεκτρονικά (ραδιόφωνο, τηλεόραση) και ψηφιακά. Στην κατηγορία των ψηφιακών Μέσων βέβαια, μπορεί να συμπεριληφθούν – πλέον – τόσο η τηλεόραση, όσο και το ραδιόφωνο, αν και πρωτεύουσα θέση κατέχει το διαδίκτυο. Αναντίρρητα, η ψηφιακή ενημέρωση καταλαμβάνει όλο και μεγαλύτερο χώρο, αναδιαμορφώνοντας εντελώς το τοπίο, τα τελευταία χρόνια.

Υπάρχουν βέβαια και αρκετές άλλες διακρίσεις που αφορούν στον Τύπο και τα ΜΜΕ, ανάλογα με το είδος της ενημέρωσης που προσφέρει (π.χ. αθλητικός, εκκλησιαστικός κλπ) ή το κοινό στο οποίο απευθύνεται (π.χ. επιστημονικός, της ομογένειας κλπ). Μία βασική διάκρισή του είναι και η γεωγραφική. Στο πλαίσιο αυτό, διακρίνεται στον αθηναϊκό ή κεντρικό και τον περιφερειακό - τοπικό Τύπο, ο οποίος έχει μετεξελιχθεί στην πορεία των χρόνων. Μπορούμε δε, να πούμε πλέον, ότι όπως συμβαίνει σε όλους τους τομείς, έτσι και εδώ, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών με αποκορύφωμα το διαδίκτυο, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις μιας περισσότερο ισότιμης ανάπτυξης του περιφερειακού Τύπου που παραδοσιακά λειτουργούσε στη «σκιά» του αθηναϊκού.

Η εξέλιξη του Τύπου στη Θεσσαλία – την οποία πραγματεύεται η παρούσα εργασία - δε διαφέρει από το γενικό αυτό πλαίσιο ανάπτυξης. Θα μπορούσε ωστόσο, να πει κανείς, ότι ως περιοχή, η Θεσσαλία υπήρξε πρωτοπόρα στο χώρο, αφού πολλά εκδοτικά εγχειρήματα καταγράφονται πριν ακόμη την απελευθέρωσή της από τους Τούρκους και την ενσωμάτωσή της στην ελληνική επικράτεια, το 1881.

Ανάλογη πρωτοπορία έχει να επιδείξει η Θεσσαλία και στο χώρο των νέων μέσων - όπως αλλιώς λέγονται, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση - καθώς στο Βόλο λειτούργησε το πρώτο περιφερειακό ραδιόφωνο της Ελληνικής Ραδιοφωνίας (ΕΡΑ – ΕΡΤ), όπως και το πρώτο περιφερειακό ιδιωτικό κανάλι (TRT) ταυτόχρονα μάλιστα με τα αθηναϊκά – πανελλαδικής εμβέλειας.

Ένα στοιχείο που πρέπει να έχουμε υπόψη μας είναι , ότι παρότι τεχνολογικά διαφορετικοί, όλοι οι δίαυλοι ενημέρωσης σκοπεύουν στον αυτό σκοπό, που είναι η πληροφόρηση των πολιτών, ενώ επιτελούν και έναν επιπλέον κοινό και πολύ ευαίσθητο ρόλο: αυτόν του διαμορφωτή της κοινή γνώμης και μέσω αυτού, του ρυθμιστή των πολιτικών – οικονομικών εξελίξεων κάθε τόπου.

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι: αφενός, μέσω της ιστορικής διαδρομής στο χώρο της ενημέρωσης στη Θεσσαλία - που εκ των πραγμάτων έρχεται ως προέκταση ή διασταυρώνεται με την ευρύτερη ιστορία του Τύπου - να αναδειχθούν σημαντικά σημεία και στοιχεία της πορείας αυτής και αφετέρου να εστιάσουμε στο ρόλο των μέσων στις τοπικές κοινωνίες και να ανιχνεύσουμε τις προοπτικές που διαγράφονται στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Ο στόχος αυτός προσεγγίζεται, τόσο μέσα από τη θεωρητική έρευνα και ανάπτυξη της εργασίας, όσο και μέσα από την παραγωγή ενός ντοκιμαντέρ.

Η διαδρομή της έρευνας σε αρκετά σημεία της υπήρξε βαθιά, σε κάποια όμως, συνάντησε εμπόδια, κυρίως λόγω έλλειψης πηγών σχετικών με τη σύγχρονη ιστορία του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης στη Θεσσαλία, αναφορικά δηλαδή, με την περίοδο της ιδιωτικής ραδιοφωνίας / τηλεόρασης. Ομοίως, ανεξερεύνητο είναι το πεδίο της διαδικτυακής ενημέρωσης, γεγονός οπωσδήποτε λογικό ωστόσο, μιας και μιλάμε για ένα μέσο που μετρά λίγα – σχετικά - χρόνια ζωής.

Ως εκ τούτου, η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε ώστε να προσεγγιστεί καλύτερα η περίοδος αυτή, ήταν οι προσωπικές συνεντεύξεις, επιλεγμένων ατόμων που σχετίζονται με το χώρο της ενημέρωσης γενικά και των ΜΜΕ της Θεσσαλίας ειδικότερα. Το είδος της συνέντευξης που επιλέχθηκε δε, ήταν οι συνεντεύξεις ανοικτού τύπου, ως το πιο ενδεδειγμένο εργαλείο άντλησης και καταγραφής στοιχείων που παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για την απαρχή της ιδιωτικής ραδιοφωνίας και τηλεόρασης - κατά βάση - στους τέσσερις νομούς της Θεσσαλίας.

Αυτό ακριβώς το σημείο αποτελεί το βασικό καινοτόμο στοιχείο και τη σημαντικότερη συνεισφορά αυτής της διπλωματικής στο πεδίο της έρευνας γύρω από την ενημέρωση και τα ΜΜΕ στην περιφέρεια της Θεσσαλίας, συμβάλλοντας – έστω στο ελάχιστο – στην πρωτογενή έρευνα, στη συγκέντρωση και στην αποτύπωση σημείων της σύγχρονης ιστορίας των ΜΜΕ, που έως τώρα βρίσκονται καταγεγραμμένα μόνο στις μνήμες κάποιων και αναπαράγονται μόνο μέσα από προφορικές διηγήσεις υπό τον κίνδυνο σταδιακά να σβήσουν αν δεν καταγραφούν. Η καινοτομία της εν λόγω διπλωματικής εργασίας έγκειται επίσης στο γεγονός ότι δεν περιορίζεται στη θεωρητική ανασκόπηση και καταγραφή ιστορικών και άλλων στοιχείων, αλλά επεκτείνεται και στην οπτικοποίηση της ιστορικής αυτής διαδρομής, μέσω ενός 45λεπτου ντοκιμαντέρ που παρήχθη.

Η πρόκληση του να κινείται κανείς σε «παρθένα» και ιδιαίτερα ρευστά πεδία κατέστη ανέλπιστα, εντονότερη εξαιτίας της συγκυρίας, μέρος των αλλαγών στο πεδίο που λέγεται «ενημέρωση» να συντελείται ακριβώς κατά την περίοδο συγγραφής τούτης της εργασίας, ως απόρροια της πρωτοφανούς και εν εξελίξει κρίσης της πανδημίας του κορωνοϊού.

Στην ουσία, πρόκειται για μια έρευνα που έχει ως αφετηρία το παρελθόν, αλλά την ίδια στιγμή «πατάει» σε ένα ρευστό, υπό εξέλιξη παρών, το οποίο, σε ένα βαθμό, θα διαμορφώσει το μέλλον της ενημέρωσης.

Το υλικό της διπλωματικής εργασίας κατανεμήθηκε σε οκτώ κεφάλαια (εκτός προλόγου και εισαγωγής) και στα συμπεράσματά της, ενώ περιλαμβάνει και τρία παραρτήματα που αφορούν την παραγωγή του ντοκιμαντέρ.

Γενικά, το πλαίσιο της δομής της εργασίας ακολουθεί την πορεία από το γενικό στο ειδικό και από το παρελθόν, στο παρών και στο μέλλον.

Ειδικότερα, τα οκτώ κεφάλαια αφορούν:

Στο 1^ο Κεφάλαιο γίνεται γενική αναφορά στην Επικοινωνία και την Ενημέρωση, με επεξήγηση των όρων, ενώ ακολουθεί σύντομη αναδρομή στο παρελθόν και διάκριση των ειδών ενημέρωσης που θα επεξηγηθούν αναλυτικότερα στα επόμενα κεφάλαια.

Στο 2^ο Κεφάλαιο ξεκινά η εξειδικευμένη αναφορά στην Ενημέρωση και στα Μέσα, που ξεκινά από το παρελθόν και καταλήγει στο σήμερα, με πρώτη την έντυπη ενημέρωση και τα Μέσα που την εκπροσωπούν, ήτοι εφημερίδες και περιοδικά.

Στο 3^ο Κεφάλαιο γίνεται περαιτέρω εξειδίκευση της έντυπης ενημέρωσης, με αναφορά στον Περιφερειακό Τύπο, η οποία επίσης ξεκινά με μια ιστορική αναδρομή και κλιμακώνεται στους τέσσερις Νομούς της Θεσσαλίας για να καταλήξει στο σήμερα.

Το 4^ο Κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στο Ραδιόφωνο, η πορεία και εξέλιξη του οποίου ερευνάται ιστορικά, σε εθνικό, αλλά και περιφερειακό – πανθεσσαλικό - τοπικό επίπεδο. Επίσης γίνεται ξεχωριστή αναφορά στο Δημόσιο και Ιδιωτικό Ραδιόφωνο και στις προοπτικές του.

Στο 5^ο Κεφάλαιο η αντίστοιχη ανάλυση γίνεται για την Τηλεόραση.

Στο 6^ο Κεφάλαιο η έρευνα επεκτείνεται στο Διαδίκτυο και στη λειτουργία του σε εθνικό, αλλά και περιφερειακό – πανθεσσαλικό – τοπικό επίπεδο. Εκτός από ιστορικά στοιχεία, παρατίθενται και στοιχεία ερευνών για την επίδρασή του και τις αλλαγές που επέφερε στον τρόπο της ενημέρωσης.

Εξετάζονται επίσης, παράμετροι όπως οι κίνδυνοι που ενέχει η χρήση του, αλλά και τα κενά που υπάρχουν ακόμη ως προς τη λειτουργία των ενημερωτικών ιστοσελίδων, ειδικά στην περιφέρεια.

Στο 7^ο Κεφάλαιο παρουσιάζεται η Ένωση Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας, ως θεσμικό όργανο των επαγγελματιών δημοσιογράφων.

Το 8^ο Κεφάλαιο τέλος αφορά στο τεχνικό κομμάτι της διπλωματικής, ήτοι στην παραγωγή ντοκιμαντέρ σχετικού με την Ενημέρωση στη Θεσσαλία και αναλύεται η μέθοδος που ακολουθήθηκε (προπαραγωγή – παραγωγή – μεταπαραγωγή).

Όσον αφορά τέλος, στα ερευνητικά ερωτήματα που καλείται να απαντήσει η εργασία, είναι τα εξής:

- Ποιος ο ρόλος των ΜΜΕ στις τοπικές κοινωνίες;
- Πώς διαμορφώθηκε ο ρόλος αυτός στην πορεία των χρόνων;
- Ποια είναι διαχρονικά, η θέση της Θεσσαλίας στο χώρο της ενημέρωσης;
- Ποιο το μέλλον του περιφερειακού Τύπου;
- Πώς επηρέασε τον περιφερειακό Τύπο και ειδικότερα τον Τύπο της Θεσσαλίας η ανάπτυξη της τεχνολογίας του διαδικτύου;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

1.1 Ιστορική Αναδρομή

Η ενημέρωση, γεννήθηκε από την έμφυτη ανάγκη των ανθρώπων να επικοινωνούν, να έρχονται σε επαφή μεταξύ τους, να ανταλλάσσουν μηνύματα, ιδέες, πληροφορίες και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους. Όλα αυτά, είτε με τον γραπτό λόγο, είτε με την ομιλία, είτε με τις κινήσεις του προσώπου, των χεριών, με νοήματα ή ακόμη και με σύμβολα.

Ανατρέχοντας στο πολύ μακρινό παρελθόν, διαπιστώνουμε πως η μορφή της επικοινωνίας ήταν κυρίως λεκτική και δεν είχε το χαρακτηριστικό της μαζικότητας. Η μαζική επικοινωνία, με σκοπό την ενημέρωση, είναι ένα είδος που αναπτύχθηκε στην πορεία των χρόνων ως ικανοποίηση της ανάγκης των ανθρώπων για πιο γρήγορη και εύκολη επικοινωνία σε συνάρτηση βέβαια, με τις τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα αυτό.

Για την επίτευξη της μαζικής επικοινωνίας χρησιμοποιήθηκαν τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας ή Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ). Σε αυτά περιλαμβάνονται, αφενός τα λεγόμενα παραδοσιακά Μέσα, όπως ο έντυπος Τύπος (εφημερίδες και περιοδικά), αφετέρου τα «νέα» ή αλλιώς ηλεκτρονικά και ψηφιακά Μέσα, όπως είναι η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και το Διαδίκτυο σε ποικίλες εφαρμογές του.

Μια πρώτη μορφή ενημέρωσης, με την έννοια της διάδοσης μιας είδησης σε ευρύ κοινό, συναντούμε από την αρχαιότητα κιόλας και είναι ο ντελάλης, ο κήρυκας ή ο αγγελιοφόρος. Σχετικές αναφορές υπάρχουν και στη μυθολογία ακόμη, κατά την οποία, ο Ερμής θεωρούταν ο θεός της αγγελίας, ενώ αντίστοιχη θεά της αρχαίας Ρώμης ήταν η Φήμη.

Η μορφή αυτή επικοινωνίας εξελίχθηκε με την ανακάλυψη της γραφής, η οποία αποτέλεσε και προϋπόθεση για τη δημιουργία της εφημερίδας. Στην αρχαιότητα βέβαια, οι εφημερίδες δεν είχαν σχέση με το έντυπο που εμείς σήμερα ονομάζουμε έτσι. Επρόκειτο συνήθως για στρατιωτικά υπομνήματα στα οποία καταγραφόταν τα καθημερινά συμβάντα.

Οι πρώτες εφημερίδες εντοπίζονται στην εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου και ονομάζονται *Βασίλειες Εφημερίδες*. Σε αυτές καταγράφονταν οι δραστηριότητες του βασιλιά και γενικότερα τα δρώμενα του Βασιλείου της Μακεδονίας, καθώς και μερικές πληροφορίες για τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα που επικρατούσαν. Δεν αποκλείεται πάντως, σύμφωνα και με τους ισχυρισμούς κάποιων ιστορικών, οι *Βασίλειες Εφημερίδες* να έχουν τις ρίζες τους πολύ πριν τη βασιλεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις της αρχαίας Ελλάδας τηρούνταν αρχείο ειδήσεων όπου καταγράφονταν οι πλέον ενδιαφέρουσες πράξεις των κυβερνώντων και οι ειδήσεις υπό τη μορφή ημερολογίου. Εφημερίδες αυτού του τύπου κρατούσαν επίσης, οι βασιλιάδες της Περσίας, της Αιγύπτου και άλλων ανατολικών χωρών (Οι εφημερίδες στην Αρχαία Ελλάδα, 2018).

Η πλησιέστερη γραπτή μαρτυρία προς τη σημερινή εφημερίδα είναι η έκδοση από τους Ρωμαίους των *acta diurna* (Ημερήσια Συμβάντα). Σε αυτά καταγράφονταν σε σανίδες – εφημερίδες, οι αποφάσεις της Συγκλήτου (*acta senates*), ενώ αργότερα, παράλληλα με τις επίσημες πράξεις της πολιτείας, καταγράφονταν και οι πολεμικές ειδήσεις, ειδήσεις για καταστροφές από καιρικά φαινόμενα και συλλήψεις κακοποιών, αναγγελίες γιορτών, αφίξεις και αναχωρήσεις ξένων επισήμων κ.α (Τυχερός, 2004).

Παρότι η απαρχή της έντυπης ενημέρωσης ανιχνεύεται κάπου στην αρχαιότητα ακόμη, τα άλλα είδη της χρειάστηκε να περάσουν πολλοί αιώνες μέχρι να διαμορφωθούν ως αποτέλεσμα της προόδου, της τεχνολογικής εξέλιξης και της ανακάλυψης νέων Μέσων «μεταφοράς» της πληροφορίας. Το ραδιόφωνο (τέλη 19^{ου} αιώνα), η τηλεόραση (αρχές 20^{ου} αιώνα) και το διαδίκτυο (αρχές 21^{ου} αιώνα) μετρούν αναλογικά, λίγα χρόνια ζωής, ωστόσο, η εξέλιξή τους είναι τόσο ραγδαία που δύσκολα μπορεί κανείς, έστω και να την παρακολουθήσει.

1.2 Είδη ενημέρωσης

Τα είδη ή αλλιώς, Μέσα ενημέρωσης, είναι όλα τα διαθέσιμα εκείνα μέσα, τα οποία χρησιμοποιούνται για να ενημερωθεί ένα πλήθος ανθρώπων. Παρότι ετυμολογικά η έννοια του Τύπου περιλαμβάνει μόνο τις εφημερίδες, τα περιοδικά και τα βιβλία, μιας και προέρχεται από το ρήμα «τύπτω» = χτυπώ (για τη δημιουργία αποτυπώματος), εντούτοις, η έννοια πλέον, έχει πάρει μια πιο γενική μορφή και περιλαμβάνει και τα υπόλοιπα Μέσα Ενημέρωσης. Εκτός από τεχνική έχει καταστεί δε, και νομική έννοια, με την ειδική αναφορά που υπάρχει σε αυτόν, στο Σύνταγμα (Τυχερός, 2004).

Οι βασικοί πόλοι της ενημέρωσης είναι ο έντυπος (εφημερίδες, περιοδικά) ο ηλεκτρονικός (ραδιόφωνο –τηλεόραση) και πλέον, και ο ψηφιακός Τύπος (διαδίκτυο—ιστοσελίδες).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΕΝΤΥΠΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

2.1 Εφημερίδες -Περιοδικά

Οι εφημερίδες, όπως και τα περιοδικά συγκαταλέγονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Ως εφημερίδα χαρακτηρίζεται οποιαδήποτε έντυπη περιοδική έκδοση, η ύλη της οποίας αφορά κυρίως, γεγονότα που είναι επίκαιρα, λαμβάνουν δηλαδή χώρα την περίοδο που εκδίδεται. Αυτή είναι και η ουσιώδης διαφορά της εφημερίδας από το έντυπο περιοδικό. Το σύνολο των εφημερίδων και περιοδικών ονομάζεται γενικότερα Τύπος και διακρίνεται σε "ημερήσιο τύπο", "εβδομαδιαίο τύπο" κ.λπ. ή "περιοδικό τύπο", ειδικότερα για τα περιοδικά.

Οι εφημερίδες βέβαια, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι συνήθως αποτελούν παράλληλα και επιχειρήσεις, με στόχο το κέρδος. Τα έσοδα που παράγει μια εφημερίδα προέρχονται κατά κύριο λόγο από διαφημιστικές θέσεις που προσφέρει στα φύλλα της, από συνδρομές (στις μέρες μας υπάρχουν και ηλεκτρονικές συνδρομές), από χορηγημένα άρθρα, ακόμη και από τη διοργάνωση συσκέψεων.

Οι εφημερίδες απευθύνονται σε μεγάλο αριθμό αναγνωστών, ενώ το περιεχόμενό τους μπορεί να είναι, είτε γενικού περιεχομένου είτε ειδικού, λαμβάνοντας ανάλογους χαρακτηρισμούς, π.χ. πολιτικές, οικονομικές, αθλητικές κ.λπ. (Wikipedia¹, χ.χ.).

Εικόνα 1 2.1. Θεσσαλικός τύπος. Πηγή: ΕΣΗΕΘστΕ-Ε

2.2 Ιστορικά στοιχεία

Σημαντικό σταυροδρόμι στην εξέλιξη της επικοινωνίας υπήρξε - αναμφισβήτητα - η ανακάλυψη της τυπογραφίας από τον Γουτεμβέργιο, το 1436, καθώς από αυτή την αφετηρία περνάμε στο στάδιο της μαζικής και γρήγορης παραγωγής εντύπων που συνεπάγεται την αντίστοιχη γρήγορη και πιο εύκολη μετάδοση της πληροφορίας και γενικά της γνώσης.

Βέβαια, ως μακρινός πρόγονος της τυπογραφίας θα μπορούσε να θεωρηθεί η πανάρχαια σφραγίδα της προϊστορικής εποχής. Κατ' επέκταση, το κείμενο που αποτυπώθηκε με τον συνδυασμό σταθερών συμβόλων (σφραγίδων) πάνω στον πήλινο δίσκο που βρέθηκε στην Φαιστό (γύρω στα 1650 π.Χ.) μπορεί να θεωρηθεί και ως η πρώτη τυπογραφική και εκτυπωτική διαδικασία που γνωρίζουμε να έγινε ποτέ (Τυχερός, 2004).

Όπως αναφέρουν οι Asa Briggs και Peter Burke (2009) έως το 1500, πρέσες υπήρχαν σε περισσότερα από 250 μέρη της Ευρώπης, ενώ μετά την ανακάλυψη της τυπογραφίας, τα βιβλία πολλαπλασιάστηκαν, οι βιβλιοθήκες έπρεπε να γίνουν μεγαλύτερες για να τα χωρέσουν, ενώ η δυσκολία εύρεσης των βιβλίων οδήγησε στη δημιουργία καταλόγων.¹ Κοινωνικοί ιστορικοί αναφέρουν δε, πως η τυπογραφία άλλαξε ακόμη και τη δομή της απασχόλησης στις ευρωπαϊκές χώρες. Η αμερικανίδα ιστορικός Elizabeth Eisenstein υποστήριξε ότι η τυπογραφία υπήρξε η «άγνωστη επανάσταση» και ο ρόλος της ως στοιχείο αλλαγής είχε υποτιμηθεί από την Αναγέννηση και την επιστημονική επανάσταση. Η σπουδαιότητα της εφεύρεσης έγκειται στο γεγονός ότι μέσω της τυπογραφίας τυποποιήθηκε και έτσι, διατηρήθηκε η γνώση που ήταν πολύ ρευστή την εποχή της προφορικής και χειρόγραφης κυκλοφορίας. Παράλληλα όμως, ενθαρρύνθηκε και η άσκηση κριτικής της εξουσίας μέσω του Τύπου, γεγονός που επέτρεψε ασύμβατες απόψεις σχετικά με διάφορα ζητήματα, να γίνονται ευρέως γνωστές.

Το πρώτο φύλλο που μπορεί να χαρακτηριστεί εφημερίδα και το οποίο, προκειμένου να τυπωθεί, χρησιμοποιήθηκε τυπογραφείο, κυκλοφόρησε το 1609 στην Αυγούστα της Γερμανίας από τον Γιόχαν Κάρολους, με τίτλο *Aviso Relation Der Zeitung*. Από εκεί και μετά, μέσα σε μια 30ετία δημιουργήθηκαν δημοσιογραφικές επιχειρήσεις σε όλο τον τότε πολιτισμένο κόσμο, ενώ η πρώτη ημερήσια εφημερίδα εκδόθηκε το 1660 υπό τον τίτλο *Leipziger Zeitung* (*Χρόνος της Λειψίας*).

Δεν είναι όμως, ούτε η Αμερική, ούτε και η Ευρώπη που κατέχουν την πρωτιά όσον αφορά στις εκδόσεις εφημερίδων. Η παγκόσμια ιστορία του Τύπου αναφέρει ως αρχαιότερες εκδόσεις την *Εφημερίδα του Πεκίνου* και τα *Νέα του Πεκίνου* επί δυναστείας των Ταγκ. Αυτές οι εφημερίδες εκδίδονταν στην αρχή χειρόγραφες και από το 1360 τυπωμένες με τη μέθοδο της ξυλογραφίας (Τυχερός, 2004).

¹ Είναι χαρακτηριστικό πως το 1550 ένας Ιταλός συγγραφέας παραπονέθηκε ότι υπήρχαν τόσοι τίτλοι που δεν είχαν χρόνο να τους διαβάσουν

2.3 Ο έντυπος Τύπος στην Ελλάδα

Όσα υπό οθωμανική κατοχή η Ελλάδα, χρειάστηκε να περάσουν 350 ολόκληρα χρόνια από το 1436 που ανακαλύφθηκε η τυπογραφία από τον Γουτεμβέργιο μέχρι να αναπτυχθούν οι πρώτες δημοσιογραφικές – εκδοτικές απόπειρες. Ειδικότερα, η ελληνική δημοσιογραφική δραστηριότητα αναπτύχθηκε εκτός ελληνικού χώρου στα χρόνια πριν την επανάσταση του 1821, κυρίως στη Βιέννη και στο Παρίσι, ενώ αντίθετα, ο επαναστατικός Τύπος αναπτύχθηκε κυρίως στην ελληνική επαρχία (Σκαμνάκης, 2002).

Χρονολογικά, ο ελληνικός Τύπος θα μπορούσε να χωριστεί σε τρεις μεγάλες ενότητες - περιόδους: Προεπαναστατικός Τύπος (1784-1821), ο Τύπος του Αγώνα (1821-1828) και ο Τύπος στο ελεύθερο ελληνικό κράτος (1828 έως σήμερα). Ως απαρχή του ελληνικού Τύπου έχει οριστεί το έτος 1784, όταν ο Γεώργιος Βεντότης κυκλοφόρησε στη Βιέννη, την πρώτη ελληνική εφημερίδα, που όμως δεν άντεξε περισσότερους από δύο μήνες.² Έτσι, έχει καθιερωθεί να θεωρείται ως πρώτο ελληνικό δημοσιογραφικό φύλλο, η *Εφημερίς*, ένα μικρού σχήματος τετρασέλιδο έντυπο που εξέδωσαν οι αδερφοί Πούλιου, στις 31 Δεκεμβρίου 1790, στη Βιέννη (Κουμαριανού, 2002).

Σύμφωνα με τις αναφορές που υπάρχουν, το φύλλο ήταν δισεβδομαδιαίο κι εκδίδονταν επί επτά χρόνια μέχρι που συνελήφθησαν τόσο οι δύο εκδότες, όσο και ο Ρήγας Βελεστινλής, ο οποίος ήταν βασικός συνεργάτης και ουσιαστικός εμπνευστής του εγχειρήματος κι έτσι απαγορεύτηκε η συνέχιση της έκδοσης (Τυχερός, 2004).

Η πρώτη εφημερίδα στη σκλαβωμένη Ελλάδα κυκλοφόρησε χειρόγραφη, στις 27 Μαρτίου 1821. Εκδόθηκε στο Γαλαξίδι υπό τον τίτλο *Ψευτοφυλλάδα του Γαλαξειδίου*.³ Όσον αφορά στα προεπαναστατικά φύλλα της διασποράς, με το ξέσπασμα της επανάστασης, στην πλειοψηφία τους διέκοψαν την κυκλοφορία τους (Καψάλης, 2012).

Σε ελεύθερο ελληνικό έδαφος, η πρώτη έντυπη εφημερίδα που εκδόθηκε ήταν η *Σάλπιγξ Ελληνική*⁴, στις 2 Αυγούστου 1821 στην Καλαμάτα, με εκδότη και δημοσιογράφο, τον λόγιο αρχιμανδρίτη

² Ο Γεώργιος Βεντότης ή Βενδότης (1757 - 28 Νοεμβρίου 1795) ήταν Έλληνας μεταφραστής, συγγραφέας, επιμελητής εκδόσεων και τυπογράφος, με καταγωγή από τη Ζάκυνθο. ο 1784 σε ηλικία 27 ετών, ο Βενδότης κινητοποιείται προκειμένου να επιτύχει την έκδοση της πρώτης ελληνικής εφημερίδας στη Βιέννη, και καταφέρνει να εκδώσει δύο φύλλα, τον Ιούνιο ή Ιούλιο του 1784, τον «*Ταχυδρόμο της Βιέννης*» πριν η αυστριακή κυβέρνηση, υποκύπτοντας σε πιέσεις της Τουρκικής κυβέρνησης, διατάξει το οριστικό κλείσιμο της. Όταν φτάνει στη Βιέννη ο Ρήγας, γνωρίζεται με όλη την ελληνική παροικία και ιδιαίτερα με τους λογίους της πόλης, ανάμεσα στους οποίους συμπεριλαμβάνεται και ο Βεντότης. Δημιουργούν μια μικρή συντροφιά με κοινά οράματα και στόχους, τους «Συντρόφους» όπως τους ονόμαζε που μιλούν και στα επαναστατικά του σχέδια.

³ Πήρε την ονομασία για τις σκόπιμες τερατολογίες που κατέγραφε, ιδίως γύρω απ' την υιοθέτηση και ενίσχυση του Αγώνα από τις ξένες δυνάμεις.

⁴ Στο πρώτο της φύλλο η εφημερίδα δημοσίευσε την Προκήρυξη της 24ης Φεβρουαρίου 1821 τού Αλέξανδρου Υψηλάντη, την οποία είχε απευθύνει από το Ιάσιο για την επανάσταση στην Μολδοβλαχία. Στο δεύτερο φύλλο της φιλοξένησε την έκκληση τού Υψηλάντη στους κατοίκους της Λειβαδιάς, με την οποία τούς ζητούσε να βρισκονται σε πολεμική

Θεόκλητο Φαρμακίδη από τη Νίκαια Λάρισα, ενώ η πρώτη καθημερινή εφημερίδα κυκλοφόρησε το 1873 (και μέχρι το 1901) από το Δημήτριο Κορομηλά, με τίτλο *Εφημερίς*. Στους μόνιμους συνεργάτες της συγκαταλέγονται οι μεγαλύτερες προσωπικότητες του πνεύματος της εποχής, μεταξύ των οποίων και οι κορυφαίοι Κωστής Παλαμάς και Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (Τυχερός, 2004· Ατσαβέ, χ.χ.).

Ιδιαίτερη περίοδος για τον Τύπο, είναι η περίοδος της Κατοχής και ο λεγόμενος αντιστασιακός Τύπος, που ήταν βέβαια παράνομος.⁵ Ο αριθμός των παράνομων εφημερίδων που εκδόθηκαν κατά τη διάρκεια της Κατοχής (1940 – 1944) υπολογίζεται, κατά προσέγγιση, ότι ξεπερνάει τις 250, αριθμός τεράστιος, αν ληφθεί υπόψη ότι σε καμία άλλη κατεχομένη χώρα της Ευρώπης δεν υπήρξαν τόσες πολλές αντιστασιακές εφημερίδες (Αυγή, 2014).

Μετά τη δικτατορία, στη διάρκεια της οποίας οι εφημερίδες υπηρέτησαν ως ένα σημείο τις επικοινωνιακές ανάγκες της κοινής γνώμης, σημειώθηκαν σημαντικές μεταβολές στο χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Οι ελληνικές εφημερίδες εμφανίζονται – στις περισσότερες περιπτώσεις – πολιτικοποιημένες και εκφράζουν κομματικές θέσεις (Τυχερός, 2004).

2.4 Η κατάσταση του Τύπου σήμερα

Η πραγματικότητα στο χώρο του Τύπου σήμερα, έχει άμεση συνάρτηση με τα όσα διαδραματίστηκαν σε οικονομικό - κοινωνικό επίπεδο στη χώρα, την τελευταία δεκαετία τουλάχιστον.

Πολύ παραστατική της κατάστασης στον έντυπο Τύπο της Ελλάδας, είναι η περιγραφή που κάνει ο δημοσιογράφος Αλέξης Παπαχελάς σε άρθρο του στην εφημερίδα *Καθημερινή* στις 27 Απριλίου 2016:

Στην Ελλάδα, οι εφημερίδες περνούν την τέλεια καταιγίδα, γιατί μαζί με την παγκόσμια δομική κρίση ήλθε και η δική μας εγχώρια. Τα διαφημιστικά έσοδα έχουν μειωθεί δραματικά κατά τα χρόνια της κρίσης» επισημαίνει, προσθέτοντας «ως ακόμη μία αιτία για την κρίση στον κλάδο, το γεγονός ότι δεν είχε ποτέ σοβαρή ηγεσία, δεν φρόντισε να νοικοκυρευτεί, παρότι τα σημάδια της επερχόμενης καταιγίδας φαίνονταν καθαρά στον ορίζοντα. Μέσα σε αυτό το τοπίο, οι εφημερίδες

εγρήγορη και ομόνοια, αλλά και να μην κακοποιούν άοπλους Τούρκους. Στο τρίτο φύλλο της εφημερίδας, το οποίο ήταν και το τελευταίο, καταχωρίστηκε έκκληση του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και της Μεσσηνιακής Συγκλήτου, με την οποία έκαναν γνωστό στους Ευρωπαίους ότι οι Έλληνες ξεσηκώθηκαν για την ελευθερία τους. Η κυκλοφορία της εφημερίδος διακόπηκε, καθώς όπως είπε ο Φαρμακίδης, «δεν ενέδωσα εις το δεσποτικόν μέτρον της προεξέτασσεως», δηλαδή της προληπτικής λογοκρισίας. Τα τρία φύλλα της εφημερίδας σώζονται και φυλάσσονται στη Βιβλιοθήκη της Ελληνικής Βουλής.

⁵ Εκείνη την περίοδο, οι κατακτητές επεδίωκαν να καταστήσουν όργανό τους τον ημερήσιο Τύπο. Τον υποχρέωναν να δημοσιεύει ανακοινωθέντα τους, τον ήλεγχαν με λογοκρισία για να μη γράφει τίποτε εναντίον τους, ούτε υπέρ των συμμάχων, ενώ παράλληλα, προσπαθούσαν να δελεάσουν εκδότες και δημοσιογράφους με παροχές, χωρίς να παραλείπουν και τις απειλές – Αρσενίου 21

δίνουν μια μακροχρόνια μάχη επιβίωσης. Οι διεθνείς ειδήμονες επιμένουν πάντως, ότι το «χαρτί» θα αντέξει 10 -15 χρόνια και πως ειδικά οι εφημερίδες που κρατούν υψηλά στάνταρντς θα επιβιώσουν και μετά, στην ψηφιακή τους μεταμόρφωση.

Τα στατιστικά στοιχεία ωστόσο, κάθε άλλο παρά αισιόδοξα είναι για την εφημερίδες, που μετά τη δεκαετή οικονομική κρίση, έρχεται να πλήξει και η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού, επιτείνοντας τα γενικότερα προβλήματα στο χώρο του Τύπου. Η πρόσφατη έκθεση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής για την κατάσταση στον Τύπο, στην οποία καταγράφεται νέα πτώση κυκλοφοριών κατά 13,7% 2019 σε σχέση με το 2018, αναδεικνύει με αριθμητικούς όρους το μείζον πρόβλημα του ελληνικού Τύπου. Μετά τα λουκέτα εφημερίδων και εκδοτικών συγκροτημάτων τη μνημονιακή περίοδο 2010 – 2015, ο Τύπος στη χώρα μας φυτοζωεί, χωρίς να υπάρχει φως στο τούνελ. Ειδικότερα, σημαντική μείωση, σε απόλυτες τιμές, παρατηρείται στις πωλήσεις των πολιτικών εφημερίδων κατά 11,3% και των αθλητικών εφημερίδων κατά 18,2%. Κατά την αντίστοιχη σύγκριση του έτους 2018 με το έτος 2017, παρατηρείται μείωση κατά 5,9% στις συνολικές πωλήσεις εφημερίδων. Όσον αφορά στον περιοδικό Τύπο, κατά το έτος 2019, σε σχέση με το έτος 2018, παρατηρείται μείωση κατά 3,2% στις συνολικές πωλήσεις.

Η πτώση 13,7% στις κυκλοφορίες όλων των εφημερίδων για το 2019 συμπληρώνει τις πτώσεις των προηγούμενων ετών από το 2015 και μετά, οπότε η ΕΛΣΤΑΤ άρχισε να καταγράφει τις κυκλοφορίες του έντυπου Τύπου. Με βάση τα στοιχεία του 2015, στα οποία συμπεριλήφθηκαν και στοιχεία κυκλοφοριών του 2013 και του 2014, η μείωση κυκλοφορίας του έντυπου Τύπου ήταν 10,67% για τις συνολικές πωλήσεις των εφημερίδων. Στα στοιχεία του 2016 η ΕΛΣΤΑΤ ανακοινώνει συνολική πτώση 19,79% στις κυκλοφορίες του Τύπου το 2015. Η πτώση συνεχίστηκε το 2016 (15,9%), το 2017 και το 2018 (19,4%).

Ενδεικτικά και μόνο, η συνολική μείωση κυκλοφορίας των πωληθέντων φύλλων στον έντυπο Τύπο, ημερήσιο και περιοδικό, την πενταετία 2014 – 2019 ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 50% (Ελληνική Δημοκρατία - Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

3.1 Ιστορική αναδρομή

Ο επαρχιακός Τύπος αποτελεί κύτταρο ανάπτυξης της κοινωνίας με την πολύμορφη δραστηριότητά του και τις υπηρεσίες που προσφέρει. Τυπικά, ο ρόλος του είναι να ενημερώνει, να επιμορφώνει, να καθοδηγεί με γνώμονα την προάσπιση των τοπικών συμφερόντων, να ενεργοποιεί την κοινωνία στην εθνική διάσταση, προσπαθώντας παράλληλα, να μείνει ανεξάρτητος από κομματικές δεσμεύσεις κι άλλους είδους εξαρτήσεις. Ωστόσο, η άλλη πλευρά του νομίσματος είναι πως τα προβλήματα τεχνολογικού εξοπλισμού, το υψηλό κόστος έκδοσης σε συνδυασμό με την μικρή κυκλοφορία και τις ελλείψεις ειδικευμένου προσωπικού οδηγούν συχνά σε αδιέξοδο που ενισχύει την τάση ποδηγέτησης της επαρχίας από το αθηνοκεντρικό κατεστημένο (Τυχερός, 2004).

Χρονικά, η εμφάνιση του τοπικού και του περιφερειακού Τύπου τοποθετείται στα τέλη του 1830. Η νέα εποχή όμως αρχίζει μετά την επανάσταση του 1862, με την εμφάνιση, σε πολλές πόλεις, ημερήσιων εφημερίδων.

Το ενημερωτικό κατεστημένο ήταν και σε μεγάλο βαθμό παραμένει, αθηνοκεντρικό, κάτι που ευνόησαν και οι συνθήκες μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ενισχύοντας έτσι, την αύξηση της κυκλοφορίας του αθηναϊκού Τύπου, ο οποίος έκτοτε, επιβλήθηκε στην ελληνική περιφέρεια.

Ωστόσο, η μεταπολεμική παγκόσμια ανάπτυξη οδήγησε και σε μια σημαντική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και παρά τα έντονα στοιχεία συγκεντρωτισμού των πρώτων δεκαετιών, επέφερε σταδιακά σοβαρές αλλαγές στη σχέση κέντρου – περιφέρειας. Στο πλαίσιο αυτό, ο ημερήσιος Τύπος της περιφέρειας αρχίζει να αναβαθμίζεται και προς το τέλος της δεκαετίας του '80 παρουσιάζονται τοπικές εφημερίδες με εκτεταμένη τοπική ειδησεογραφία, οι οποίες έχουν σημαντική αναγνωσιμότητα και βαθμό διείσδυσης στην τοπική κοινωνία (Σκαμνάκης, 2002).

Σύμφωνα με στοιχεία έρευνας που διενήργησε η εταιρεία Focus Bari, το 2013, η αναγνωσιμότητα των τοπικών εφημερίδων της Περιφέρειας γενικά, ήταν 33% μέσου τεύχους και 53% εκτενής.

Τα ποσοστά αυτά, για τους τρεις Θεσσαλικούς Νομούς (Λάρισα, Μαγνησίας, Τρικάλων) που περιλαμβάνονταν στην έρευνα, ήταν: η αναγνωσιμότητα μέσου τεύχους 46% για το Νομό Λάρισας, 35% για το Νομό Μαγνησίας και 38% για το Νομό Τρικάλων.

Αντίστοιχα, η εκτενής αναγνωσιμότητα ήταν: 70% για το Νομό Λάρισας, 62% για το Νομό Μαγνησίας και 62% για το Νομό Τρικάλων (Focus Bari, 2014).

Ο αριθμός των έντυπων Μέσων που δραστηριοποιούνται στην περιφέρεια, θεωρείται εξαιρετικά μεγάλος. Αυτό αιτιολογείται σε μεγάλο βαθμό από το γεγονός ότι διαχρονικά στην Ελλάδα, ο τόπος καταγωγής διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στις αναφορές και τις ταυτίσεις των ατόμων.

Δεδομένης της φτωχής βιβλιογραφίας και των περιορισμένων ερευνών γύρω από τον σύγχρονο περιφερειακό Τύπο, αξίζει μια ενδεικτική αναφορά σε μια έρευνα του 1988 την οποία επικαλείται ο Δεμερτζής και περιλαμβάνει στο βιβλίο της η Ρόη Παναγιωτοπούλου (2004). Σύμφωνα με αυτή, το 1988 από τις συνολικά 1.143 εφημερίδες που κυκλοφορούσαν στη χώρα, οι 519 (45%) εκδίδονταν και κυκλοφορούσαν στην επαρχία.

Η ιστορία του ελληνικού τύπου καλύπτεται σε σημαντική έκταση από την ιστορία ορισμένων εφημερίδων επαρχιακών κέντρων. Για παράδειγμα, η *Πελοπόννησος* της Πάτρας, η *Ελευθερία* της Λάρισας, η *Πατρίς* του Πύργου, η *Σημαία* της Καλαμάτας, η *Θεσσαλία* και ο *Ταχυδρόμος* του Βόλου, αλλά και πολλές ακόμη επαρχιακές εφημερίδες δεν αποτελούν απλά την ιστορία του Τύπου, αλλά κυριολεκτικά την ιστορία του τόπου. Πρόκειται για εφημερίδες που άντεξαν πολέμους και εθνικές καταστροφές, χρεοκοπίες και κρίσεις και εξακολουθούν ακόμα και σήμερα, να στέκονται όρθιες⁶ (Μπουκώρος, 2014).

3.2 Ο Τύπος της Θεσσαλίας

Η ανάπτυξη του περιφερειακού τύπου εμπεριέχει όλα τα στοιχεία των ανισοτήτων που εμφανίζονται στο εσωτερικό της ελληνικής περιφέρειας, παρουσιάζοντας από περιοχή σε περιοχή εξαιρετικά ανομοιογενή χαρακτηριστικά. Οι εφημερίδες της Θεσσαλίας της Κρήτης και της δυτικής Πελοποννήσου για παράδειγμα, είναι περισσότερο ανεπτυγμένες και ως εκ τούτου έχουν μεγαλύτερη αναγνωσιμότητα από τις εφημερίδες της Μακεδονίας και της Θράκης (Σκαμνάκης, 2002).

Όσον αφορά στον Τύπο της Θεσσαλίας ειδικότερα, το γεγονός αυτό έχει μια λογική εξήγηση, καθώς θεμελιωτές του ελληνικού Τύπου, πριν ακόμη από την απελευθέρωση του Γένους, υπήρξαν τρεις πρωτοπόροι Θεσσαλοί: ο Ρήγας Βελεστινλής (Βελεστίνο Μαγνησίας), Άνθιμος Γαζής (Μηλιές Πηλίου) και Θεόκλητος Φαρμακίδης (Ντεμπεγλέρ Λάρισας). Δεδομένου ωστόσο, ότι η Θεσσαλία προσαρτήθηκε στο ελληνικό κράτος το 1881, οι πρώτες εφημερίδες εκδίδονται μετά την χρονολογία αυτή.

⁶ Αξίζει να σημειωθεί ότι αν κάποιος συγκρίνει μια εφημερίδα του 1900 με μια σημερινή το πρώτο πράμα που εντυπωσιάζει είναι ο αριθμός των σελίδων. Από τις τέσσερις σελίδες που έμοιαζαν τότε ως κανόνας, περάσαμε διαδοχικά στις οκτώ, στις 12, στις 16 για να φθάσουμε πολύ γρήγορα σε αυτή την περίοδο, στις 24, στις 48, στις 64 σελίδες που είναι κανόνας σήμερα για πολλές καθημερινές εφημερίδες. (Καραπαναγιώτης 45)

Ο Τύπος της Θεσσαλίας κατέχει μια εξέχουσα θέση και κατά την περίοδο της Κατοχής (1940 – 1944). Ο λεγόμενος και Αντιστασιακός Τύπος της εποχής εκείνης, ανήκει στα «βαριά όπλα» της Εθνικής Αντίστασης, καθώς εξέδωσε τα περισσότερα και πλουσιότερα έντυπα. Τροφοδοτούσε με εφημερίδες, περιοδικά και βιβλιαράκια την Αθήνα και άλλες περιοχές, μέχρι και τα νησιά, όπως αναφέρει στο βιβλίο του, ο Θεσσαλός δημοσιογράφος και αντιστασιακός, Λάζαρος Αρσενίου (2006).⁷ Κατά κοινή αναγνώριση, ο Θεσσαλικός Αντιστασιακός Τύπος κατέχει την πρώτη θέση στον Ελληνικό Αντιστασιακό Τύπο και μια από τις πρώτες στον Ευρωπαϊκό Αντιστασιακό Τύπο.⁸ Στην κατάκτηση αυτής της θέσης του συνετέλεσαν διάφοροι παράγοντες, βασικότεροι των οποίων ήταν, η παράδοση της προπολεμικής αγωνιζόμενης θεσσαλικής δημοσιογραφίας, οι έμπειροι δημοσιογράφοι και τυπογράφοι της και τα άφθονα τεχνικά μέσα που απέκτησε χάρη στη δράση του Θεσσαλικού ΕΛΑΣ.

Εικόνα 2 3.1. Το κτίριο όπου είχε στηθεί ο παράνομος εκδοτικός μηχανισμός της αντίστασης του ΕΑΜ και ΚΚΕ, στον Βόλο

⁷ Ο Λάζαρος Αρσενίου υπήρξε δημοσιογράφος - συγγραφέας και αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης. Γεννήθηκε στην Καλαμπάκα το 1915 και κατέγραψε με ακρίβεια αρκετά ιστορικά γεγονότα της Θεσσαλίας. Στον πόλεμο του 1940-41 έλαβε μέρος ως έφεδρος ανθυπολοχαγός στη μάχη της Πίνδου και τραυματίστηκε. Μετά από σχετική άδεια μετείχε στην απόκρουση της εαρινής επίθεσης στο Ύψωμα Μπούρεσι, συνεχόμενο με το Ύψωμα 731. Απεβίωσε το Νοέμβριο του 2018, σε ηλικία 103 ετών.

⁸ Μυστικά τυπογραφεία εγκαταστάθηκαν αρχικά στις κατεχόμενες πόλεις και μεταφέρθηκαν στη συνέχεια, στα ελεύθερα βουνά της Θεσσαλίας – Αρσενίου 21.

Να σημειωθεί πως στο Βόλο είχε στηθεί ολόκληρος ο παράνομος εκδοτικός μηχανισμός του ΕΑΜ και του ΚΚΕ κατά τη διάρκεια της κατοχής.⁹

Την τελευταία λεύτερη νύχτα, πριν την γερμανική Κατοχή περιέγραψε μέσα από προσωπικές του εμπειρίες, ο Θανάσης Ζαφειρόπουλος παλιός Θεσσαλός δημοσιογράφος.¹⁰ Στο Λεύκωμα που εξέδωσε η Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Θεσσαλίας Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας (2002), αναφέρει:

Απρίλιος του '41: ... Στον *Ταχυδρόμο*, το προσωπικό του δουλεύει για να ετοιμάσει το φύλλο της επόμενης μέρας. Γύρω στις 10 το βράδυ ο ανταποκριτής μας στη Λάρισα μας τηλεφωνεί ότι οι Γερμανοί πλησιάζουν την πόλη. Τα πάντα σταματούν. Κλείνουμε την εφημερίδα και ο καθένας φεύγει για τα κοντινά χωριά, στα οποία οι Βολιώτες είχαν καταφύγει, προκειμένου να αποφύγουν τους ανελέητους βομβαρδισμούς από τα γερμανικά στούκας. Το θέαμα που αντίκρυστα φεύγοντας, θα μου μείνει αλησμόνητο: Μια πόλη παγερή και κατασκότεινη. Ψυχή στους δρόμους ... αυτή ήταν και η τελευταία λεύτερη νύχτα πριν η γερμανική μπότα πατήσει την πόλη.

Ο ίδιος, για τις πρωτόγνωρες συνθήκες έκδοσης των εφημερίδων, στη διάρκεια της Κατοχής αναφέρει χαρακτηριστικά, πως μπροστά τους, η εποχή του Γουτεμβέργιου φαντάζει ιδανική:

... στον πληροφοριακό τομέα δεν υπήρχαν πηγές είδησης εκτός από τα τοπικά γεγονότα, αλλά και αυτά λογοκριμένα ... με την εισβολή των Γερμανών σφραγίστηκαν όλα τα ραδιόφωνα και η παρακολούθηση ξένων ραδιοσταθμών οδηγούσε στο Στρατοδικείο ... διακόπηκε η υπεραστική τηλεφωνική επικοινωνία και οι ανταποκριτές μας δεν μπορούσαν να μας μεταδώσουν την ειδησεογραφία των αθηναϊκών εφημερίδων ... αργότερα η κατάσταση κάπως αντιμετώπιστηκε, όταν ο τότε Γερμανός πρόξενος στο Βόλο, Χέλμουτ Σέφελ προσφέρθηκε να δέχεται στο σπίτι του κάθε μεσημέρι, έναν συντάκτη από κάθε εφημερίδα, ο οποίος να ακούει την εκπομπή του αθηναϊκού ραδιοφωνικού σταθμού από το δικό του ραδιόφωνο ... δραματικότερες ήταν οι

⁹ Σε ένα υπόγειο οικίας που υπάρχει και σήμερα (Μεταμορφώσεως – Γεωργίου Καρτάλη) τυπωνόταν όλες οι εφημερίδες και προκηρύξεις που κυκλοφορούσαν παράνομα κατά τη διάρκεια της κατοχής της πόλης από τους Γερμανούς και Ιταλούς.

¹⁰ Ο Θανάσης Ζαφειρόπουλος γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1911 και νήπιο ακόμη, ήρθε με την οικογένειά του στο Βόλο. Στη δημοσιογραφία μπήκε πολύ νέος, από τη δεκαετία του 1930. Πρωτοδούλεψε σε εφημερίδες του Βόλου. Το καλοκαίρι του 1943 μαζί με ομάδα δημοσιογράφων και τεχνιτών Τύπου του Βόλου ανεβαίνει στα βουνά και αναλαμβάνει δράση στο Εθνικό Τυπογραφείο, που αρχικά λειτουργούσε στη Νεράιδα Καρδίτσας και εν συνεχεία, στην Καρύτσα Ευρυτανίας. Μετά την απελευθέρωση επιστρέφει στο Βόλο όπου την άνοιξη του 1946, μετά από έφοδο τμήματος του στρατού στις εγκαταστάσεις της εφημερίδας «Αναγέννηση» (όργανο του ΕΑΜ στη Μαγνησία) της οποίας ήταν αρχισυντάκτης, ο ίδιος τραυματίστηκε. Εν συνεχεία παραπέμφθηκε σε Στρατοδικείο, το οποίο τον καταδίκασε για εξύβριση του Στρατεύματος, σε πέντε χρόνια, που εξέτισε στη φυλακή της Γυάρου. Μετά την αποφυλάκιση, το 1951, εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Διετέλεσε αρχισυντάκτης του Ριζοσπάστη. Πέθανε το 2004, σε ηλικία 93 ετών. Για τον τραυματισμό του, ο ίδιος αναφέρει στο λεύκωμα της Ένωσης Συντακτών: «Και όταν η πολεμική επιχείρηση τελειώνει, το πλακόστρωτο της πλατείας είναι διάσπαρτο από βασανισμένα και ματωμένα ανθρώπινα κορμιά. Ανάμεσά τους και ο γράφων.» Αυτό είναι και το τελευταίο του “πολεμικό” ρεπορτάζ από τη βολιώτικη δημοσιογραφία»

συνθήκες στον τεχνικό τομέα ... χρειάστηκε να επιστρατευθεί η ελληνική εφευρετικότητα. Στη ρόδα κίνησης του πιεστηρίου προστέθηκε μια μανιβέλα και κάποιος χειροδύναμος εργάτης τη γύριζε από το βράδυ ως το πρωί για να τυπωθούν γύρω στα δύο έως τρεις χιλιάδες φύλλα.

3.2.1 Ο Τύπος του Βόλου

Για να ξεκινήσουμε την ιχνηλάτηση του παρελθόντος του έντυπου Τύπου στο Βόλο (Μαγνησία), πρέπει να ανατρέξουμε στο 1876, χρονιά που ιδρύθηκε στην Αθήνα από τον διαπρεπή νομικό πολιτικό και δημοσιογράφο Γεώργιο Φιλάρετο κι άλλους πατριώτες, ο Σύλλογος Ρήγας, ο οποίος προχώρησε στην έκδοση εφημερίδας. Το 1885 θα βρούμε τον *Ρήγα* ως βραχύβια εφημερίδα του Βόλου, να υποστηρίζει τον Φιλάρετο στους πολιτικούς του αγώνες.

Στην Αθήνα πρωτοεκδόθηκε και η εφημερίδα *Θεσσαλία του Βόλου* από τους Πηλιορείτες αδελφούς Κων/νο και Γεώργιο Σακελλαρίδη, που υπήρξαν οι πρώτοι εκδότες του Βόλου. Πρώτη ημέρα κυκλοφορίας ήταν η 14η Φεβρουαρίου 1880. Τον επόμενο χρόνο η *Θεσσαλία* μεταφέρθηκε στο Βόλο. Από το Οκτώβριο του 1881 (χρονιά προσάρτησης της Θεσσαλίας στο Ελληνικό Κράτος) η εφημερίδα άρχισε και να τυπώνεται στο Βόλο¹¹ (ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε, 2002).

Πρέπει να διευκρινιστεί πως η εφημερίδα αυτή είναι διαφορετική από τη *Θεσσαλία* που εκδόθηκε στις 25 Μαΐου του 1898 και συνεχίζει να κυκλοφορεί και σήμερα, ούσα μία από τις αρχαιότερες εφημερίδες της χώρας. Η σημερινή *Θεσσαλία* αποτελεί συνέχεια των εφημερίδων *Παγασαία* και *Νέα Θεσσαλία* του Ιωάννη Φ. Μπέμπου. Τη διεύθυνσή της ανέλαβε το 1898 ο Δημοσθένης Ρίζος, ο οποίος από το 1901 έως το 1924 υπήρξε ιδιοκτήτης της. Την ανέδειξε θεαματικά για τα δεδομένα της τότε εποχής γι' αυτό και θεωρείται ο ουσιαστικός ιδρυτής της.¹² Επί των ημερών του η εφημερίδα διέθετε πολλούς ανταποκριτές και συνεργάτες όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό.

Στη συνέχεια ιδιοκτήτες και διευθυντές ανέλαβαν διαδοχικά, ο δημοσιογράφος Τάκης Οικονομάκης¹³ ο εκδότης και βιβλιοπώλης, Κωστής Παρασκευόπουλος και οι γιοι του Γιώργος και Τάκης Παρασκευόπουλος. Το 1990 η εφημερίδα περιέρχεται στην ιδιοκτησία του αλευροβιομήχανου, Κωνσταντίνου Λούλη ως το 1996, οπότε πέρασε σε όμιλο ιδιωτών και επιχειρηματιών που συνέστησαν την εταιρεία «Θεσσαλικές Εκδόσεις» (ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε, 2002).

¹¹ Με μεταφορά τυπογραφείου από την Αθήνα εκδόθηκε στο Βόλο και η δεύτερη εφημερίδα «Φωνή του Λαού», η οποία πρωτοκυκλοφόρησε αμέσως μετά την απελευθέρωση της πόλης (2 Νοεμβρίου 1881)

¹² Ο Δημοσθένης Ρίζος ήταν εκπαιδευτικός, αλλά εγκατέλειψε νωρίς το επάγγελμα αυτό και εργάστηκε αρχικά ως συντάκτης στις εφημερίδες Αναμόρφωσις και Αυγή. Χρημάτισε και βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος

¹³ Ο Οικονομάκης παρέμεινε στην κορυφή της *Θεσσαλίας* έως την δολοφονία του από τους Γερμανούς στα χρόνια της Κατοχής

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ, ΤΡΙΤΗ, ΤΗ΄ 31. Δεκεμβριῆς 1790.

Τῷ Φιλαναγνώστῃ.

Ἦ δὲ ἢ πρόπολις ἐπιδυμηθεῖσα, ἢ ὑπο-
σχεθεῖσα εἰς τὴν ἀπλὴν διαλέκτου
ἐφημερίδα, ὡς ἐναντίον φωνῶν, ὅπῃ ὀλίγον
καὶ ὀλίγον ἀυξάνει εὐανθεί, ἢ τέ-
λων εὐκαταστάτας ἀρξενεὶ μόνον καλὰ
ἢ μὲν ὄλον ὅπῃ αὐτὴ ἢ ἐφημερίδα μετ' ἐπι-
τέτοιον φωνῶν κατὰ τὴν ἐπιφανῆ ἐπι-
τασι εὐκαταστάτας ἀρξενεὶ μόνον καλὰ
ἢ μὲν ὄλον ὅπῃ αὐτὴ ἢ ἐφημερίδα μετ' ἐπι-
τέτοιον φωνῶν κατὰ τὴν ἐπιφανῆ ἐπι-
τασι εὐκαταστάτας ἀρξενεὶ μόνον καλὰ...

Το φύλλο τῆς Θεσσαλίας ὅπως ἀναβλήθη στίς 18.12.1832

Εικόνα 3.3.2. Ο Ρήγας υπήρξε η πρώτη, βραχύβια εφημερίδα του Βόλου (αριστερά). +Η εφημερίδα Θεσσαλία του Βόλου των Πηλιορείτων αδελφών Σακελλαρίδη (δεξιά). Πηγή: ΕΣΗΕΘστΕ-Ε, 2002

Σήμερα, η ιστορική Θεσσαλία εκδίδεται από την ΘΗΤΑ Επικοινωνία Ε.Π.Ε και είναι ιδιοκτησίας της ΔΑΝΕΤ Ε.Π.Ε. Θεσσαλικές Εκδόσεις Α.Ε.

Ανταγωνιστής της Θεσσαλίας ήταν για πολλές δεκαετίες, η άλλη μεγάλη και ιστορική εφημερίδα του Βόλου, ο Ταχυδρόμος, η οποία αναδείχθηκε σε πρώτη επαρχιακή εφημερίδα από πλευράς κυκλοφορίας και κύρους. Ιδρύθηκε και κυκλοφόρησε στις 9 Δεκεμβρίου 1916 από τον δημοσιογράφο Αλέξανδρο Μέρο.¹⁴ Συνέχισε να εκδίδεται από τους κληρονόμους του, τις οικογένειες Πώποτα κι έκλεισε ύστερα από 80 χρόνια στις 17 Ιανουαρίου 1996, μετά από δικαστικές περιπέτειες λόγω χρεών (Τυχερός, 2004).

Η εφημερίδα επανακυκλοφόρησε στις 19 Σεπτεμβρίου του 2005, με εκδότη τον Γεώργιο Αλ. Πώποτα και διευθυντή σύνταξης τον δημοσιογράφο (και νυν βουλευτή), Χρήστο Μπουκκόρο. Από τότε, ο Ταχυδρόμος εισήλθε σε μια νέα εποχή, τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, ξεκινώντας και την ηλεκτρονική της έκδοση, taxydromos.gr.

¹⁴ Ο Αλέξανδρος Μέρος θεωρείται πατριάρχης της θεσσαλικής δημοσιογραφίας και διετέλεσε ιδιοκτήτης και διευθυντής του Ταχυδρόμου επί μισό σχεδόν αιώνα. Εκλέχθηκε επίσης, βουλευτής Μαγνησίας

Η τρίτη καθημερινή εφημερίδα που εκδίδεται σήμερα στο Βόλο είναι η *Μαγνησία*, η οποία αποτελεί το έντυπο μέσο του ομίλου Καρεκλίδη και ξεκίνησε την κυκλοφορία της τον Ιανουάριο του 2007.

Γενικά, ο Βόλος έχει να επιδείξει πολυάριθμες αξιόλογες εφημερίδες και περιοδικά. Στο διάστημα των 120 χρόνων, από το 1881 έως σήμερα είδαν το φως σχεδόν 300 έντυπα (ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε, 2002).

Κάποιες από τις εφημερίδες αυτές είναι οι εξής: *Πανθεσσαλική* (1901 -1909), *Νέος Αγών* (1902), *Θεσσαλική* (1901 -1902), *Τύπος* (1903 -1906), *Κήρυξ* (1907 -1922), *Μεταρρύθμισης* (1908), *Πρωΐα Θεσσαλίας* (1911 -1912), *Έρευνα* (1911 -1913), *Σημαία* (1925 -1928), *Νέα Ελλάδα* (1935 -1943), *Αναγέννηση* (1944 -1946), *Θάρρος Βόλου* (1947 -1955) κ.α. (Μάγιερ, 1957)

Εικόνα 4 3.3. Σήμερα στο Βόλο κυκλοφορούν τρεις καθημερινές εφημερίδες, η Θεσσαλία, ο Ταχυδρόμος και η Μαγνησία

3.2.2 Ο Τύπος της Λάρισας

Στις 7 Σεπτεμβρίου 1881, μία μόλις εβδομάδα μετά την απελευθέρωση της Λάρισας (31 Αυγούστου 1881), πρωτοκυκλοφόρησε στην πόλη η εφημερίδα *Αστήρ της Θεσσαλίας* από τον Ανδρέα Πεταλά, δικηγόρο και θεολόγο, ο οποίος επιδόθηκε ταυτόχρονα και στη δημοσιογραφία¹⁵ (ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε, 2002).

Στις 22 Νοεμβρίου του 1881 εκδόθηκε η δεύτερη, κατά χρονολογική σειρά, εφημερίδα της Λάρισας, η *Ανεξαρτησία* του Βασιλείου Αργυρόπουλου. Το 1896 εκδόθηκε η *Μικρά Εφημερίς*, με δράση που καταλαμβάνει ολόκληρο το πρώτο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα. Ιδρυτής της ήταν ο Θρασύβουλος

¹⁵ Ο Ανδρέας Πεταλάς περιηγήθηκε σε ολόκληρη την Ευρώπη φθάνοντας ως τον Καύκασο, ενώ παράλληλα επέδειξε φλογερό πατριωτισμό και εργάστηκε για την απελευθέρωση της Θεσσαλίας

Μακρής, από τους κορυφαίους δημοσιογράφους της Θεσσαλίας και θεωρούμενος από πολλούς ως ο πατριάρχης του λαρισαϊκού Τύπου.¹⁶

Η ιστορία της είναι συνυφασμένη με την κοινωνική, πολιτική και πνευματική εξέλιξη της Λάρισας, Οι πολύ μικρές της διαστάσεις¹⁷ και η συμπυκνωμένη, αλλά αξιόλογη ύλη της έγιναν αφορμή να προκληθεί το ενδιαφέρον μεγάλων ξένων και αθηναϊκών εφημερίδων, οι οποίες της αφιέρωσαν τότε ευμενή σχόλια (Μάγιερ, 1957).

Από τις παλαιότερες εφημερίδες της Λάρισας είναι ο *Ημερήσιος Κήρυκας*, ο οποίος πρωτοεκδόθηκε ως *Κήρυξ* τον Απρίλιο του 1906 από τον δικηγόρο της Θεσσαλονίκης Γ. Σερεμέτη και τον Α. Φαρμάκη. Στη συνέχεια η έκδοση σταμάτησε για ν' αρχίσει η δεύτερη περίοδος έκδοσης της εφημερίδας από τον Μάιο του 1923, με εκδότη τον δικηγόρο και πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, Αδάμ Νικολαΐδη που είχε ως συνεταίρο τον Αλκιβιάδη Μακρή (now24, 2012).

Κατά τη διάρκεια της κατοχής εκδιδόταν από κοινού με την εφημερίδα *Ελευθερίαν* υπό τον τίτλο *Λαρισαϊκός Τύπος*, ενώ μετά την γερμανική κατοχή επανεκδόθηκε από τον Μ. Χαδέλλη, με τίτλο *Ημερήσιος Κήρυξ*. (Μάγιερ, 1957)

Τα χρόνια της οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε περίπου το 2009, η εφημερίδα πλήττεται. Μείωσε σελίδες και προσωπικό, αλλά δεν κατάφερε να ανταπεξέλθει κι έτσι, το Σάββατο 2 Μαρτίου 2013 κυκλοφόρησε το τελευταίο της φύλλο. Τελευταίοι εκδότες της εφημερίδας η οικογένεια Αθανάσιου Ζησόπουλου, στα χέρια της οποίας είχε περάσει το 1989 (now24, 2012).

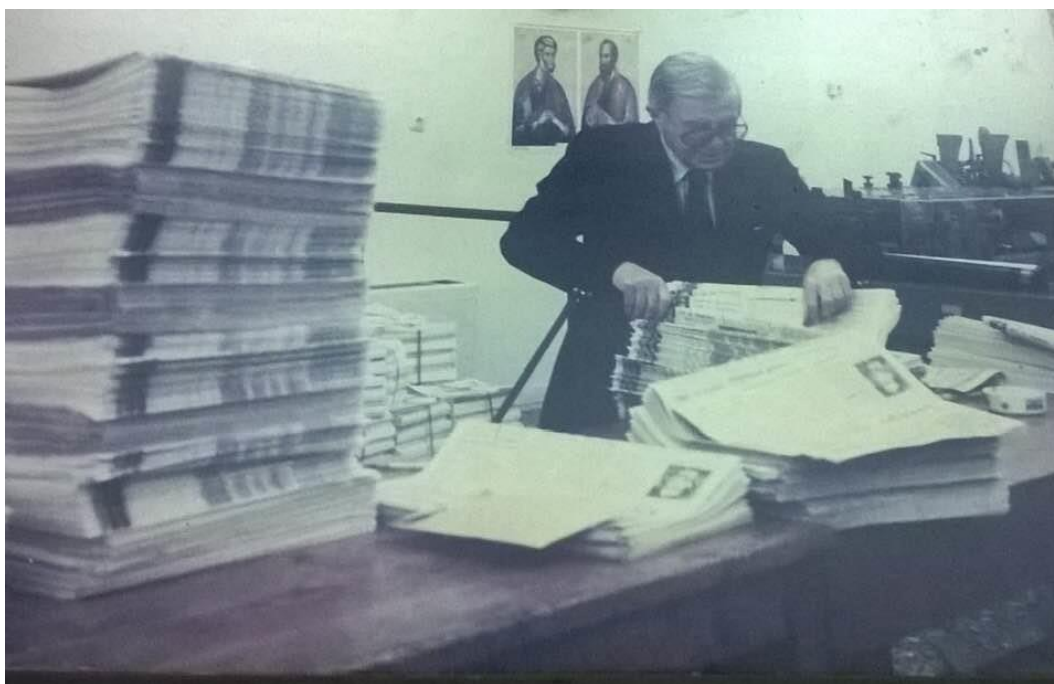
Μία από τις σημαντικότερες εφημερίδες της Λάρισας – αλλά και γενικά του επαρχιακού Τύπου - είναι η *Ελευθερία*, η οποία έκανε την εμφάνισή της στις 19 Οκτωβρίου 1922 αρχικά ως εβδομαδιαία και δύο μήνες μετά, ως καθημερινή εφημερίδα. Κατά κοινή ομολογία, η έκδοσή της αποτελεί την αφετηρία της οργανωμένης καθημερινής δημοσιογραφίας της Λάρισας.

Ιδρυτής και εκδότης της νέας εφημερίδας ήταν ο 41χρονος τότε επιχειρηματίας Γιώργος Δημητρακόπουλος. Το 1935 τη διεύθυνση της *Ελευθερίας* ανέλαβε ο πρωτότοκος γιος του Γ. Δημητρακόπουλου, Βασίλης, ο οποίος προχώρησε σε ανανέωση του τεχνολογικού της εξοπλισμού, εκσυγχρόνισε τη σελιδοποίηση και εμπλούτισε τη θεματολογία της, επιτυγχάνοντας κυκλοφοριακή

¹⁶ Ο Θρασύβουλος Μακρής γεννήθηκε στα Κανάλια Καρδίτσας το 1874 και από μικρό παιδί ο πατέρας του τον έφερε στη Λάρισα, όπου από τον καιρό της Τουρκοκρατίας διατηρούσε χαρτοπωλείο. Φοίτησε στο Ελληνικό σχολείο, στο Γυμνάσιο και κατόπιν στο Διδασκαλείο, απ' όπου αποφοίτησε με το δίπλωμα του δασκάλου. Το 1896, παράλληλα με τη διδασκαλική του ιδιότητα, άρχισε την έκδοση της εφημερίδας "Μικρά", με την οποία συνδέθηκε διαχρονικά το όνομά του.

¹⁷ Με διαστάσεις 0,16 x 0,12 θεωρούνταν η μικρότερη εφημερίδα της υψηλίου όπως αναγραφόταν και κάτω από τον τίτλο της «Η μικροτέρα των της υψηλίου»

άνοδο. Ωστόσο, αυτή η πορεία ανακόπηκε το 1941, με την εισβολή των Γερμανών. Μετά την απελευθέρωση, αρχίζει να έχει ενεργό συμμετοχή ο δεύτερος γιος του Γ. Δημητρακόπουλου, Παναγιώτης, ο οποίος από το 1945 που ανέλαβε την εφημερίδα, μέχρι τον θάνατό του τον Ιούλιο του 2004, ήταν αυτός που συνέδεσε το όνομά του με τα μεγαλύτερα άλματα της *Ελευθερίας*, καθιστώντας την πρότυπο πανελλαδικά. Ήταν ο πρώτος εκδότης της επαρχίας που πέρασε την εφημερίδα του από την τυπογραφία στην λινότυπία (1951) και από την λινότυπία στη φωτοστοιχειοθεσία και την όφσετ εκτύπωση (1981). Αλλά και από τους πρώτους εκδότες που εκσυγχρόνισε την εφημερίδα του, με την ηλεκτρονική τεχνολογία το 1992, ανανεώνοντας σε τακτά χρονικά διαστήματα τον εξοπλισμό της (Μπουλούκος, χ.χ).

Εικόνα 5 3.4. Ο Παναγιώτης Δημητρακόπουλος συνέδεσε το όνομά του με τα μεγαλύτερα άλματα της εφημερίδας *Ελευθερία* της Λάρισας. Πηγή: Προσωπικό αρχείο Χρήστου Τσαντήλα

Όχι άδικα, η *Ελευθερία* έχει χαρακτηριστεί ως «εκδοτικό θαύμα» στο χώρο του περιφερειακού Τύπου. Συνομιλώντας με τον επί χρόνια αρχισυντάκτη και διευθυντή σύνταξης της εφημερίδας, Χρήστο Τσαντήλα, μαθαίνουμε τα εξής:

Μέχρι πριν την κρίση ήταν η πρώτη εφημερίδα σε κυκλοφορία, όχι μόνο πανελλαδικά, αλλά και στα Βαλκάνια, μεταξύ των πόλεων με πληθυσμό ανάλογο της Λάρισας, δηλαδή σχεδόν 250.000 κατοίκων.

Χαρακτηριστικό είναι πως παρότι κυκλοφορούσε μόνο στη Λάρισα, είχε κυκλοφορία τριπλάσια από όλες τις αθηναϊκές εφημερίδες και στους τέσσερις νομούς της Θεσσαλίας.

Τη μεγαλύτερη συμβολή στην επίτευξη αυτού του «εκδοτικού θαύματος» είχε ο εκδότης της, Παναγιώτης (Τάκης) Δημητρακόπουλος. Άνθρωπος που δεν είχε ποτέ προστριβές με το προσωπικό του, πορεύτηκε

όλα τα χρόνια του πάνω σε συγκεκριμένες αρχές ώστε να διατηρεί την πρωτοκαθεδρία στο χώρο: βοηθούσε τους ανταγωνιστές του και δεν δανειζόταν ποτέ χρήματα, φθάνοντας στο σημείο ακόμη και να επιστρέφει χρήματα από επιδοτήσεις της Γενικής Γραμματείας Τύπου για τον περιφερειακό Τύπο.

Μετά τον θάνατο του Π. Δημητρακόπουλου, τη διεύθυνση της *Ελευθερίας* ανέλαβε η σύζυγός του Δανάη Δημητρακοπούλου. Σήμερα, η εφημερίδα έχει μετατραπεί σε Ανώνυμη Εταιρεία και διοικείται από τετραμελές Δ.Σ., του οποίου ηγούνται, η Δανάη Δημητρακοπούλου και η εγγονή της, Δανάη Δημητρακοπούλου του Γεωργίου.

Άλλες εφημερίδες που κυκλοφόρησαν στη Λάρισα, βραχύβιας όμως διάρκειας ήταν – μεταξύ άλλων – οι εξής: *Βήμα* (1901 - 1903), *Πηνεϊός* (1905 - 1908), *Ταχυδρόμος* (1907), *Τηλέγραφος* (1909), *Σατυρική* (1907 - 1912), *Ανόρθωσις* (1920), *Ατρόμητος* (1922), *Πρόμαχος* (1925 - 1926), *Αλήθεια* (1945 -1946), *Εθνική Φωνή* (1945), *Εμπρός* (1959) κ.α. (Μάγιερ, 1957).

3.2.3 Ο Τύπος των Τρικάλων

Από τις πρώτες κιόλας μέρες της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας άρχισαν να εκδίδονται στα Τρίκαλα εφημερίδες, που παρά το μικρό τους σχήμα και την αναιμική κυκλοφορία, όπως ήταν φυσικό, αρκετές απ' αυτές εξακολούθησαν να κυκλοφορούν επί σειρά ετών.

Πρώτη, χρονολογικά, εφημερίδα που βγήκε στα Τρίκαλα το 1881, ήταν ο *Φάρος του Ολύμπου* του Ευθύμιου Οικονομίδη, που είναι γνωστός για την εθνική τον δράση, πριν από την προσάρτηση της Θεσσαλίας.¹⁸ Το πρώτο της φύλλο κυκλοφόρησε στις 19 Σεπτεμβρίου τον 1881.

Η δεύτερη, χρονολογικά, εφημερίδα, που εκδόθηκε στα Τρίκαλα είχε τον τίτλο *Τρίκαλα* και το πρώτο της φύλλο έχει ημερομηνία 2-5-1883. Εκδότης και συντάκτης της ήταν ο Κ. Ζάχος.

Οι *Εργάται*, είναι η τρίτη, χρονολογικά, εφημερίδα, που εκδόθηκε στα Τρίκαλα από τον δικηγόρο Σ. Γεωργόπουλο. Το πρώτο της φύλλο κυκλοφόρησε στις 4 Οκτωβρίου 1883.

Μεγάλη εφημερίδα των Τρικάλων υπήρξε η *Αναγέννησις* που κυκλοφόρησε από το 1893 έως το 1969. Επίσης, η εφημερίδα *Θάρρος* (από το 1908 έως το 1950) και η *Έρευνα* (1958 και συνεχίζει).

Άλλες εφημερίδες των Τρικάλων, με βραχύβιες κυκλοφορίες, ήταν οι εξής: *Φωνή των Τρικάλων* (5 Ιανουαρίου μέχρι 8 Φεβρουαρίου 1884), *Πρόσδος* (από 16 Ιουλίου 1886 έως 3 Οκτωβρίου 1886),

¹⁸ Ο Ευθύμιος Οικονομίδης ήταν δικηγόρος και υπήρξε ο ιδρυτής και πρώτος πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Τρικάλων. Εξέδιδε αρχικά, από το 1856 έως το 1881 την πολιτική και φιλολογική εφημερίδα «Φάρος της Όθρυος», στη Λαμία. Μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας στην ελληνική επικράτεια μετέφερε την εφημερίδα στα Τρίκαλα, το μέρος όπου είχε γεννηθεί, μετονομάζοντάς την σε «Φάρο του Ολύμπου» -70 σκαλοπάτια, σελ 12

Σατανάς (σατυρική που εκδόθηκε στις 5 Οκτωβρίου του 1884), Ψαλλίδα (σατυρική) κ.α. (Μουτσίκας, 2018).

3.2.4 Ο Τύπος της Καρδίτσας

Στην Καρδίτσα, η πρώτη μεταπελευθερωτική εφημερίδα εκδόθηκε με εκδότη από τη Λαμία, τον Γεώργιο Μαρινόπουλο, στις 8 Σεπτεμβρίου 1882 και με τίτλο *Καρδίτσα*. Η δεύτερη εφημερίδα της Καρδίτσας με τίτλο *Θεσσαλιώτις* εκδόθηκε το Νοέμβριο του 1885 (ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε, 2002).

Ο *Νέος Αγών* είναι η αρχαιότερη καθημερινή πρωινή εφημερίδα της Καρδίτσας. Ξεκίνησε να κυκλοφορεί από το 1935, με πρώτο ιδιοκτήτη τον Ν. Τζίρο. Στυλοβάτης του δημοσιογραφικού Οργανισμού *Νέος Αγών* Καρδίτσας υπήρξε ο Φώτης Αλεξίου, καθώς επίσης της *Θεσσαλίας Τηλεόρασης* και του *Ράδιο Θεσσαλία*, όντας μία πολυσχιδής προσωπικότητα με πλούσια κοινωνική προσφορά στην Καρδίτσα, όπως και γενικότερα στη Θεσσαλία.¹⁹ Η εφημερίδα του ήταν η μόνη στον επαρχιακό τύπο, που έκλεισε στα χρόνια της Δικτατορίας.

Εικόνα 6 3.5. Ο Φώτης Αλεξίου, στηλοβάτης της εφημερίδας *Νέος Αγών* της Καρδίτσας. Πηγή: <https://neosagon.gr>

Άλλες εφημερίδες που κυκλοφόρησαν στην Καρδίτσα είναι: *Θεσσαλική Φωνή* (1923 -1941), *Πανθεσσαλική* (1927), *Ανατολή* (1928 -1933), *Θεσσαλική Ηχώ* (1953) (Μάγιερ, 1957).

3.3 Οι εφημερίδες στη Θεσσαλία σήμερα

Σύμφωνα με το Ημερολόγιο της Ένωσης Συντακτών (2020), στη Θεσσαλία σήμερα κυκλοφορούν οι παρακάτω έντυπες εφημερίδες:

¹⁹ Ο Φώτης Αλεξίου γεννήθηκε στη Φυλακιά των Αγράφων για να ξεκινήσει από μικρή ηλικία την ενασχόλησή του με τον έντυπο Τύπο, ως διανομέας της εφημερίδας, λινοτύπης, δημοσιογράφος, αρχισυντάκτης, διευθυντής, εκδότης. Το πιεστήριο του «Νέου Αγώνα» μεταφέρθηκε στην Κατοχή, στην ορεινή Αργιθέα και συγκεκριμένα στα Πετρίλια, αποτελώντας το πρώτο πιεστήριο της έκδοσης του αντιστασιακού Τύπου. Πέθανε τον Αύγουστο του 2018

Στο Νομό Μαγνησίας κυκλοφορούν:

Η εφημερίδα *ΘΕΣΣΑΛΙΑ*

Η εφημερίδα *ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ*

Η εφημερίδα *TAXYΔΡΟΜΟΣ*

Η εφημερίδα *TAXYΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ*

Η εφημερίδα *ΜΑΓΝΗΣΙΑ*

Στο Νομό Λάρισας κυκλοφορούν:

Η εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*

Η εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ*

Η εφημερίδα *LARISSANET*

Στο Νομό Τρικάλων κυκλοφορούν:

Η εφημερίδα *ΕΡΕΥΝΑ*

Η εφημερίδα *ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ*

Η εφημερίδα *ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ*

Η εφημερίδα *ΔΙΑΛΟΓΟΣ*

Η εφημερίδα *ΝΕΑ ΣΕΛΙΔΑ*

Στο Νομό Καρδίτσας κυκλοφορούν:

Η εφημερίδα *ΝΕΟΣ ΑΓΩΝ*

Η εφημερίδα *ΠΡΩΙΝΟΣ ΤΥΠΟΣ*

Η εφημερίδα *ΓΝΩΜΗ*

Η εφημερίδα *ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

4.1 Η ανακάλυψη του Ραδιοφώνου

Η ανακάλυψη του ραδιοφώνου δεν ήταν έργο ενός μόνο ανθρώπου. Κάνοντας μια γενική αναφορά λοιπόν, σε αυτό, πιο σωστό θα ήταν να αναφερθούμε στους πιο σημαντικούς σταθμούς της ιστορίας του. Στο πλαίσιο αυτό, πατέρας του ραδιοφώνου (και της ασύρματης τηλεγραφίας) θεωρείται ο Ιταλός φυσικός Γουλιέλμο Μαρκόνι (1874-1937), ο οποίος το 1895 κατόρθωσε να μεταδώσει τα ηχητικά σήματα Μορς σε αρκετές εκατοντάδες μέτρα απόσταση. Επόμενος σημαντικός σταθμός, το 1906, όταν πραγματοποιήθηκε η πρώτη ραδιοφωνική εκπομπή, στην οποία ακούστηκε μουσική και ομιλία από τον πρωτοπόρο της αμερικανικής ραδιοφωνίας Reginald Fessenden. Ο Lee De Forest είναι ένας ακόμη Αμερικανός ερευνητής, ο οποίος συνέβαλε στην εξέλιξη της ραδιοφωνίας, χάρη στη μετάδοση μιας ολόκληρης οπερέτας από τη μητροπολιτική όπερα της Νέας Υόρκης, το 1910.

Μέσα από μια μακρά διαδρομή λοιπόν, ως αφετηρία λειτουργίας της ραδιοφωνίας με την μορφή που τη γνωρίζουμε σήμερα (ένας πομπός - πολλοί δέκτες), καταλήξαμε να θεωρούμε το 1920 (Ραδιόφωνο, χ.χ.).

4.2 Το Ραδιόφωνο στην Ελλάδα

Όσον αφορά στην Ελλάδα, οι πρώτες τακτικές εκπομπές άρχισαν το 1928, στη Θεσσαλονίκη, από τον ηλεκτρονικό Χρήστο Τσιγγιρίδη, ο οποίος, αφού αποφοίτησε από το Πολυτεχνείο της Στουτγάρδης, πήρε άδεια λειτουργίας σταθμού και τον εγκατέστησε στη Θεσσαλονίκη. Πρόκειται μάλιστα, για τον πρώτο ραδιοφωνικό σταθμό των Βαλκανίων. Στις 25 Μαρτίου 1938, η Ελλάδα ήταν μια από τις τελευταίες ευρωπαϊκές χώρες που απέκτησε εθνικό ραδιοφωνικό σταθμό (Χατζηδούλης, 1988, όπ. αναφ. στο eirinika.gr, 2015· Ραδιοφωνικός Σταθμός, 1945, όπ. αναφ. στο eirinika.gr, 2015).

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το 1945, ιδρύθηκε το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ) που το διοικούσε συμβούλιο διορισμένο από την κυβέρνηση και υπαγόταν στο Υπουργείο Προεδρίας, έχοντας το μονοπώλιο των ραδιοφωνικών εκπομπών στην Ελλάδα (eirinika.gr, 2015).

Η ραδιοφωνία αποτελούσε για την Ελλάδα κρατικό μονοπώλιο μέχρι το 1987, αν και από τη δεκαετία του '70 έκαναν την εμφάνισή τους οι «πειρατικοί» σταθμοί.²⁰

²⁰ Οι σταθμοί εξέπεμπαν στα μεσαία κύματα χωρίς να έχουν την άδεια που απαιτούνταν από τις αρχές για τη λειτουργία τους. Τους λειτουργούσαν κυρίως, νέοι τις εποχής, ενώ ο αριθμός τους έφτασε να στην Ελλάδα τους 7.000. Η έδρα των

Το 1987 εμφανίζεται η «Ελεύθερη Ραδιοφωνία», όπου πλέον, μη κρατικοί σταθμοί αρχίζουν να λειτουργούν επώνυμα. Ο 98,4 του Δήμου Αθηναίων είναι ο πρώτος. Αποτέλεσμα ήταν η κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου (ΝΟΗΣΙΣ, 2007).

Όσον αφορά στα είδη ραδιοφώνου που υπάρχουν σήμερα και που έχουν να κάνουν με τον τρόπο εκπομπής τους, είναι το αναλογικό ή συμβατικό, το ψηφιακό, το δορυφορικό και το διαδικτυακό. Υπάρχουν βέβαια και άλλοι διαχωρισμοί του ραδιοφώνου, ως προς το περιεχόμενο του προγράμματός του (ενημερωτικό, ψυχαγωγικό, αθλητικό, εκκλησιαστικό κλπ), ως προς την γεωγραφική του εμβέλεια (πανελλαδικό, αθηναϊκό, περιφερειακό, τοπικό κλπ), ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς τους (δημόσιο, δημοτικό, ιδιωτικό).

Η ραδιοφωνία ως θεσμός εκσυγχρονίστηκε μόλις την τελευταία εικοσαετία, στο πλαίσιο της γενικής εκσυγχρονιστικής προσπάθειας και προσαρμογής των δομών στις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με το νόμο 1730/1987 ειδικότερα, ιδρύθηκε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου για τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, που λειτουργεί με τη μορφή ανώνυμης εταιρίας με έδρα την Αθήνα. Με την Υπουργική απόφαση 14631/Ζ2/2691/29.5.87 καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις και οι όροι ίδρυσης ραδιοσταθμών τοπικής ισχύος, από Δήμους και κοινότητες. Τέλος με το προεδρικό διάταγμα 25/1988 έχουμε την «απελευθέρωση» της ιδιωτικής ραδιοφωνίας, καθώς τέθηκαν οι όροι ίδρυσης τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και από φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Σήμερα η κατανομή των ραδιοφωνικών συχνοτήτων γίνεται από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο (ΕΣΡ) (Wikipedia², χ.χ.).

4.3 Το Ραδιόφωνο ανακαλύπτει εκ νέου τον εαυτό του

Η έννοια της λέξης «ραδιόφωνο», όπως το γνωρίζουμε, αναπτύχθηκε παράλληλα με τις εξελίξεις στον τομέα των επικοινωνιών. Το ραδιόφωνο αποτελεί ένα φαινόμενο το οποίο εξελίχθηκε κυρίως κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα. Για αρκετές δεκαετίες ήταν το κυρίαρχο Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας, μέσο ψυχαγωγίας και ενημέρωσης, διαμορφωτής αισθητικών τάσεων και εργαλείο δημοσίου διαλόγου, φορέας εν γένει καλλιέργειας και πολιτισμικών αξιών.

πειρατικών σταθμών ήταν συνήθως σπίτια φοιτητών, ενώ μπορεί και τα σαλόνια των σπιτιών τους. Αργότερα και μετά την νομιμοποίηση της λειτουργίας ιδιωτικών ραδιοσταθμών σταθμοί πειρατικοί όπως ο Τζερόνιμο Γκρούβι συνέχισαν την μεγάλη τους πορεία στο ραδιόφωνο

(<http://www.rsafm.gr/%CE%BF%CE%B9-%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%B8%CE%BC%CE%BF%CE%AF-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B6%CF%89%CE%AE-%CE%BC%CE%B1%CF%82/>)

Πολλοί, κατά καιρούς, μίλησαν για το τέλος του ραδιοφώνου και όμως, στις αρχές του 21ου αιώνα, στην εποχή της μετάβασης στην ψηφιακή εκπομπή, το ραδιόφωνο φαίνεται να ανακαλύπτει εκ νέου τον εαυτό του, διατηρώντας τη γοητεία του παρελθόντος του και παραμένοντας αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής μας ζωής με αδιαμφισβήτητο κοινωνικό και πολιτιστικό ρόλο. Το ραδιόφωνο της νέας εποχής μπορεί να διαφέρει - σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό - από το ραδιόφωνο των προηγούμενων περιόδων, σε κάθε περίπτωση όμως, το μέλλον του διαφαίνεται αισιόδοξο, καθώς προσαρμόζεται, εκσυγχρονίζεται κι εκπέμπει πλέον και διαδικτυακά.

Εξάλλου, υπάρχει και το αισιόδοξο προηγούμενο από τη δεκαετία του 1960 και μετέπειτα, όταν η καταγιστική εισβολή της τηλεοπτικής εικόνας, δεν μπόρεσε, παρά τις δυσόιωνες και τότε προβλέψεις, να υπερκεράσει τον ραδιοφωνικό ήχο, ο οποίος έχει τη μοναδική δυνατότητα να αφήνει στη φαντασία του κάθε ακροατή την ερμηνεία των ερεθισμάτων που λαμβάνει.

Εικόνα 7 4.1. Το ραδιόφωνο προσαρμόζεται, εκσυγχρονίζεται και δηλώνει παρών και στην ψηφιακή εποχή. Εικονίζεται το studio του σχολικού διαδικτυακού ραδιοφωνικού σταθμού του 1^{ου} Εργαστηριακού Κέντρου Βόλου

Το σύγχρονο, διαδικτυακό ραδιόφωνο προσφέρει πολλές δυνατότητες και έχει αποκτήσει ένα πολύ μεγάλο κοινό, το οποίο συνεχώς διευρύνεται. Διαχωρίζεται στο ραδιόφωνο ζωντανής ροής και το podcasting, που είναι μια προμαγνητοφωνημένη ραδιοφωνική εκπομπή η οποία μπορεί να «κατέβει» σε έναν υπολογιστή οπουδήποτε και να είναι διαθέσιμη από τον χρήστη. Μεταξύ, διαδικτυακού και συμβατικού ραδιοφώνου υπάρχουν διαφορές σε αρκετά σημεία. Μια βασική είναι ότι με το διαδικτυακό ραδιόφωνο προσφέρεται διαδραστικότητα και ο ακροατής μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να επηρεάσει και την σύνθεση του προγράμματος (Αρλέτης, 2018).

4.4 Τα Περιφερειακά Ραδιόφωνα

Στον μονοπωλιακό ρόλο που παραδοσιακά είχε ο Τύπος στην ενημέρωση των πολιτών, έθεσε έναν φραγμό η λειτουργία του ραδιοφώνου στην Ελλάδα, το 1928 -1929, έστω κι αν το ραδιόφωνο αποτελούσε τότε, κρατικό μονοπώλιο. Με την λειτουργία του τέθηκαν νέες βάσεις στο δημόσιο διάλογο, στον πολιτικό προβληματισμό που ήταν συνακόλουθός του και στις πολιτικές συζητήσεις. Το τέλος του μονοπωλίου του Τύπου ωστόσο, συνοδεύτηκε και από μια αμφισβήτηση του ίδιου του ρόλου του Τύπου. Από βήμα της εκάστοτε εξουσίας, ο Τύπος θεωρείται πια, ως μια ακόμη εξουσία και υφίσταται την κριτική – ή και την φθορά – που όλες οι εξουσίες υφίστανται (Καραπαναγιώτης, 2002).

Η αρχή του τέλους για το κρατικό μονοπώλιο της ραδιοφωνίας στην Ελλάδα ήταν η 31^η Μαΐου 1987, οπότε ουσιαστικά γεννήθηκε επίσημα η – λεγόμενη - ελεύθερη ραδιοφωνία, με τη λειτουργία του δημοτικού σταθμού *Αθήνα 98,4*, επί δημαρχίας στην Αθήνα, του Μιλτιάδη Έβερτ. Εξέπεμπε μόνο στην μάντα των FM, ενώ οι κρατικοί ραδιοσταθμοί χρησιμοποιούσαν και τα «μεσαία». Η ανταπόκριση ήταν τόσο μεγάλη, που δεν θα ήταν υπερβολή να έλεγε κανείς ότι όλη η Αθήνα εκείνη την εποχή ήταν συντονισμένη στον 9,84. Από εκείνη τη στιγμή άνοιξε πια ο δρόμος για τη λειτουργία ιδιωτικών ραδιοσταθμών, όχι μόνο στην Αθήνα, αλλά και στην περιφέρεια (Βαρβιτσιώτη, 2017). Όπως ήταν επόμενο, σύντομα ακολούθησε η ίδρυση πολλών σταθμών σε όλες τις περιφέρειες της χώρας. Η περίοδος εκείνη ονομάστηκε, για τον λόγο αυτό, «Άνοιξη της Ραδιοφωνίας».

Σύμφωνα με έρευνα που επικαλείται ο Νίκος Δεμερτζής και περιλαμβάνει στο βιβλίο της η Ρόη Παναγιωτοπούλου (2004), το 1993 λειτούργησαν 256 ραδιοφωνικοί σταθμοί στο Λεκανοπέδιο Αττικής και περίπου 1200 σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ ο Μ. Χαιρετάκης αναφέρει ότι το 1996 ο συνολικός αριθμός των λειτουργούντων ραδιοφωνικών σταθμών υπερέβαινε τους 1600 σε πανελλαδικό επίπεδο.

Αξίζει να σημειωθεί πάντως, πως ενώ τα πρώτα χρόνια της ελεύθερης ραδιοφωνίας, οι περισσότεροι σταθμοί που άνοιγαν ήταν κατά βάση ενημερωτικοί (παράγοντας βέβαια και ψυχαγωγικό πρόγραμμα), στη συνέχεια, αρκετοί έκλεισαν, είτε μετατράπηκαν σε μουσικούς – ψυχαγωγικούς σταθμούς, είτε σύναψαν συνεργασίες με σταθμούς των Αθηνών, μεταδίδοντας μέρος του ενημερωτικού προγράμματος αυτών. Ο λόγος προφανής: η μείωση του κόστους λειτουργίας τους που ήταν δυσβάσταχτο για τους περισσότερους.

Υπήρξαν ωστόσο, κι άλλου είδους συνεργασίες μεταξύ ραδιοφωνικών σταθμών της Περιφέρειας και της Αθήνας, όπως η εκατέρωθεν τροφοδότηση με ειδήσεις. Οι δημοσιογράφοι, δηλαδή, των περιφερειακών σταθμών ενημέρωναν τους συνεργαζόμενους αθηναϊκούς για ειδήσεις και

τεκταινόμενα στους Νομούς τους και αντίστοιχα, οι αθηναϊκοί τους περιφερειακούς, με ειδήσεις του κέντρου.

4.5 Το Ραδιόφωνο στη Θεσσαλία

Όπως συμβαίνει σε όλη την Ελλάδα, έτσι και στη Θεσσαλία, η εποχή του Ραδιοφώνου διακρίνεται σε δύο σημαντικές περιόδους: την περίοδο του μονοπωλίου της δημόσιας ραδιοφωνίας (μέχρι το 1987) και την περίοδο της ιδιωτικής ραδιοφωνίας (από εκεί και μετά). Με τη λειτουργία των περιφερειακών σταθμών, το Ραδιόφωνο απέκτησε άλλη, διευρυμένη δυναμική και άλλο, πιο σημαντικό και καθοριστικό ρόλο στο τοπικό κοινωνικο-οικονομικό γίνεσθαι. Όλη αυτή η αναμόρφωση του τοπίου των ερτζιανών άρχισε γρήγορα να αντικατοπτρίζεται και στις σχετικές μετρήσεις ακροαματικότητας που ξεκίνησαν να πραγματοποιούνται, ως εργαλείο διεκδίκησης μεριδίου της διαφημιστικής «πίτας». Αυτό που καταδεικνυόταν και μέσα από τις έρευνες αυτές – τα πρώτα ειδικά χρόνια της ελεύθερης ραδιοφωνίας - ήταν η κοινή αίσθηση ότι το Ραδιόφωνο είχε καταστεί πια αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των πολιτών, τόσο για την ενημέρωση, όσο και για την ψυχαγωγία του.

Ενδεικτικά και σύμφωνα με μια παλαιότερη έρευνα της Εταιρείας Focus Bari (του 2013) κατά την οποία μετρήθηκε η ακροαματικότητα των περιφερειακών ραδιοφωνικών σταθμών, με δείγματα από 20 Νομούς της χώρας, η μέση ημερήσια ακροαματικότητα ήταν 54%, ενώ η μέση εβδομαδιαία 76%.

Η έρευνα περιλάμβανε και στοιχεία για τρεις από τους τέσσερις θεσσαλικούς Νομούς (Λάρισας, Μαγνησίας, Τρικάλων). Σύμφωνα με αυτά, η μέση ημερήσια ακροαματικότητα περιφερειακών σταθμών ήταν: Στο Νομό Λάρισας 51%, στο Νομό Μαγνησίας 58% και στο Νομό Τρικάλων 51%. Αντίστοιχα, η μέση εβδομαδιαία ακροαματικότητα ήταν: στο Νομό Λάρισας 73%, στο Νομό Μαγνησίας 80% και στο Νομό Τρικάλων 74% (Focus Bari, 2014).

Όπως συνέβη σε όλη την Ελλάδα, έτσι και στη Θεσσαλία, η άνθιση της ιδιωτικής ραδιοφωνίας διήρκησε μέχρι το 1995, καθώς από εκεί και έπειτα, ξεκίνησε το σταδιακό ξεκαθάρισμα του τοπίου των ερτζιανών, στο οποίο διατήρησαν θέση μόνο όσοι είδαν την ενασχόληση με το ραδιόφωνο και με επαγγελματική/επιχειρηματική ματιά, θέτοντας νέες βάσεις λειτουργίας και άντεξαν παράλληλα οικονομικά.

Παράλληλα με αυτό το ξεκαθάρισμα ωστόσο, ξεκίνησε και μια αναμόρφωση του περιεχομένου και του ύφους των εκπομπών των ιδιωτικών ραδιοφώνων, κάτι που παρατηρείται τόσο στο κέντρο, όσο και στην περιφέρεια. Η βασική διαφοροποίηση έχει να κάνει με την πολιτικοποίηση –

κομματικοποίηση των ραδιοφώνων που αρχικά ήταν πολύ έντονη. Στο πλαίσιο αυτό, ενώ τα πρώτα χρόνια της ιδιωτικής ραδιοφωνίας η συμμετοχή των πολιτών ήταν έντονη και έδινε έναν πολύ ιδιαίτερο τόνο στο ύφος των εκπομπών, στην πορεία αυτό άρχισε να εκλείπει.

Όπως αναφέρει πάντως, ο Γιώργος Καρεκλίδης: ²¹

...ακριβώς αυτή η συμμετοχή του κόσμου ήταν ίσως το πιο όμορφο κομμάτι εκείνης της περιόδου, κατά τα πρώτα δέκα χρόνια δηλαδή. Πραγματικά, οι αντιπαραθέσεις που υπήρχαν στα πολιτικά πράγματα ήταν φοβερές. Υπήρχε τεράστιο ενδιαφέρον για αυτό υπήρχαν και τεράστιες ακροαματικότητες.

4.5.1 Η ΕΡΤ Βόλου

Ο Βόλος είναι η πρώτη περιφερειακή πόλη στην Ελλάδα που απέκτησε Ραδιοφωνικό Σταθμό. Όπως αναφέρει η προϊσταμένη της ΕΡΤ Βόλου, Βίκυ Καποτά, πρόκειται για τον πρώτο περιφερειακό σταθμό που απέκτησε η Ελληνική Ραδιοφωνία (πρώην *EIP*, *EPA* και νυν *EPT*), το 1948. Ως εκ τούτου, αποτελεί ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο στην ιστορία της *Ελληνικής Ραδιοφωνίας*, όχι μόνο τοπικά, αλλά πανελλαδικά.

Ιδρύθηκε και άρχισε να λειτουργεί στις 12 Σεπτεμβρίου 1948 από τον Βολιώτη βιοτέχνη των ραδιοφωνικών συσκευών ΣΤΕΝΤΩΡ, Γιώργο Κοντογεωργίου για να δωρηθεί λίγο αργότερα (στις 22 Οκτωβρίου 1948) στο *Ελληνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (EIP)*, που είχε συμβάλει στο στήσιμο του Σταθμού.

²¹ Ιδιοκτήτης ενός από τα πρώτα ιδιωτικά ραδιόφωνα που λειτούργησαν στο Βόλο, του Ράδιο ΕΝΑ

Εικόνα 8 4.2. Οι πρώτοι εργαζόμενοι της ΕΡΤ Βόλου, του πρώτου περιφερειακού σταθμού της Ελληνικής Ραδιοφωνίας. Πηγή: ΕΡΤ Βόλου

Το στούντιο, που υπάρχει και σήμερα, πίσω ακριβώς από τον Ι. Ν. των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, στην παραλία του Βόλου, κατασκευάστηκε και εξοπλίστηκε με τα χρήματα φιλανθρωπικού εράνου, τα οποία ο δήμαρχος Παγασών τότε, Ζήσης Ζησάκης και ο νομάρχης Μαγνησίας, Γιώργος Παπαδάκος διέθεσαν για τον σκοπό αυτό.

Πρόκειται λοιπόν, για τον πρώτο από τους 19 Περιφερειακούς Σταθμούς της ΕΡΤ που μετρά πλέον, 72 χρόνια αδιάλειπτης λειτουργίας.

Στο δυναμικό της ΕΡΤ Βόλου από το 1999 μέχρι και σήμερα, έχει ενταχθεί ο Δημοτικός Ραδιοθάλαμος Καρδίτσας, ο οποίος δημιουργήθηκε μετά τη διμερή συνεργασία της ΕΡΤ και του Δήμου Καρδίτσας, συμβάλλοντας στην ανάδειξη των θεμάτων του Νομού.

Η ΕΡΤ Βόλου δεν σταμάτησε να εκπέμπει ούτε όταν, στις 11 Ιουνίου 2013 (περίοδος συγκυβέρνησης ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, Δημοκρατικής Αριστεράς) μπήκε λουκέτο σε όλες τις δομές της ΕΡΤ. Το σήμα του συνέχισε να εκπέμπει για τα δύο επόμενα χρόνια και να παράγεται πρόγραμμα υπό ένα καθεστώς αυτοδιαχείρισης, από πολλούς εργαζόμενους και τη βοήθεια που παρείχαν εθελοντικά «αλληλέγγυοι» πολίτες. Τελικά, η ΕΡΤ επανασυστάθηκε στα τέλη Απριλίου 2015 (περίοδος συγκυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ –ΑΝΕΛ) και όλες οι δομές της, μεταξύ των οποίων και της ΕΡΤ Βόλου, ξεκίνησαν να επαναλειτουργούν επίσημα, στις 11 Ιουνίου 2015 (Αποστόλου, χ.χ).

Εικόνα 9. 4.3. Στις 11 Ιουνίου μπήκε λουκέτο σε όλες τις δομές της ΕΡΤ, μεταξύ των οποίων και του Βόλου. Επίσημως επαναλειτούργησε δύο χρόνια μετά, αν και ποτέ δεν σταμάτησε να εκπέμπει

4.5.2 Η ΕΡΤ Λάρισας

Ο ραδιοφωνικός σταθμός της Λάρισας δημιουργήθηκε και ιδρύθηκε το 1948 στα πλαίσια των αναγκών του εμφυλίου για λόγους προπαγανδιστικούς αλλά και επικοινωνίας. Ξεκίνησε τη λειτουργία του την 1η Ιουλίου 1949 ως Ραδιοφωνικός Σταθμός Ενόπλων Δυνάμεων Κεντρικής

Ελλάδος ο οποίος ανήκε στην *YENEΔ*. Το 1968 ο Σταθμός μεταφέρθηκε στο παλιό κτήριο του Στρατηγείου της 1ης Στρατιάς όπου βρίσκεται μέχρι σήμερα.

Στις 15 Νοεμβρίου 1982, ο ραδιοφωνικός σταθμός μεταβιβάζεται στην *EPT 2* λόγω της κατάργησης της πρώην *YENEΔ*. Μετά τη συγχώνευση της *EPT 1* και της *EPT 2*, ο ραδιοφωνικός σταθμός της Λάρισας αποτελεί τμήμα της Γενικής Διεύθυνσης Ραδιοφωνίας της *EPT*, μετονομάζεται σε *EPA Λάρισας* και είναι ένας από τους 19 περιφερειακούς σταθμούς της *EPT*.

Από την 1η Ιουλίου του 1998, η *EPT Λάρισας* συνεργάζεται με την *EPT Βόλου* ως προς την παραγωγή εκπομπών υπό τη μορφή δικτύου Θεσσαλίας. Στο πλαίσιο αυτό, από το 1999, στο δυναμικό της *EPT Λάρισας* έχει ενταχθεί ο *Δημοτικός Ραδιοθάλαμος Τρικάλων* (Wikipedia³, χ.χ.).

4.6 Το Ραδιόφωνο στο Βόλο

Όσον αφορά στην ιδιωτική ραδιοφωνία, ο πρώτος, ενημερωτικός σταθμός στη Μαγνησία, που λειτούργησε το 1988 και μέχρι το 1991 ως ερασιτεχνικός βέβαια, ήταν το *Ράδιο ΑΙΦΑ*.

Τον επόμενο χρόνο (1989) συχνότητες στα ερτζιανά κατέλαβαν πολλοί σταθμοί, αρκετοί εκ των οποίων λειτουργούν και σήμερα.

Σύμφωνα με τον Βολιώτη μουσικό παραγωγό και ερευνητή σε θέματα ιστορίας του ραδιοφώνου Τζανέτο Παπαγεωργίου, το 1989 ξεκίνησαν να λειτουργούν οι εξής ενημερωτικοί σταθμοί:

Το *Ράδιο ΔΕΛΤΑ* (ερασιτεχνικός), το *Ράδιο ΙΡΜΑ*, ο *ΑΝΤΕΝΝΑ 4* και το *Δημοτικό Ραδιόφωνο Σκιάθου*, τα οποία σήμερα δεν λειτουργούν. Συνεχίζουν τη λειτουργία τους από το 1989 έως και σήμερα, το *Ράδιο ΒΕΡΑ*, το *Ράδιο Volos 98,6*, το *Ράδιο ΑΚΡΟΑΜΑ*, το *Ράδιο ΕΝΑ*.

Εξάλλου, μεταξύ των παλαιών – αλλά όχι πρώτων – ενημερωτικών σταθμών του Βόλου συγκαταλέγεται το *Δημοτικό Ραδιόφωνο Βόλου* που ξεκίνησε να λειτουργεί το 1993 και έκλεισε το 2012, το *ASTRA Fm* (1993 έως σήμερα) και το *Ράδιο Marconi* (1999 έως σήμερα).

Όσον αφορά στους ψυχαγωγικούς σταθμούς, ο πρώτος ήταν το *Δίκτυο FM* (1989 – σήμερα δεν λειτουργεί), ενώ μεταξύ 1993-1996 ξεκίνησαν να εκπέμπουν έξι μουσικοί σταθμοί, οι οποίοι συνεχίζουν μάλιστα τη λειτουργία τους: *Nova Fm* (1993), *Top Fm* (1993), *Star Fm* (1993), *Avanti Radio* (της Σκιάθου – 1993), *Power Fm* (1994), *Melody* (1996). Ένας ακόμη μουσικός σταθμός που εξέπεμπε το 1993, το *Radio Dolce*, σταμάτησε στην πορεία την λειτουργία του.

4.7 Το Ραδιόφωνο στη Λάρισα

Σημαντικά στοιχεία για το ξεκίνημα της ιδιωτικής ραδιοφωνίας στη Λάρισα μας παραχώρησε, ο Γιώργος Τράντας ²² Σύμφωνα με τον κ. Τράντα, το πρώτο εγχείρημα λειτουργίας ιδιωτικού ραδιοφωνικού Σταθμού στο Νομό έλαβε χώρα εν έτει 1988. Πρόκειται για το *Ράδιο Σανγκάι* που λειτούργησε στο πατάρι του δισκοπωλείου που διατηρούσε ο ιδιοκτήτης του, Στέλιος Λαμπρόπουλος. Παρότι παρέπεμπε περισσότερο στους γνωστούς «πειρατικούς» σταθμούς είχε πολύ μεγάλη απήχηση και άνοιξε το δρόμο για τα επόμενα, πιο επαγγελματικά εγχειρήματα που ακολούθησαν.

Ένα χρόνο αργότερα (1989) ο Αχιλλέας Παπαγεωργίου, που εργάστηκε ως εκφωνητής της πάλαι ποτέ YENEΔ, συνεργάστηκε με έναν άνθρωπο του Τύπου, τον Αθανάσιο Ζησόπουλο, δημιουργώντας τον πρώτο επίσημο, αδειοδοτημένο ιδιωτικό ραδιοφωνικό σταθμό: τον *8,90 FM Stereo Μόρφωση – Ενημέρωση – Ψυχαγωγία* όπως ήταν αρχικά ολόκληρος ο τίτλος του. Ένα χρόνο αργότερα μετονομάστηκε σε *HXOZ FM* και μέσω της λειτουργίας του εισήχθησαν πολλές καινοτομίες – για την εποχή – στο χώρο της ενημέρωσης στη Λάρισα, όπως η καθιέρωση πρωινής ενημερωτικής εκπομπής, την οποία συντόνιζαν οι Γιώργος Τράντας και Θεανώ Μπουλωτά.

Ο σταθμός παρήγαγε 18ωρο ζωντανό ενημερωτικό πρόγραμμα, ενώ οι ακροατές, όντες επηρεασμένοι ακόμη από τους «πειρατικούς» σταθμούς, συνδιαμόρφωναν το μουσικό πρόγραμμα, τηλεφωνώντας και ζητώντας να ακούσουν τα τραγούδια που ήθελαν.

Η επόμενη τριετία (1990 – 1992) επέφερε μια ραδιοφωνική έκρηξη και στη Λάρισα. Ιδρύθηκαν αρκετοί σταθμοί και κάποιοι από αυτούς άφησαν το στίγμα τους στο χώρο της ιδιωτικής ραδιοφωνίας.

Heat FM 95,4 (με ιδιοκτήτη τον Στέλιο Λαμπρόπουλο), *Europe One* (με ιδιοκτήτη τον Θάνο Πίσσα), *Θεσσαλικό Ραδιόφωνο*, το οποίο αργότερα μετονομάστηκε σε *Power FM* (με ιδιοκτήτη τον Σωτήρη Μπαρμπούτη), *Palace FM* (με ιδιοκτήτη τον Σωτήρη Τσαγκαλά)²³, *Ράδιο TRT* (του Άγγελου Αντωνίου, ιδιοκτήτη του ομώνυμου θεσσαλικού τηλεοπτικού καναλιού), *Ράδιο Πόλις*, *Δημοτικό Ραδιόφωνο*, *AVANTI FM*, *90,5 FM*, *Ράδιο Φιλιππούπολη* κ.α.

4.8 Το Ραδιόφωνο στα Τρίκαλα

Στα Τρίκαλα, δύο εκ των πρώτων ραδιοφωνικών σταθμών που «βγήκαν στον αέρα» λίγο μετά τη «γέννηση» της ελεύθερης ραδιοφωνίας, ήταν το *Ράδιο Ζυγός* και η *Ραδιοφωνική Λέσχη Τρικάλων*.

²² Παρουσιαστής δελτίων ειδήσεων στη ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ και εκπαιδευτικός, η ενασχόληση του οποίου με το ραδιόφωνο μετρά τόσα χρόνια, όσα και η ιδιωτική ραδιοφωνία στη Λάρισα.

²³ Πρόκειται ουσιαστικά για το Ράδιο Παλαμά που ξεκίνησε την λειτουργία του από την Καρδίτσα και εν συνεχεία, μεταφέρθηκε στη Λάρισα, με τον όνομα Palace FM

Αξιοσημείωτο είναι πως, και οι δύο αυτοί σταθμοί υπάρχουν και σήμερα, δίνοντας το ειδησεογραφικό στίγμα της περιοχής και όχι μόνο.

4.9 Το Ραδιόφωνο στην Καρδίτσα

Πρωτοπόρα στην ελεύθερη ραδιοφωνία μπορεί να θεωρηθεί η Καρδίτσα, παρότι μικρή πόλη. Όπως αναφέρει η Φρόσω Παύλου :²⁴

«Από τον Οκτώβρη του 1988 ήδη, παλιοί ραδιοερασιτέχνες (δύο από της, ο Μάκης Γκίτζας και ο Λάμπρος Ζιακάνος) δημιούργησαν το Ράδιο ΤΗΣ, στήνοντας μόνοι της τον σταθμό καθότι και τα μηχανήματα διέθεταν και την τεχνογνωσία είχαν. Ακολούθησε λίγο χρόνο μετά, η λειτουργία του Ράδιο Καρδίτσα, του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Της Αγών, με ιδιοκτήτη έναν άνθρωπο του Τύπου, τον Φώτη Αλεξίου, ο οποίος έδειξε έτοιμος να ανταποκριθεί στη νέα πρόκληση της εποχής. Μεταξύ των πρωτοπόρων της ελεύθερης ραδιοφωνίας στην Καρδίτσα ήταν και το Ράδιο Παλαμά, με ιδιοκτήτη άλλον έναν ραδιοερασιτέχνη, τον Σωτήρη Τσαγκαλά».

Τα πρώτα εκείνα χρόνια της ελεύθερης ραδιοφωνίας (και) στην Καρδίτσα ήταν η εποχή που οι ακροατές ήταν οι καλύτεροι ρεπόρτερ. Τα τηλέφωνα «έσπαγαν» όχι για παράπονα αποκλειστικά, αλλά για να δώσουν ειδήσεις ή να βγουν στον αέρα, να σχολιάσουν ή ακόμη και για να κάνουν εκπομπές εθελοντικά.

4.10 Τα Ραδιόφωνα στη Θεσσαλία σήμερα

Στη Θεσσαλία σήμερα, εκπέμπουν πολλοί ραδιοφωνικοί σταθμοί, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους είναι ψυχαγωγικοί, ενώ υπάρχουν και σταθμοί αθλητικού και θρησκευτικού περιεχομένου. Ενημερωτικό πρόγραμμα – συμπεριλαμβανομένων των αθλητικών ειδήσεων - παράγουν οι παρακάτω ραδιοφωνικοί σταθμοί

Στο Νομό Μαγνησίας:

Ο ραδιοφωνικός σταθμός *EPT ΒΟΛΟΥ*

Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ ΕΝΑ*

²⁴ Δημοσιογράφος της EPT Βόλου σήμερα, αλλά με πολύχρονη θητεία στην έντυπη και ιδιωτική ραδιοφωνία της Καρδίτσας

- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ ΒΕΡΑ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *9,61 ΜΑΡΚΟΝΙ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΑΚΡΟΑΜΑ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ASTRA 97*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΒΟΛΙΟΣ 98,6*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *BLUEHEART 105,1* (αθλητικά)
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *Sport Fm 89,5* (αθλητικά)

Στο Νομό Λάρισας:

- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *EPT ΛΑΡΙΣΑΣ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ TRT*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ ΕΛΑΣΣΟΝΑ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΑΕΛ Radio* (αθλητικά)

Στο Νομό Τρικάλων:

- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ZYΓΟΣ FM 100*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΛΕΣΧΗ 97,6*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΤΟΠΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ ΜΕΤΕΩΡΑ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ ΣΤΑΓΩΝ*

Στο Νομό Καρδίτσας:

- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑ*
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ ΕΝΑ 100,4*

Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΔΙΑΥΛΙΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ 102,8*

Ο ραδιοφωνικός σταθμός *ΡΑΔΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

5.1 Ιστορική αναδρομή

Το κεφάλαιο «τηλεόραση» ξεκίνησε να γράφεται από τα μέσα περίπου, του 18^{ου} αιώνα. Τότε άρχισαν να διαφαίνονται οι πρώτες ενδείξεις μιας νέας μεγάλης ανακάλυψης. Όλα ξεκίνησαν όταν, μηχανικοί που πειραματίζονταν με διαφόρων ειδών ηλεκτρικές, οπτικές και μηχανικές τεχνολογίες, επιχειρούσαν να απαθανατίσουν, να μεταφέρουν και να αναμεταδώσουν οπτικό υλικό ή αλλιώς εικόνες. Προς τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, και λίγο μετά την ανακάλυψη του τηλεφώνου, ξεκίνησε η ηλεκτρονική αναμετάδοση κινούμενων τηλεοπτικών εικόνων, γνωστή ως Τηλεφωνοσκόπιο. Λίγο μετά, στις 25 Αυγούστου του 1900, αναφερόμενος στα έργα άλλων επιστημόνων, ο Ρώσος καθηγητής Constantin Perskyi χρησιμοποίησε για πρώτη φορά δημόσια τη λέξη «Television» στο πρώτο Διεθνές Συνέδριο Ηλεκτρισμού στο Παρίσι. Έπειτα από 26 χρόνια, στις 23 Ιανουαρίου 1926, ο Σκωτσέζος μηχανικός και εφευρέτης John Logie Baird προέβη στην πρώτη δημόσια παρουσίαση μιας μηχανικής τηλεοπτικής συσκευής, όπου εμφάνισε αληθινά πρόσωπα με ολοκληρωμένες διαβαθμίσεις φωτός και σκίασης και όχι απλά περιγράμματα ή φιγούρες (Digea, χ.χ.).

Στην πρώτη αυτή επίδειξη ζωντανής τηλεόρασης, εμφανίστηκε ένα κινούμενο κεφάλι, το οποίο ανήκε στην Daisy Elizabeth Gandy, επιχειρηματικό συνέταιρο του John Logie Baird. Η μηχανική τηλεόραση, επίσης γνωστή ως «television» δούλεψε λίγο σαν ραδιόφωνο αλλά είχε έναν περιστρεφόμενο μηχανισμό που θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα βίντεο για συνοδεύσει τον ήχο. Μια ιδέα πριν τη σύγχρονη τηλεόραση, η οποία δημιουργεί εικόνες χρησιμοποιώντας ηλεκτρονική σάρωση (iefimerida, 2016).

Στην ουσία, η τηλεόραση είναι αποτέλεσμα σειράς θεωριών και ανακαλύψεων, όπως αυτών του ηλεκτρισμού, του φωτός, της λάμπας, της προβολής εικόνων, της κίνησης των εικόνων και πολλών άλλων.

Με το πέρασμα του χρόνου, η τηλεόραση εξελίχθηκε, μπήκε για τα καλά στη ζωή μας και, εδώ και χρόνια, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς μας. Από τότε μέχρι σήμερα βέβαια, ως συσκευή έχει αλλάξει το σχήμα της, το μέγεθός της, η τεχνολογία της, και πλέον οι παροχές της. Τα δεδομένα έχουν αλλάξει σε εντυπωσιακό βαθμό και μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Ξεκίνησε να λειτουργεί, με ασπρόμαυρο σήμα, στη συνέχεια με έγχρωμο και σήμερα πια, με ψηφιακό (Digea, χ.χ.).

Η εικόνα ήταν ασπρόμαυρη μέχρι και το 1956 - χρονιά κατά την οποία ένα μικρό στούντιο στο Σικάγο πέτυχε την πρώτη έγχρωμη πειρατική αναμετάδοση. Ως δέκτες χρησίμευσαν οι κεραίες τηλεφώνου, με αποτέλεσμα πολλές φορές η εμβέλεια να είναι αρκετά μικρή, και τα προγράμματα, αξιόλογα μεν, αλλά διακόπτονταν απότομα και συχνά, από τα γνωστά, στους παλαιότερους, «χιόνια».

Η έγχρωμη τηλεόραση καθιερώθηκε τελικά στην Αμερική το 1962 και στην Ευρώπη το 1967 ενώ η πρόοδος της τεχνολογίας βοήθησε αρκετά και στην εξέλιξη της εμφάνισης της τηλεόρασης ως συσκευή, καθώς σταδιακά, από ένα ογκωδέστατο έπιπλο μετατράπηκε σε ένα λεπτό και διακριτικό στοιχείο του σαλονιού (pagenews.gr, 2018).

5.2 Η Τηλεόραση στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η ιστορία της τηλεόρασης έχει ως αφετηρία το νόμο του 1951 που προβλέπει την ίδρυση και τη λειτουργία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών των Ενόπλων Δυνάμεων, όμως η επίσημη έναρξη της Ελληνικής Κρατικής Τηλεόρασης δεν πραγματοποιείται παρά το Φεβρουάριο του 1966 οπότε και βγαίνει στον αέρα η πρώτη εκπομπή με παρουσιάστρια την Ελένη Κυπραίου και συντονιστή το δημοσιογράφο Γεώργιο Κάρτερ.

Λίγους μήνες αργότερα και ενώ η χώρα βρίσκεται σε καθεστώς δικτατορίας, η τηλεόραση προβάλλει σημαντικά αθλητικά γεγονότα όπως τους Πανευρωπαϊκούς του Ά69 και το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου ενώ αναμεταδίδονται και τα πρώτα βήματα του Νιλ Άρμστρονγκ στο φεγγάρι, γεγονός που λέγεται ότι κράτησε ανοιχτές όλες τις συσκευές του λεκανοπεδίου (pagenews.gr, 2018).

5.2.1 Η Δημόσια Τηλεόραση

Η *Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ)* είναι ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας της Ελλάδας. Είναι Ανώνυμη Εταιρεία, με μοναδικό μέτοχο το Ελληνικό δημόσιο. Διαθέτει σήμερα, πέντε τηλεοπτικά και πέντε διαδικτυακά κανάλια, είκοσι οκτώ ραδιοφωνικούς σταθμούς, έναν ιστότοπο, δύο πολυπλέκτες, ένα περιοδικό, ένα οπτικοακουστικό αρχείο, μία υβριδική υπηρεσία, μία χορωδία, δύο ορχήστρες και δεκατρία συμβούλια κοινωνικού ελέγχου, ενώ μαζί με το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, έχει υπό την επίβλεψή της, τον τηλεοπτικό σταθμό της Βουλής των Ελλήνων.

Συστάθηκε σαν ανώνυμη εταιρεία στα τέλη του 1975 και έκλεισε στις 11 Ιουνίου 2013 για να αντικατασταθεί λίγο αργότερα από τη ΝΕΡΙΤ, με μια αμφιλεγόμενη απόφαση της κυβέρνησης Σαμαρά που προκάλεσε έντονες αντιδράσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Άνοιξε ξανά την Πέμπτη 11 Ιουνίου του 2015, επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-Ανεξάρτητων Ελλήνων, με τη μετονομασία

και την αλλαγή καταστατικού του τότε νεοϊδρυθέντος δημοσίου ραδιοτηλεοπτικού φορέα (Wikipedia⁴, χ.χ.).

Όπως αναφέρει και η Ρόη Παναγιωτοπούλου (2004), όλες οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα χρησιμοποίησαν την κρατική τηλεόραση ως μέσο για να δημοσιοποιήσουν την πολιτική τους και να προβάλουν το έργο τους, όχι μόνο στις περιόδους αναίρεσης του δημοκρατικού πολιτεύματος, αλλά και σε περιόδους ομαλής λειτουργίας της Δημοκρατίας. Καθόλη τη διάρκεια της μεταπολίτευσης τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα δεν μπόρεσαν ποτέ, να διασφαλίσουν την ανεξαρτησία τους από τον κρατικό έλεγχο, κάτι που αντίθετα, είχε κατορθώσει ο Τύπος.

5.2.2 Τα πρώτα ιδιωτικά κανάλια

Μέχρι και το 1989 λοιπόν, στην Ελλάδα γίνεται λόγος μόνο για Κρατική Τηλεόραση, η οποία άλλαξε πολλές φορές ονομασία και πειραματίστηκε σε διάφορα επίπεδα. Το 1989 όμως ήταν μία καθοριστική ημερομηνία για τον Έλληνα τηλεθεατή καθώς εμφανίστηκαν τα δύο πρώτα ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια πανελλαδικής εμβέλειας: το *Mega Channel* και ο *Antenna TV*, γεγονός που επέφερε ραγδαίες αλλαγές στη χρήση του μέσου.

Η ιδιωτική τηλεόραση εξελίσσεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς, καινούργια κανάλια εκπέμπουν, οι άνθρωποι που εργάζονται σε αυτήν γίνονται σιγά-σιγά οι επόμενοι stars προκαλώντας το θαυμασμό και την εκτίμηση των τηλεθεατών ενώ τα χρόνια που ακολουθούν, νέες μορφές τηλεόρασης όπως η καλωδιακή και η συνδρομητική κάνουν την εμφάνισή τους αλλάζοντας για μία ακόμη φορά το τηλεοπτικό σκηνικό.

Η τηλεόραση αποκτά τεράστια δύναμη, διαμορφώνει συνειδήσεις και με τη δυναμική και την επιρροή που ασκεί, καταφέρνει να επιδράσει ακόμη και στην ψυχοσύνθεση των θεατών, αλλάζοντας τη νοοτροπία τους πάνω σε πολλά ζητήματα. Όχι άδικα λοιπόν, ονόμασαν την τηλεόραση «μαγικό κουτί», το μόνο μέσο ίσως, που κατάφερε να συσπειρώσει την οικογένεια μπροστά του, σε σημείο ωστόσο, που να εγείρονται ολοένα και περισσότεροι προβληματισμοί από ειδικούς επιστήμονες, ψυχολόγους και κοινωνιολόγους, στην προσπάθειά τους να σκιαγραφήσουν τις επιπτώσεις της τηλεόρασης στην ψυχοσύνθεση των ανθρώπων. Μέσα από την έρευνά τους, οι ειδικοί κατέληξαν να προειδοποιούν για την αλόγιστη χρήση του μέσου, ενώ δεν είναι λίγοι πια και εκείνοι που δεν περιορίζονται μόνο στο να παρακολουθούν τηλεόραση, αλλά επιδιώκουν - με ορθόδοξους και ανορθόδοξους τρόπους - να αποτελέσουν μέρος του θεάματος αυτής, αποζητώντας έστω 15 λεπτά δημοσιότητας, όπως προφητικά είχε αναφέρει ο μεγάλος καλλιτέχνης Andy Warhol αρκετά χρόνια πριν (pagenews.gr, 2018).

Μέχρι πολύ πρόσφατα, το ελληνικό επίγειο σύστημα μετάδοσης ήταν αποκλειστικά αναλογικό. Από τις 6 Φεβρουαρίου του 2015 το τηλεοπτικό σήμα είναι σε όλη τη χώρα ψηφιακό. Η εξέλιξη αυτή επήλθε ύστερα από σχετική οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τους κρατικούς σταθμούς την υλοποίηση της μετάβασης είχε αναλάβει η ΕΡΤ. Η Digea είναι η εταιρεία που έχει συσταθεί κατόπιν συμφωνίας των ιδιωτικών σταθμών πανελλαδικής εμβέλειας (ALPHA, ANT1, Μακεδονία TV, MEGA, ΣΚΑΪ, STAR) και εκ μέρους τους πραγματοποίησε την ψηφιακή μετάβαση, ενώ οι περιφερειακοί σταθμοί έχουν συστήσει επίσης δικές τους εταιρείες (Wikipedia⁵, χ.χ.).

5.2.3 Οι τηλεοπτικές άδειες

Σε όλα τα μεταπολεμικά Συντάγματα της χώρας προβλέπεται ο κρατικός έλεγχος στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα. Το ίδιο ισχύει και για το Σύνταγμα του 1975, όπου στο άρθρο 15 παρ. 2 αναφέρεται ότι *«η ραδιοφωνία και η τηλεόραση τελούν υπό τον άμεσον έλεγχον του Κράτους ...»*. Για να επιτραπεί, ως εκ τούτου, η λειτουργία στα ιδιωτικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα υιοθετήθηκε η ερμηνεία ότι ο άμεσος έλεγχος δεν σημαίνει απαραίτητως κρατικό μονοπώλιο. Η ίδια ακριβώς διατύπωση διατηρήθηκε και στην αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001, ενώ προστέθηκε η πρόταση *«Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ)»* (Παναγιωτοπούλου, 2004).

Από το 1989 που άρχισαν να λειτουργούν στην Ελλάδα ιδιωτικά κανάλια, αυτό γινόταν με προσωρινές άδειες και όχι μόνιμες. Έφτασε το 2017, προκειμένου το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης να προχωρήσει στην προκήρυξη επτά αδειών παρόχων ενημερωτικού προγράμματος, εθνικής εμβέλειας. Υποβλήθηκαν έξι αιτήσεις, ενώ η μία απορρίφθηκε κι έτσι, φτάσαμε – τον Σεπτέμβριο του 2018 -στην αδειοδότηση εντέλει, πέντε καναλιών, ήτοι *ALPHA, ΣΚΑΪ, ANTI, EPSILON* (εν συνεχεία *OPEN*) και *STAR* (CNN Greece, 2018).

Οι δύο εναπομείνουσες άδειες επαναπροκηρύχθηκαν τον Φεβρουάριο του 2019. Αίτηση συμμετοχής στη διαγωνιστική διαδικασία υποβλήθηκε από έναν ενδιαφερόμενο, την Εταιρεία *Alter Ego (One Channel)*, στην οποία κατοχυρώθηκε η έκτη στο σύνολο, άδεια εθνικής εμβέλειας (Capital.gr, 2019).

Σε εκκρεμότητα ωστόσο, παραμένουν οι άδειες των περιφερειακών καναλιών.

5.3 Η Τηλεόραση στην Περιφέρεια

Οι περιφερειακοί τηλεοπτικοί σταθμοί άρχισαν να ιδρύονται από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, μια περίοδο κατά την οποία συντελούνται πολλές και σημαντικές κοινωνικές αλλαγές στη χώρα και

ειδικότερα στις τοπικές κοινωνίες, όπως π.χ., η εκτεταμένη μεταρρύθμιση που έχει να κάνει με την αποκέντρωση της κεντρικής κρατικής διοίκησης και η μεταφορά αρμοδιοτήτων στους ΟΤΑ. Όλα αυτά συνοδεύτηκαν από το αίτημα για μια ενημέρωση που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των κατοίκων στην επαρχία και το αποτέλεσμα ήταν να πολλαπλασιαστούν τα περιφερειακά και τοπικά ΜΜΕ.

Το όλο σύστημα λειτούργησε κάπως έτσι: τα περιφερειακά και τοπικά κανάλια καλύπτουν ένα ραγδαία εξελισσόμενο κοινωνικό χώρο που διαμορφώνει νέες κοινωνικές δυναμικές και σχέσεις. Οι σχέσεις αυτές χρειάζονται δημοσιοποίηση, γεγονός που συσφίγγει τις σχέσεις ανάμεσα στους διάφορους φορείς των τοπικών κοινωνιών και στα ΜΜΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η τηλεόραση, με τη δύναμη της εικόνας που τη διακρίνει, κατέστη πρωταγωνιστικό μέσο στις εξελίξεις αυτές.

Η έναρξη λειτουργίας των περιφερειακών και τοπικών τηλεοπτικών σταθμών στην Ελλάδα ωστόσο, ήταν άναρχη και απρογραμματίστη. Από τις αρχές του 1990 και μέσα σε μια τριετία εμφανίστηκαν περισσότερα από 45 κανάλια, τα οποία λειτουργούσαν συνεχώς ή περιστασιακά. Πολλοί ιδιώτες που είχαν ενθουσιαστεί από τη ιδιωτικοποίηση των ερτζιανών συχνοτήτων, από την ελευθερία έκφρασης και από την προσδοκία ότι η επιχειρηματική δραστηριοποίηση στην τηλεόραση, εκτός από κέρδη, μπορεί να επιφέρει και επιρροή στη συγκρότηση της τοπικής εξουσίας και στις πελατειακές σχέσεις, θεώρησαν ότι ήταν δυνατόν να λειτουργήσουν εύκολα και χωρίς μεγάλη επένδυση, έναν τηλεοπτικό σταθμό. Την ευφορία όμως, των πρώτων χρόνων διαδέχθηκε ο σκεπτικισμός και μετέπειτα η συνειδητοποίηση και αναγνώριση των ιδιαίτερων προβλημάτων που συνδέονται με την τηλεοπτική παραγωγή προγράμματος, άρα και των κεφαλαίων που απαιτούνται. Έτσι, αναπόφευκτα, πολλοί σταθμοί που ιδρύθηκαν κατά τα πρώτα χρόνια της απορρύθμισης από το κρατικό μονοπώλιο αναγκάστηκαν να κλείσουν.

Οι περιφερειακοί και τοπικοί σταθμοί πέρασαν από διάφορα στάδια, σε μια προσπάθεια αρχικά, να πλησιάσουν την ποικιλία των κεντρικών τηλεοπτικών σταθμών, τόσο σε προγράμματα όσο και σε πρόσωπα αλλά και σε επιλογή θεμάτων. Στα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους ακολούθησαν τις επιλογές και τη φιλοσοφία των ιδιωτικών σταθμών εθνικής εμβέλειας αναφορικά με τη σύνθεση του προγράμματός τους, χωρίς αυτό να σημαίνει βέβαια, πως μπορούσαν να τους συναγωνιστούν σε ποιότητα και πληρότητα προγράμματος. Η συνειδητοποίηση του διαφορετικού τους ρόλου επήλθε σταδιακά και για πολλούς συνοδεύτηκε από επώδυνες οικονομικές απώλειες. Υπάρχουν ωστόσο ιδιοκτήτες σταθμών που αντιλήφθηκαν από νωρίς τη σημασία της τοπικής ενημέρωσης και κινήθηκαν αναλόγως.

Τα στοιχεία δείχνουν πως μέσα στα πρώτα δέκα χρόνια λειτουργίας των ιδιωτικών καναλιών το μέσο ποσοστό παρακολούθησης των τοπικών ή περιφερειακών σταθμών αυξήθηκε σημαντικά για το

σύνολο της χώρας. Συγκεκριμένα, από 5,5% το 1993 ανήλθε στο 10,8% το 1998 και σε 16,8% το 2003. Η βαθμιαία μεταστροφή του κοινού προς τους τοπικούς σταθμούς παρατηρείται κυρίως μετά το 1998, όταν έχει επέλθει ήδη το πρώτο «ξεκαθάρισμα» από τους ερασιτεχνικούς σταθμούς που δεν κατόρθωσαν να επιβιώσουν. Την ίδια εποχή, οι περιφερειακοί και τοπικοί σταθμοί άρχισαν να στρέφονται προς τη συστηματική και ολοκληρωμένη κάλυψη των περιφερειακών και τοπικών ειδήσεων. Όσοι σταθμοί ακολούθησαν την επιλογή αυτή και προέβησαν σε επενδύσεις που να εξασφαλίζουν, εκτός από την ευκρίνεια σήματος και την ποιοτικά αποδεκτή παραγωγή εκπομπών, σταδιακά καταξιώθηκαν στη συνείδηση των τηλεθεατών ως εναλλακτικοί σταθμοί περιφερειακής ενημέρωσης και σε αρκετές περιπτώσεις συναγωνίζονται τους εθνικούς σταθμούς σε ποσοστά τηλεθέασης (Παναγιωτοπούλου, 2004).

Τη σταδιακή καταξίωση των περιφερειακών μέσων ενημέρωσης καταδεικνύει και έρευνα της εταιρείας «Interview», τα στοιχεία της οποίας δημοσίευσε στις 7-9-2016 το site Karfitsa.gr. Σύμφωνα με αυτά, το 27,7% παρακολουθεί περιφερειακούς σταθμούς καθημερινά, το 24,9% δύο με τρεις φορές την εβδομάδα, το 9,8% δύο με τρεις φορές το μήνα, το 32,9% σπανιότερα και μόλις το 4,6% ποτέ.

Επίσης, από το πρόγραμμα των περιφερειακών σταθμών πρώτα στις προτιμήσεις του τηλεοπτικού κοινού έρχονται τα δελτία ειδήσεων με ποσοστό 57,2% και ακολουθούν οι τηλεοπτικές εκπομπές με 46,8% , οι εκπομπές πολιτισμού με 28%, οι μουσικές εκπομπές με 19,1%, οι αθλητικές εκπομπές με 6,9%, οι εκπομπές για την υγεία με 11% και τέλος, οι τηλεπωλήσεις με 3,5%.

Αναλύοντας την έρευνα ο πολιτικός αναλυτής της εταιρείας «Interview», Δημήτρης Βασιλειάδης, σχολιάζει πως: «Σχεδόν ένας στους τρεις παρακολουθεί τοπικά κανάλια καθημερινά. Κάποια από αυτά δεν έχουν τίποτα να ζηλέψουν από τους πανελλαδικούς σταθμούς. Μάλιστα, η δύναμη που έχουν στην περιφέρεια είναι πολλές φορές μεγαλύτερη από αυτήν, των πανελλαδικής εμβέλειας σταθμών (Στολάκης, 2016).

Σύμφωνα με άλλη έρευνα της εταιρείας Focus Bari για την τηλεθέαση των περιφερειακών καναλιών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, που έγινε σε κοινό 13 -74 ετών, το εξάμηνο Ιουνίου –Δεκεμβρίου 2016, το 24% των κατοίκων δήλωσε ότι παρακολουθεί τουλάχιστον ένα περιφερειακό κανάλι κάθε μέρα, ενώ το 52% ότι παρακολουθεί τουλάχιστον ένα περιφερειακό κανάλι μέσα στην εβδομάδα (Focus Bari, 2016).

Από παλαιότερη έρευνα, της ίδιας εταιρείας που αφορά στην περίοδο Ιανουαρίου –Δεκεμβρίου 2013 και έγινε σε 20 Νομούς της χώρας, μεταξύ των οποίων και οι τρεις από τους τέσσερις της Θεσσαλίας (Λάρισα, Μαγνησίας, Τρικάλων) προκύπτει ότι γενικά, επί του συνόλου των Νομών αυτών, η μέση εβδομαδιαία τηλεθέαση των τοπικών καναλιών ήταν 56% και η μέση ημερήσια 29%. Σε επίπεδο

Περιφέρειας Θεσσαλίας, η μέση εβδομαδιαία τηλεθέαση ήταν: για το Νομό Λαρίσης 51%, το Νομό Μαγνησίας 59% και το Νομό Τρικάλων 47%.

Η μέση ημερήσια τηλεθέαση ήταν: για το Νομό Λαρίσης 20%, το Νομό Μαγνησίας 32% και το Νομό Τρικάλων 14 (Focus Bari, 2014).

Παρότι η περιφερειακή τηλεόραση έχει κατακτήσει την αποδοχή μεγάλης μερίδας κοινού, τα 30 και πλέον χρόνια λειτουργίας της, με ενεργά περίπου 50 κανάλια και 100αδες εργαζόμενους, η ανάπτυξή της συνάντησε και συναντά πολλά εμπόδια, μεταξύ άλλων και σε σχέση με το ποσοστό κατανομής της κρατικής διαφήμισης.²⁵ Ακόμη κι έτσι όμως, λειτουργώντας όχι επί ίσοις όροις με τα κεντρικά κανάλια, οι περισσότεροι θα συμφωνήσουν πως σε γενικές γραμμές, η εικόνα που υπάρχει σήμερα στην ελληνική περιφέρεια δεν θα ήταν η ίδια, αν δεν υπήρχε η περιφερειακή τηλεόραση, όπως επίσης και τα υπόλοιπα περιφερειακά ΜΜΕ.

Αν και κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με βεβαιότητα τί θα γίνει στο μέλλον, οι ενδείξεις για την περιφερειακή τηλεόραση είναι ευοίωνες. Πέρα από τη γενική ενημέρωση που λαμβάνει από τα εθνικής εμβέλειας κανάλια, ο κόσμος ενδιαφέρεται εξίσου – ίσως και περισσότερο – να πληροφορηθεί την ειδησεογραφία του τόπου του και να ενημερωθεί για γεγονότα που συμβαίνουν ενδεχομένως και δίπλα του. Σύμφωνα με τον διευθυντή ενημέρωσης του ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, Γιάννη Κολλάτο, η διεθνής πρακτική στην ενημέρωση δείχνει ακριβώς αυτό. Στη Γαλλία, την Ιταλία, στις ΗΠΑ ο περιφερειακός Τύπος είναι πιο ανεπτυγμένος από τον κεντρικό. Στις χώρες αυτές βέβαια, οι Περιφέρειες είναι αυτόνομες και έχουν ισχυρές διοικήσεις, με δικό τους προϋπολογισμό.²⁶

5.4 Η Τηλεόραση στη Θεσσαλία

Ιδιαίτερα αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η πρώτη εμφάνιση περιφερειακού τηλεοπτικού σταθμού γίνεται το 1989, σχεδόν ταυτόχρονα δηλαδή, με τα κανάλια εθνικής εμβέλειας. Πρόκειται για το τηλεοπτικό κανάλι TRT, που έχει έδρα του το Βόλο και εγκαταστάσεις σε όλους τους θεσσαλικούς νομούς με τους κατά τόπους εργαζόμενους και συνεργάτες. Από τότε και μέχρι σήμερα, αποτελεί έναν από τους κυριότερους περιφερειακούς τηλεοπτικούς σταθμούς στην Ελλάδα ενώ μεγάλο μέρος του προγράμματός του, αποτελεί παραγωγή του ίδιου οργανισμού. Ιδρυτής του καναλιού, ο Άγγελος Αντωνίου, ο οποίος έφυγε από τη ζωή το 2018, έχοντας αφήσει ισχυρό το αποτύπωμά του στη

²⁵ Σύμφωνα με τον διευθυντή του καναλιού ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, Γιάννη Κολλάτο, ενώ η κατανομή κρατικής διαφήμισης έπρεπε να γίνεται σε ποσοστό 70% για τον κεντρικό ηλεκτρονικό Τύπο – 30% για τον περιφερειακό, το ποσοστό αυτό είναι το πολύ 3%.

²⁶ Στην Πολιτεία της Φλόριντα, η τηλεόραση του Μαϊάμι είναι πρώτη σε θεαματικότητα μεταξύ των κατοίκων της περιοχής και έπονται τα CBS, FOX News κλπ.

διάρκεια των χρόνων που διατηρούσε την προεδρία του τηλεοπτικού σταθμού. Τρία χρόνια νωρίτερα, το 2015, η ιδιοκτησία του TRT είχε αλλάξει χέρια και ξεκίνησε η συνεργασία του σε δίκτυο με την Εταιρεία Hellasnet.

Η απόφαση για την λειτουργία ενός περιφερειακού καναλιού ταυτόχρονα με την γέννηση της ιδιωτικής τηλεόρασης αποτέλεσε μεγάλη έμπνευση, αλλά ταυτόχρονα και μεγάλο ρίσκο για εκείνη την εποχή που ο χώρος ήταν εντελώς αχαρτογράφητος, όπως λέει ο Σωτήρης Πολύζος:²⁷

«Με τη γέννηση της TRT εγκαινιάστηκε κι ένα νέο μοντέλο ενημέρωσης, αυτό της περιφερειακής ενημέρωσης, καθώς το κανάλι απευθυνόταν στο ευρύτερο κοινό της Θεσσαλίας. Η καλλιέργεια περιφερειακής συνείδησης στους θεατές, ως εκ τούτου, ήταν ένα στοίχημα που έπρεπε να κερδηθεί. Το εγχείρημα δεν ήταν εύκολο, δεδομένου ότι και η χρονική συγκυρία δεν ήταν ευνοϊκή, καθώς εκείνη την εποχή ιδρύεται το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και ξεκινά μια μεγάλη κόντρα για την πόλη που θα είναι η έδρα του Ακαδημαϊκού Ιδρύματος.²⁸ Μια κόντρα, που έλαβε, εκτός από τοπικές και μεγάλες πολιτικές διαστάσεις και αποτέλεσε εν τέλει, ένα πρώτο μεγάλο τεστ για το νεοσυσταθέν κανάλι και τον ρόλο που αυτό είχε να επιτελέσει ως διαμορφωτής της κοινής γνώμης, αλλά και κοινής περιφερειακής συνείδησης στη Θεσσαλία».

Οι ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις ASTRA Α.Ε., με έδρα το Βόλο επίσης, έχουν ως κοινωνικό χώρο αναφοράς τη Θεσσαλία και λειτουργούν ανελλιπώς από τον Οκτώβριο του 1993 μέχρι σήμερα. Το κανάλι ανήκει στην οικογένεια Κοκκίνη, με πρόεδρο τον Μάνο Κοκκίνη, ενώ το πρόγραμμά του περιλαμβάνει εκπομπές ενημερωτικές, ψυχαγωγικές, πολιτικού περιεχομένου και αθλητικές. Η τηλεόραση του ASTRA διαθέτει τέσσερα πλήρως εξοπλισμένα studios στις τέσσερις πρωτεύουσες των θεσσαλικών Νομών και ένα studio στην Αθήνα που είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους με Links.

Η Θεσσαλία Τηλεόραση ιδρύθηκε το 1992 και ξεκίνησε να εκπέμπει από το Γενάρη του 1993. Απευθύνεται σε 1.000.000 τηλεθεατές της Κεντρικής Ελλάδας, ενώ το προφίλ του καναλιού είναι ενημερωτικό. Η έμφαση δίνεται στην τοπική ειδησιογραφία με εξειδίκευση σε θέματα που αφορούν το αγροτικό ρεπορτάζ, την τοπική οικονομία, τα αθλητικά, τον τοπικό πολιτισμό και τις δραστηριότητες στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πρόκειται για οικογενειακή επιχείρηση, με ιδρυτή τον Φώτη Αλεξίου και βασικούς μετόχους, δημοσιογράφους που έχουν θητεύσει στην έντυπη δημοσιογραφία (εφημερίδα *Νέος Αγών* της Καρδίτσας) Η έδρα του σταθμού βρίσκεται στη Λάρισα, αλλά διαθέτει εγκαταστάσεις και στους άλλους θεσσαλικούς Νομούς (thessaliatv.gr, χ.χ).

²⁷ Δημοσιογράφος, εκδότης, διευθυντής της TRT, στην οποία εργάζεται από την πρώτη μέρα εκπομπής της.

²⁸ Η έδρα τελικά «κερδήθηκε» από το Βόλο, ωστόσο σχολές του Πανεπιστημίου ιδρύθηκαν και στους τέσσερις νομούς.

Και τα τρία περιφερειακά κανάλια που λειτουργούν στη Θεσσαλία, έχουν εναρμονιστεί με τις συνθήκες των καιρών και λειτουργούν – εδώ και χρόνια μάλιστα – και ενημερωτικές ιστοσελίδες.

Όλα αυτά τα χρόνια βέβαια, δεν έλειψαν κι άλλες απόπειρες λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίες είτε δεν τελεσφόρησαν, είτε ήταν βραχύβιας διάρκειας. Σαφώς, οι απόπειρες αυτές ήταν πολύ λιγότερες από αντίστοιχα εγχειρήματα στο χώρο του ραδιοφώνου, γεγονός απολύτως εύλογο, καθώς το κόστος δημιουργίας, αλλά και συντήρησης ενός τηλεοπτικού καναλιού είναι πολύ μεγαλύτερο. Το ίδιο και το κόστος παραγωγής προγράμματος.

Τέτοιες απόπειρες, ήταν η *Δημοτική Τηλεόραση* στο Βόλο, που πρωτολειτούργησε το 1996 και έκλεισε τον Ιανουάριο του 1999, με απόφαση του νεοεκλεγέντα τότε δημάρχου, Μιχάλη Κουντούρη, το *Κανάλι 29* από το 1989 ως το 1993²⁹, το *TVL* στη Λάρισα για ένα μόνο χρόνο, από το 1989 ως το 1990.

Στη Θεσσαλία σήμερα, εκπέμπουν και λειτουργούν οι παρακάτω τηλεοπτικοί σταθμοί:

Ο τηλεοπτικός σταθμός TRT

Ο τηλεοπτικός σταθμός ASTRA TV

Ο τηλεοπτικός σταθμός ΘΕΣΣΑΛΙΑ TV

Ο τηλεοπτικός σταθμός ΑΧΕΛΩΟΣ TV

5.5 Το μέλλον της τηλεόρασης

Η τηλεόραση έχει καταστεί πλέον, μια δυναμική βιομηχανία και η συνεχής εξέλιξη της τεχνολογίας έχει επιφέρει τα τελευταία χρόνια, τεράστιες και θεμελιώδεις αλλαγές, πάνω στις οποίες έχουν διαμορφωθεί οι κανόνες για τη μετάβασή της σε μία νέα εποχή.

Από το παραδοσιακό μοντέλο του συμβατικού δέκτη που συγκέντρωνε την οικογένεια σε έναν ενιαίο χώρο, για να παρακολουθήσει το πρόγραμμα του αναλογικού και μετέπειτα ψηφιακού καναλιού, διανύουμε την εποχή των «τεσσάρων οθονών» και των επιλογών που μας παρέχουν τα νέα δίκτυα ροής προγραμμάτων της εξατομικευμένης τηλεόρασης και του τηλεοπτικού προγράμματος μέσω των ψηφιακών δεκτών (smart tv, οθόνη σταθερού ή φορητού υπολογιστή, tablet, smart phone).

Οι ταχύτατες αλλαγές των δεδομένων στη βιομηχανία της τηλεόρασης προκαλούν αλληπάλληλες επιδράσεις επί παντός επιστητού και κάνουν πιο απλές, χρονοβόρες διαδικασίες του παρελθόντος.

²⁹ Λειτουργήσε στο Βόλο από τον Ναλμπαντίδη ως παράρτημα του ομώνυμου Καναλιού της Αθήνας, ιδιοκτησίας Κουρή

Στο πλαίσιο αυτό, για παράδειγμα, οποιοσδήποτε διαθέτει το κεφάλαιο και την τεχνογνωσία, μπορεί να δημιουργήσει τηλεοπτικό κανάλι, με τη χρήση του διαδικτύου, χωρίς να χρειαστεί άδεια από το κράτος. Με τον τρόπο αυτό, καταρρίπτεται το επιχείρημα ότι οι επίγειες συχνότητες μετάδοσης αποτελούν φυσικό πόρο του κράτους και θα χρειαστεί ειδική άδεια από τις αρμόδιες αρχές. Κι όλα αυτά, όταν στην Ελλάδα χρειάστηκαν τρεις δεκαετίες για να ξεκαθαρίσει – μόλις πρόσφατα - το τοπίο των τηλεοπτικών αδειών και πάλι, όχι για τα περιφερειακά κανάλια ανά την επικράτεια, παρά μόνο για τα κανάλια πανελλαδικής εμβέλειας.

Δεν απέχει και πολύ από την πραγματικότητα πάντως, να πούμε ότι βάσει των νέων δεδομένων η λογική της επίγειας τηλεόρασης σταδιακά θα καθίσταται μέρος της ιστορίας της που θα διδάσκεται σε μελλοντικούς φοιτητές (Καστανάκης, χ.χ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

6.1 Η ιστορία του διαδικτύου

Το Διαδίκτυο (αγγλ. Internet) είναι ένα παγκόσμιο σύστημα διασυνδεδεμένων δικτύων υπολογιστών, οι οποίοι χρησιμοποιούν καθιερωμένη ομάδα πρωτοκόλλων, για να εξυπηρετεί τους εκατομμύρια χρήστες καθημερινά σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι διασυνδεδεμένοι ηλεκτρονικοί υπολογιστές ανά τον κόσμο, οι οποίοι βρίσκονται σε ένα κοινό δίκτυο επικοινωνίας, ανταλλάσσουν μηνύματα (πακέτα) με τη χρήση διαφόρων πρωτοκόλλων (τυποποιημένοι κανόνες επικοινωνίας), τα οποία υλοποιούνται σε επίπεδο υλικού και λογισμικού. Το κοινό αυτό δίκτυο καλείται Διαδίκτυο.

Οι πρώτες απόπειρες για την δημιουργία ενός διαδικτύου ξεκίνησαν στις ΗΠΑ κατά την διάρκεια του ψυχρού πολέμου. Οι Αμερικανοί, θέλοντας να προστατευθούν από μια πιθανή πυρηνική επίθεση της Σοβιετικής Ένωσης (τότε), που είχε στείλει στο διάστημα τον δορυφόρο Σπούτνικ 1, δημιούργησαν την υπηρεσία προηγμένων αμυντικών ερευνών ARPA (Advanced Research Project Agency) γνωστή ως DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency) στις μέρες μας. Αποστολή της συγκεκριμένης υπηρεσίας ήταν να βοηθήσει τις στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ να αναπτυχθούν τεχνολογικά και να δημιουργηθεί ένα δίκτυο επικοινωνίας το οποίο θα μπορούσε να επιβιώσει σε μια ενδεχόμενη πυρηνική επίθεση. (Wikipedia⁶, χ.χ)

Το 1962, ένας επιστήμονας από το M.I.T. και το ARPA, ο J.C.R. Licklider πρότεινε τη δημιουργία ενός «γαλαξιακού δικτύου» υπολογιστών που θα μπορούσαν να μιλούν μεταξύ τους. Ένα τέτοιο δίκτυο θα επέτρεπε στους κυβερνητικούς ηγέτες να επικοινωνούν ακόμη και αν οι Σοβιετικοί κατέστρεφαν το τηλεφωνικό σύστημα.

Το 1965, ένας άλλος επιστήμονας από το M.I.T. ανέπτυξε έναν τρόπο αποστολής πληροφοριών από έναν υπολογιστή σε έναν άλλο, τον οποίο ονόμαζε «εναλλαγή πακέτων».

Στις 29 Οκτωβρίου 1969, το ARPAnet έδωσε το πρώτο του μήνυμα: μια επικοινωνία "κόμβου σε κόμβο" από έναν υπολογιστή σε άλλο. Ο πρώτος υπολογιστής βρισκόταν σε ερευνητικό εργαστήριο στο UCLA και ο δεύτερος στο Στάνφορντ. Ο καθένας είχε το μέγεθος ενός μικρού σπιτιού. Το μήνυμα "LOGIN" - ήταν σύντομο και απλό. Ο υπολογιστής του Στάνφορντ έλαβε μόνο τα δύο πρώτα γράμματα της σημείωσης, ωστόσο η επανάσταση είχε ήδη συντελεστεί (History.com Editors, 2019).

Το διαδίκτυο γνώρισε ωστόσο, την μεγάλη του άνθιση, το 1989, όταν ο Tim Berners-Lee, Βρετανός επιστήμονας³⁰, εφηύρε τον Παγκόσμιο Ιστό (World Wide Web), ενώ εργαζόταν στο CERN. Ο Ιστός σχεδιάστηκε αρχικά και αναπτύχθηκε για να καλύψει τη ζήτηση για αυτοματοποιημένη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ επιστημόνων σε πανεπιστήμια και ινστιτούτα σε όλο τον κόσμο. Η βασική ιδέα του WWW ήταν να συγχωνεύσει τις εξελισσόμενες τεχνολογίες υπολογιστών, δικτύων δεδομένων και υπερκειμένου σε ένα ισχυρό και εύχρηστο παγκόσμιο σύστημα (CERN, n.d.).

Ήταν τότε ακριβώς, που το διαδίκτυο, από υπόθεση μιας επιστημονικής ελίτ κυρίως, άρχισε να μετατρέπεται σε μαζικό φαινόμενο και βασική υποδομή της υπό διαμόρφωση Κοινωνίας της Πληροφορίας (Λέανδρος, 2008).

Η εξέλιξη της τεχνολογίας του διαδικτύου έκτοτε, ήταν και συνεχίζει να είναι ραγδαία. Σε σημείο που είναι δύσκολο ακόμη και να την παρακολουθήσει κανείς. Σύμφωνα με τους Eric Schmidt και Jared Cohen (2014), μέχρι το 2025 η πλειοψηφία του πληθυσμού της γης θα έχει περάσει από το να μην έχει σχεδόν καμία πρόσβαση σε αφιltrάριστες πληροφορίες στο να έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες του κόσμου μέσω μιας συσκευής που χωράει στην παλάμη του χεριού. Με τους σημερινούς ρυθμούς τεχνολογικής καινοτομίας, οι περισσότεροι από τα 8 δισεκατομμύρια που προβλέπεται ότι θα κατοικούν στη γη, θα είναι συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο.

6.2 Οι αλλαγές στον τομέα της ενημέρωσης

Η ψηφιακή επανάσταση επηρέασε (και συνεχίζει να επηρεάζει) σε μέγιστο βαθμό τον τομέα της επικοινωνίας, συντελώντας στην εξέλιξη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και επιφέροντας τεράστιες αλλαγές. Η άνοδος των νέων Μέσων και ιδιαίτερα του διαδικτύου αλλάζει σταδιακά τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούμε, ψυχαγωγούμαστε, εργαζόμαστε και πραγματοποιούμε μια σειρά δραστηριοτήτων της καθημερινής μας ζωής. Η επίδραση αυξάνει με την πάροδο του χρόνου, καθώς το διαδίκτυο εξελίσσεται από πολλές απόψεις. Νέες υπηρεσίες προστίθενται, οι παλιές βελτιώνονται και – το κυριότερο – οι χρήστες μαθαίνουν να αξιοποιούν τον ιστό αποτελεσματικά για την ικανοποίηση κάθε είδους ανάγκης (Λέανδρος, 2008).

³⁰ Το περιοδικό **Time** τον κατέταξε ανάμεσα στα 100 λαμπρότερα πνεύματα του αιώνα, καθώς η επινοήση του Tim Berners - Lee μεταμόρφωσε τον κόσμο, αλλάζοντας τα standards, όχι μόνο στην ανταλλαγή πληροφοριών, αλλά και σε θέματα της καθημερινότητας, όπως διακίνηση και εμπόριο αγαθών, εκπαίδευση, ταξίδια, ενημέρωση, χρηματοοικονομικές συναλλαγές

Η ψηφιακή εποχή ωστόσο, δεν έχει να κάνει τόσο με την επινόηση καινούργιων μέσων, όσο με την αναμόρφωση των ήδη υπαρχόντων. Στο πλαίσιο αυτό έχουμε να κάνουμε με ένα πλήθος τεχνολογικών γεγονότων που, στο σύνολό τους, υποδεικνύουν μια χρονική ζώνη πάνω από τρεις δεκαετίες σταδιακής μεταμόρφωσης όλων των ήδη γνωστών μέσων εγγραφής, αποθήκευσης, επεξεργασίας και αναπαραγωγής του λόγου της εικόνας και του ήχου σε ψηφιακά (Κοκκώνης, Πασχαλίδης & Μπαντιμαρούδης, 2010).

Με τη νέα της μορφή, η επικοινωνία αλλάζει ριζικά την αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμων και οργανισμών. Επιτρέπει μια ταχύτερη και αποτελεσματικότερη ανταλλαγή πληροφοριών. Κατά μια εκτίμηση ωστόσο, η ψηφιακή επανάσταση δεν αφορά πράγματι τις τεχνολογίες. Έχει να κάνει περισσότερο με τους ανθρώπους και τον τρόπο που επηρεάζονται στην καθημερινή τους ζωή. Η λεγόμενη και «τρίτη βιομηχανική επανάσταση» μετέβαλε πάντως δυναμικά τον τρόπο με τον οποίο οι πληροφορίες διασκορπίζονται σε διάφορους τομείς σε παγκόσμιο εύρος, όπως η παροχή βάσεων για τις επιχειρήσεις να κινηθούν πέρα από τις εθνικές αγορές στις διεθνείς αγορές και να αναβαθμίσουν τη διασύνδεση του κόσμου (Algo Sea Biz, 2018).

Στο πλαίσιο αυτό, η ψηφιοποίηση της πληροφορίας διαμορφώνει μια νέα πραγματικότητα στο χώρο των Μέσων, τη στιγμή που το πρότυπο της μαζικής επικοινωνίας βρίσκεται σε κρίση και οι επιχειρήσεις προσπαθούν να προσαρμοστούν στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον, να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται. Στο επίκεντρο των εξελίξεων βρίσκεται η δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας που προσφέρουν τα νέα κανάλια διανομής και ιδιαίτερα το διαδίκτυο. Η ψηφιοποίηση της πληροφορίας επιτρέπει στον δέκτη να γίνει πομπός και να χρησιμοποιήσει τα Μέσα σε αλληλεπίδραση με το περιβάλλον.

Η εξέλιξη της βιομηχανίας των Μέσων βέβαια, επηρεάστηκε καθοριστικά από μια σειρά ριζοσπαστικών τεχνολογικών αλλαγών καθ' όλη τη διάρκεια του 20ου αιώνα. Η εμφάνιση της κινούμενης εικόνας, της ραδιοφωνικής μετάδοσης και της τηλεόρασης οδήγησαν στην ανάδειξη νέων Μέσων και τομέων οικονομικής δραστηριότητας. Στην εποχή της μαζικής επικοινωνίας το μήνυμα παράγεται με τρόπο σχεδόν βιομηχανικό δηλαδή είναι αναλλοίωτο και δεν απευθύνεται σε συγκεκριμένα πρόσωπα αλλά σε μια ευρύτερη ομάδα ακροατών, αναγνωστών ή τηλεθεατών.

Οι πομποί των μηνυμάτων στη διαδικασία της μαζικής επικοινωνίας είναι συνήθως επιχειρήσεις μέσων στο πλαίσιο των οποίων επαγγελματίες της επικοινωνίας αποφασίζουν για το περιεχόμενο και τη μορφή του μηνύματος σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά του μέσου στο οποίο εργάζονται το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και τις προσωπικές τους επιλογές, ηθικές αξίες και ικανότητες.

Η ψηφιοποίηση της πληροφορίας διαμορφώνει μια νέα πραγματικότητα στο χώρο των μέσων. Το πρότυπο της μαζικής επικοινωνίας βρίσκεται σε κρίση κι οι επιχειρήσεις προσπαθούν να προσαρμοστούν στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Στη νέα ψηφιακή εποχή οι επιχειρήσεις των Μέσων επιδιώκουν να «έλξουν» το κοινό, αφήνοντας πολλές επιλογές ανοιχτές για τον χρήστη, ο οποίος προσδιορίζει και την τελική μορφή του περιεχομένου που θα καταναλώσει (Λεάνδρος, 2008).

Κάνοντας μια προβολή στο – όχι και πολύ μακρινό – μέλλον, οι Schmidt και Cohen (2014) εκτιμούν ότι το κοινό θα εμπιστεύεται την πειστικότητα των ειδήσεων, την ακρίβεια της ανάλυσης και την προτεραιότητα που δίνεται στις νέες ειδήσεις. Με άλλα λόγια, κάποιος θα μοιράζουν την αφοσίωσή τους ανάμεσα στις νέες πλατφόρμες για τις τρέχουσες εξελίξεις και στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης για την ανάλυσή τους. Οι οργανισμοί ειδήσεων θα παραμείνουν σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας με διάφορους τρόπους, αλλά πολλά μέσα ενημέρωσης δεν θα επιβιώσουν με τη σημερινή τους μορφή και αυτά που θα επιβιώσουν θα έχουν προσαρμόσει τους στόχους, τις μεθόδους και την οργανωτική τους δομή έτσι, ώστε να ικανοποιούν συνεχώς τις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις ενός καινούργιου και παγκόσμιου κοινού.

6.3 Στοιχεία ερευνών

Ενδιαφέροντα, σε σχέση με την ενημέρωση από ψηφιακές ενημερωτικές σελίδες, είναι τα συμπεράσματα της τελευταίας έρευνας του Ινστιτούτου Reuters για τη Μελέτη της Δημοσιογραφίας.³¹

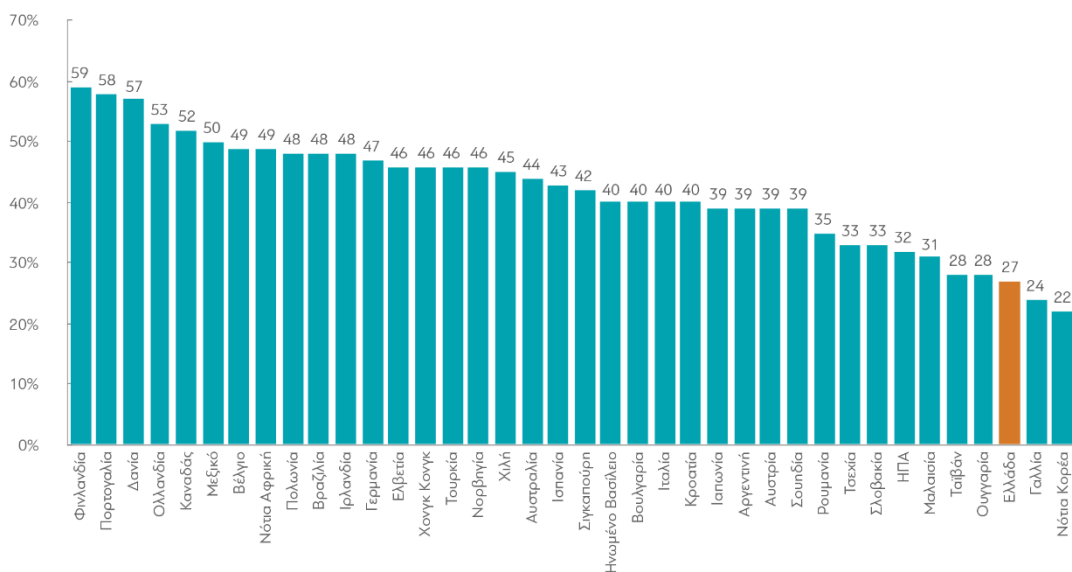
Σύμφωνα με αυτή, σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, το ενημερωτικό οικοσύστημα χαρακτηρίζεται από τον κατακερματισμό της διαδικτυακής αγοράς MME, τις αλλαγές και την πώλωση στο τηλεοπτικό τοπίο και την μακροχρόνια κρίση του έντυπου Τύπου.

Σχεδόν όλοι πια (92%) διαβάζουν ειδήσεις στο διαδίκτυο, και για πρώτη φορά τα κινητά τηλέφωνα καταγράφονται ως εξίσου δημοφιλείς, με τους υπολογιστές, συσκευές για την κατανάλωση ειδήσεων (65%). Ωστόσο, ένα ποσοστό της τάξης του 7% μόνο των ερωτηθέντων, πλήρωσαν τον τελευταίο χρόνο για να έχουν πρόσβαση σε ειδήσεις.

Ίσως και να φαντάζει οξύμωρο, αλλά η Ελλάδα, από τη μία διατηρεί ένα από τα υψηλότερα ποσοστά χρήσης μέσων κοινωνικής δικτύωσης (67%) για πρόσβαση στις ειδήσεις και την ίδια ώρα, έχει έναν

³¹ Πρόκειται για τη μεγαλύτερη διεθνή έρευνα για τις ψηφιακές ειδήσεις, που το 2019 περιλάμβανε 38 χώρες και αποτυπώνει ενδιαφέροντα στοιχεία για το πώς οι χρήστες του διαδικτύου έρχονται σε επαφή με τις ειδήσεις και πώς τις καταναλώνουν

από τους χαμηλότερους δείκτες εμπιστοσύνης των χρηστών στις ειδήσεις (27%, γενικά, που φτάνει στο 35% για ειδήσεις μέσω μηχανών αναζήτησης). Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, οι Έλληνες υπερβαίνουν το μέσο όρο ειδησεογραφικών πηγών που χρησιμοποιούν οι αναγνώστες ανά τον κόσμο, δηλώνοντας πρόσβαση σε τουλάχιστον 5 πηγές τη βδομάδα. Το συγκεκριμένο στοιχείο αποδίδεται στην ευρεία χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης, η οποία εκθέτει τους χρήστες περισσότερο σε τυχαίες ειδήσεις/πηγές που μοιράζονται οι διαδικτυακοί φίλοι τους (THETOC, 2019).

Εικόνα 10 6.1. Μόνο το 27% των Ελλήνων εμπιστεύεται τις ειδήσεις. Πηγή: <https://www.dianeosis.org>

Η πρωτοκαθεδρία που έχει κατακτήσει το διαδίκτυο, όσον αφορά στην ενημέρωση των πολιτών, επιβεβαιώνεται και από μια άλλη, πρόσφατη έρευνα (Απρίλιος 2020) που διενήργησε η διαNEOσις, καταγράφοντας – μεταξύ άλλων – ποια είναι η κύρια πηγή ενημέρωσης των Ελλήνων για την εξέλιξη της πανδημίας του κορωνοϊού.

Σύμφωνα με την έρευνα, οι συμμετέχοντες ηλικίας 17 έως τα 24 ετών, επιλέγουν ως κύρια πηγή ενημέρωσης για τον κορωνοϊό τα ψηφιακά μέσα, σε ποσοστό 40,1%, έναντι 29,6% που αποσπά η τηλεόραση και 12,2% τα κοινωνικά δίκτυα. Αίσθηση προκαλεί δε, το στοιχείο ότι στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, η ενημέρωση από ραδιόφωνο και εφημερίδες είναι μηδενική. Στις ηλικίες 25 έως 39, τα ψηφιακά μέσα κατέχουν ποσοστό 41,2% στην ενημέρωση, η τηλεόραση 24,5%, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης 13,4%, το ραδιόφωνο 2,4% και οι εφημερίδες μόλις 1,5%.

Επίσης, τα στοιχεία δείχνουν πως η εμβέλεια της ψηφιακής ενημέρωσης εξαρτάται άμεσα από το εισόδημα, με τις ιστοσελίδες να έχουν το 19,9% εκείνων που τα μηνιαία έσοδα τους είναι μέχρι 500

ευρώ, 20% για τους έχοντες έσοδα μέχρι τα 1.000 ευρώ, 24,1% και 31,9% για τις κατηγορίες εισοδήματος μέχρι 1.500 και 2.000 ευρώ το μήνα αντίστοιχα. Η προτίμηση στις ιστοσελίδες ανεβαίνει στο 37,7% για έσοδα από 2.000 έως 3.000 ευρώ, ενώ για εκείνους που κερδίζουν πάνω από 3.000 ευρώ το ποσοστό εκτινάσσεται στο 40%, με την τηλεόραση να έρχεται δεύτερη με 31,4%. Τέλος, αναφορικά με την επαγγελματική ενασχόληση, οι ελεύθεροι επαγγελματίες μαζί με τους επιστήμονες επιλέγουν την ψηφιακή ενημέρωση σε ποσοστό 53,7% (έναντι 26,2% που δίνουν στην τηλεόραση). Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι σε ποσοστό 36,8% επιλέγουν τις ιστοσελίδες, με την τηλεόραση να έχει μερίδιο 33,9% (lifo.gr, 2020).

Γενικά, μπορούμε να πούμε ως συμπέρασμα, ότι κατά τις περιόδους κρίσεων παρατηρείται αύξηση του ενδιαφέροντος του κοινού για ενημέρωση, κυρίως μέσω διαδικτυακών ιστοσελίδων. Στο πλαίσιο αυτό, η κρίση του κορωνοϊού αύξησε κατακόρυφα την επισκεψιμότητα των ενημερωτικών ιστοτόπων. Σύμφωνα με την Ένωση Εκδοτών Διαδικτύου, η αύξηση των επισκέψεων μεταξύ Φεβρουαρίου και Μαρτίου 2020 έφτασε το 25% κατά μέσο όρο. Οι υψηλότερες αυξήσεις (άνω του 75%) σημειώθηκαν σε δημοσιογραφικούς ιστότοπους οι οποίοι θεωρούνται αξιόπιστοι, όπως αυτοί των καθημερινών πολιτικών εφημερίδων.

Εικόνα 11 6.2. Κύρια πηγή ενημέρωσης των πολιτών για την πανδημία του κορωνοϊού είναι το διαδίκτυο. Πηγή: <https://www.enainstitute.org>

Η ίδια αυξητική τάση παρατηρήθηκε σε όλες τις χώρες που χτυπήθηκαν από την επιδημία και μάλιστα η χρονική εξέλιξη της αύξησης ακολούθησε την εξάπλωση του ιού. Για παράδειγμα, η

«έκρηξη» αναγνωσιμότητας των δημοσιογραφικών ιστοτόπων παρατηρήθηκε στην Ιταλία από τα μέσα Φεβρουαρίου καθώς εκεί η πανδημία εξαπλώθηκε νωρίτερα. Το ίδιο φαινόμενο έλαβε χώρα και στις ΗΠΑ όπου οι *New York Times*, *Los Angeles Times* και *Wall Street Journal* διπλασίασαν την κίνησή τους μέσα σε λίγες μέρες (Σμυρναίος, 2020).

6.4 Διαδίκτυο και παραπληροφόρηση

Αναμφισβήτητα, το διαδίκτυο αποτελεί μια πολύτιμη πηγή ενημέρωσης - και ψυχαγωγίας – την ίδια ώρα ωστόσο, κρύβει πολλές παγίδες σε ότι έχει να κάνει με την εγκυρότητα της ενημέρωσης που παρέχεται από ιστοσελίδες. Τα τελευταία χρόνια, με τη διάδοση της διαδικτυακής ενημέρωσης έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις το φαινόμενο της διασποράς ψευδών ειδήσεων από ιστοσελίδες που αυτοχαρακτηρίζονται «ειδησεογραφικές», αλλά και από άλλες που κατασκευάζουν «ειδήσεις» και «γεγονότα».

Η παραπληροφόρηση συμβαίνει όταν οι πληροφορίες είναι ελλιπείς ή μεροληπτικές με αποτέλεσμα να οδηγήσουν σε λανθασμένα συμπεράσματα. Ο κίνδυνος δε, να πέσουμε θύματα παραπληροφόρησης δεν έχει να κάνει με το πόσο εξοικειωμένοι είμαστε με τη χρήση του διαδικτύου.

Η σκόπιμη παραπληροφόρηση με βασικό στόχο το κέδρος ωστόσο, σε συνδυασμό με την απουσία επαρκών ελεγκτικών μηχανισμών και τη μη εφαρμογή των νόμων, φτάνουν να συνιστούν απειλή, κυρίως όταν πρόκειται για θέματα που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης.

Φαινόμενα παραπληροφόρησης ή fake news³² όπως είναι διαδεδομένο να λέγονται στις μέρες μας, υπήρχαν και στο παρελθόν, ωστόσο, έχουν λάβει πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις την εποχή του διαδικτύου χάρη στην εύκολη πρόσβαση στην είδηση και την ακόμη πιο εύκολη και γρήγορη διάδοσή της.

Κατά συνέπεια, προβάλλει πλέον ως ανάγκη ο περιορισμός του φαινομένου και ο έλεγχος της κατάστασης, κάτι που δεν είναι ωστόσο και πολύ εύκολο να γίνει, τουλάχιστον σε πολιτικό επίπεδο.

Σε διεθνές επίπεδο έχει συσταθεί ένα Δίκτυο Ελέγχου Γεγονότων, το International Fact-Checking Network, για τη διασταύρωση του τεράστιου όγκου πληροφοριών που διακινείται μέσω του διαδικτύου, μέλος του οποίου στην Ελλάδα είναι Ελληνικά Hoaxes, που ιδρύθηκαν το 2013 ως η

³² Η φράση fake news έγινε αναπόφευκτο μέρος κάθε συζήτησης της έντυπης ή τηλεοπτικής δημοσιογραφίας, στις αρχές του 2017. Ο Ντόναλντ Τραμπ ξεκίνησε να χρησιμοποιεί τη φράση αυτή στο twitter, πρώτα ως υποψήφιος πρόεδρος και μετά ως πρόεδρος, και γρήγορα έγινε ένας δημοφιλής σύντομος τρόπος να περιγράψει κανείς, κάθε εντυπωσιακή ιστορία μπορεί – αλλά μπορεί και όχι – να είναι το αποτέλεσμα πολιτικής προκατάληψης.

πρώτη συντονισμένη προσπάθεια ελέγχου ειδήσεων και ισχυρισμών σε ΜΜΕ και κοινωνικά δίκτυα³³ (ellinikahoaxes.gr, χ.χ).

6.5 Ιστοσελίδες στη Θεσσαλία

Η αύξηση των ηλεκτρονικών εφημερίδων είναι ραγδαία τα τελευταία χρόνια, ενώ πλέον και οι περισσότερες έντυπες εφημερίδες διατηρούν και ηλεκτρονικές ιστοσελίδες, δίνοντας τη δυνατότητα στους χρήστες να αναζητήσουν και να διαχειριστούν μεγάλο όγκο πληροφοριών.

Όπως προκύπτει από όλες τις έρευνες, η πλειοψηφία των αναγνωστών, έχει ήδη μετακομίσει στο διαδίκτυο και στις ηλεκτρονικές εκδόσεις των εφημερίδων. Η προσαρμογή των παραδοσιακών Μέσων στα νέα, ψηφιακά δεδομένα σε συνάρτηση με την εξάπλωση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης – μέσα από τα οποία γινόμαστε όλοι δημοσιογράφοι και εκφραστές της κοινής γνώμης - προσφέρουν σίγουρα πολλές δυνατότητες. Τόσες πολλές όμως, που πλέον φτάνουμε στο σημείο να μιλάμε για την ανάγκη επαναπροσδιορισμού του όρου της δημοσιογραφίας και του τρόπου που αυτή ασκείται. Το Facebook, το twitter κι άλλες πλατφόρμες έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση ενός εντελώς νέου τοπίου.

Οι αλλαγές αυτές στον τρόπο ενημέρωσης του κοινού, ξεκίνησαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, όταν (στο εξωτερικό αρχικά και στη συνέχεια και στην Ελλάδα) επιχειρηματίες του χώρου του Τύπου, έχοντας αντιληφθεί πόσο σημαντική είναι η ψηφιακή παρουσία τους στο Διαδίκτυο, ξεκίνησαν να δημιουργούν τα ηλεκτρονικά τους παραρτήματα. Την νέα αυτή τάση στην ενημέρωση ακολούθησε και η Θεσσαλία, από το 2010 περίπου και μετά. Και δεν ήταν μόνο οι εφημερίδες που δημιούργησαν τις ηλεκτρονικές σελίδες τους. Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκαν και άνθρωποι από το χώρο της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου.

Όσο κι αν εκ πρώτης, ακούγεται οξύμωρο, η «άνθιση» (τουλάχιστον σε επίπεδο αριθμού ιστοσελίδων) των ψηφιακών μέσων ενημέρωσης ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με την περίοδο της δεκαετούς οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, που άρχισε το 2009. Η εξήγηση είναι ότι ο χώρος του Τύπου γενικά και ειδικότερα των εφημερίδων δέχθηκε τεράστιο πλήγμα, με αποτέλεσμα, τα λουκέτα σε επιχειρήσεις του Τύπου να διαδέχονται το ένα το άλλο, ενώ και εκείνες ακόμη που άντεξαν,

³³ Τα «ellinikahoaxes.gr» είναι η πρώτη, και μέχρι στιγμής μοναδική, συντονισμένη προσπάθεια κατάρριψης αναληθών δημοσιευμάτων στο ιντερνέτ, αλλά και κάθε πηγή ενημέρωσης στην Ελλάδα. Ανήκουν στην Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία (ΑΜΚΕ), με την επωνυμία “ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ”

προχώρησαν σε απολύσεις ή/και αλλαγές στις συμβάσεις εργασίας των δημοσιογράφων και του λοιπού προσωπικού.

Αυτό είναι το τοπίο που διαμορφώθηκε και στη Θεσσαλία, όπου μπρος στο αδιέξοδο της ανεργίας ή της υποτυπώδους απασχόλησης, πολλοί δημοσιογράφοι προχώρησαν τότε, στη δημιουργία δικών τους ιστοσελίδων, με αποτέλεσμα ο αριθμός τους να πολλαπλασιαστεί. Από αυτές βέβαια, λίγες στήθηκαν με σαφώς επαγγελματικές προδιαγραφές. Αυτές οι λίγες ωστόσο, κατάφεραν να εμπεδωθούν στη συνείδηση του κοινού ως ο νέος, σύγχρονος πόλος της ενημέρωσης και να εισέλθουν ανταγωνιστικά και στο κομμάτι διεκδίκησης της διαφημιστικής «πίτας».

«Παρότι τα βήματα που έχουν γίνει στο χώρο είναι μεγάλα και σε σύντομο χρονικό διάστημα, δεν παύει ως μέσο ενημέρωσης το διαδίκτυο, να διανύει ακόμη, την εφηβεία του και να χρειάζεται περαιτέρω βήματα μέχρι την ενηλικίωση και ωρίμανσή του» όπως χαρακτηριστικά μας λέει, η Βιβή Τσιντσίνη³⁴ συμπληρώνοντας πως *«τα βήματα που πρέπει να γίνουν, είναι περισσότερα όσον αφορά στα διαδικτυακά μέσα της περιφέρειας που έχουν πρόσθετα προβλήματα να επιλύσουν και ζητήματα να διευθετήσουν σε σχέση με τα αντίστοιχα του κέντρου, με πρώτο από όλα να ξεκαθαριστεί το νομικό πλαίσιο σχετικά με το τί θεωρείται μέσο ενημέρωσης και τί όχι».*

Αναφερόμενη στα ζητήματα του χώρου που επιζητούν άμεσες λύσεις και διευθετήσεις, η κ. Τσιντσίνη αναφέρει:

«Ένα από τα ουσιώδη επίσης ζητήματα είναι οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες περιφερειακών ιστοσελίδων να αποφασίσουν τί είδους περιεχόμενο θέλουν να έχουν. Περιεχόμενο που να απευθύνεται στην τοπική του κοινωνία, στην πόλη, στο νομό, στην ευρύτερη περιφέρεια; Οι γνωρίζοντες την κατάσταση στο χώρο υποστηρίζουν πως αργά ή γρήγορα θα αναγκαστούν να επιλέξουν και λόγω έγερσης ζητημάτων που έχουν να κάνουν με τα πνευματικά δικαιώματα των ειδήσεων και δεδομένου ότι τα περιφερειακά διαδικτυακά Μέσα δεν μπορούν συνήθως να καλύψουν πρωτότυπες ειδήσεις που αφορούν την Αθήνα και απλά αναδημοσιεύουν. Ζητήματα πνευματικών δικαιωμάτων εγείρονται βέβαια, και μεταξύ περιφερειακών ιστοσελίδων, καθώς το φαινόμενο της υποκλοπής ειδήσεων είναι σύνθηρες και μάλλον δύσκολα αντιμετωπίσιμο, αν δε νομοθετηθούν όρια, στη βάση των οποίων αναμένεται να γίνει και ένα πρώτο ξεκαθάρισμα του όλου τοπίου. Ακόμη και σε συνδικαλιστικό επίπεδο, υπάρχει η εκκρεμότητα της ίδρυσης μιας Ένωσης Ιδιοκτητών Ιστοσελίδων Ενημέρωσης, αντίστοιχης με την Ένωση Ιδιοκτητών Εβδομαδιαίου Τύπου».

Στους τέσσερις Νομούς της Θεσσαλίας (Λάρισας, Μαγνησίας, Τρικάλων, Καρδίτσας) λειτουργούν σήμερα περισσότερες από πενήντα ενημερωτικές ιστοσελίδες, ενώ ο αριθμός γίνεται ακόμη

³⁴ Ιδιοκτήτρια ιστοσελίδας *almiros.gr* και εκδότρια εφημερίδας *Ο Λαός του Αλμυρού*

μεγαλύτερος, αν σε αυτές προστεθούν και εκείνες, που είναι αθλητικού ή άλλου ειδικού περιεχομένου. Οι εργαζόμενοι - δημοσιογράφοι σε αυτές δεν είναι πάνω από δυο – τρία άτομα, για τις περιπτώσεις που οι ιστοσελίδες λειτουργούν ως αυτόνομα Μέσα και όχι ως παραρτήματα άλλων Μέσων, όπως εφημερίδων, ραδιοφώνων, τηλεοράσεων. Σχετικά γρήγορα – σε σχέση με άλλες περιοχές – η Ένωση Συντακτών Θεσσαλίας Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας μερίμνησε ώστε να μπορεί να υποδεχθεί ως μέλη της και δημοσιογράφους που απασχολούνται σε ιστοσελίδες. Αυτό έγινε το 2014, ωστόσο δεν έχει προχωρήσει ακόμη και η ασφαλιστική ένταξή τους.

Παρότι δεν υπάρχουν επίσημα καταγεγραμμένα στοιχεία, έπειτα από έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσας εργασίας, σε συνδυασμό με σχετική πληροφόρηση από την Ένωση Συντακτών, οι κυριότερες ιστοσελίδες που λειτουργούν σήμερα στη Θεσσαλία είναι οι εξής ανά Νομό:

Νομός ΛΑΡΙΣΑΣ: larissanet.gr (+έντυπη εβδομαδιαία), onlarissa.gr, kosmoslarissa.gr, eleftheria.gr (+έντυπη), thessalianews.gr, tinealarissa.gr, larisanew.gr, larisaneews.gr, larisacitynews.gr, news.freelist.gr, paidis.com

Νομός ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ: taxydromos.gr (+έντυπη), magnesianews.gr (+έντυπη), e-thessalia.gr (+έντυπη), thenewspaper.gr, e-volos.gr, pagasitikosnews.gr, myvolos.net, volosday.gr, volospress.gr, skiathoslive.gr, almyrosinfo.gr, almyros.gr, securenews.gr, akroama.gr, istigmes.gr, thessaliatv.ge, volos.ert.gr

Νομός ΤΡΙΚΑΛΩΝ: enimerosi.gr, trikala365.gr, trikaladay.gr, trikalavoice.gr, trikalaola.gr, meteora24.gr, trikalaidees.gr, trikipress.gr, trikalaneews.gr, trikalain.gr, trikalafocus.gr, trikalaview.gr, trikalainopapaki.gr, trikalaerevna.gr (+έντυπη), proinowlogosnews.gr (+έντυπη) energospolitis.gr (+έντυπη), neaselida.gr (+έντυπη).

Νομός ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ: alithianews.gr, epikairotita.info (+έντυπη), karditsaLive.net, karditsaPortal.gr, karditsaPress.gr, karditsaneews.gr, thessalos.net, neosagon.gr (+έντυπη).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: Η ΕΝΩΣΗ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

Σημαντικό ρόλο στο χώρο της ενημέρωσης στη Θεσσαλία, αλλά και σε μια πολύ ευρύτερη περιοχή που περιλαμβάνει επίσης, τη Στερεά Ελλάδα (πλην της Αττικής) και την Εύβοια, διαδραματίζει η Ένωση Συντακτών, με παρεμβάσεις σε θέματα που αφορούν τους δημοσιογράφους, αλλά και σε ζητήματα που αφορούν τον Τύπο γενικότερα.

Ιστορικά, η πρώτη κίνηση σωματειακής συγκρότησης επαγγελματιών δημοσιογράφων εμφανίστηκε στο Βόλο, το 1922, με τίτλο «Ένωση Συντακτών Εφημερίδων Βόλου». Βάσει των στοιχείων που υπάρχουν, το πιθανότερο είναι το Σωματείο αυτό να μην μακροήμερευσε, καθώς δεν βρέθηκε καταστατικό στο βιβλίο των αναγνωρισμένων Σωματείων του Πρωτοδικείου Βόλου. Η δεύτερη Ένωση ιδρύθηκε στις 6 Φεβρουαρίου 1927. Στο μεταξύ, το 1924 συστάθηκε στη Λάρισα, Ένωση Συντακτών, η οποία φαίνεται πως ήταν μεν δημοσιογραφική, αλλά αποτελούνταν κυρίως από εκδότες και όχι από μισθωτούς συντάκτες. Ούτε από αυτό το Σωματείο πάντως, βρέθηκε καταστατικό.

Φτάνουμε έτσι, στο 1932 που ιδρύθηκε η Ένωση Συντακτών Βόλου, την οποία διαδέχθηκε το 1939 η ευρύτερη Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας (ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε), η οποία είναι ιδρυτικό μέλος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ενώσεων Συντακτών και έχει έδρα της το Βόλο.

Η ίδρυσή της έγινε βάση του αναγκαστικού νόμου 1093/1938 περί αναγκαστικών δημοσιογραφικών οργανώσεων. Με τον ίδιο νόμο συστάθηκαν και οι άλλες τρεις Ενώσεις Συντακτών, Αθηνών, Μακεδονίας – Θράκης και Πελοποννήσου – Ηπείρου - Νήσων.

Μέσα στα 88 χρόνια λειτουργίας της ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε αξίζει να αναφερθούμε σε κάποιους πολύ σημαντικούς σταθμούς που αφορούν διεκδικήσεις της, λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους όπως ότι, εν έτει 1932, οπότε συστάθηκε, δεν νοούταν ωράριο εργασίας για τον δημοσιογράφο – και δη της Περιφέρειας – ούτε εβδομαδιαία ανάπαυση, ούτε ετήσια άδεια. Σε ό,τι αφορά τους μισθούς, ίσχυε περίπου το «ό,τι προαιρείσθε» καθώς δεν υπήρχαν συλλογικές συμβάσεις. Επίσης, ήταν αδύνατη η κήρυξη απεργίας λόγω του μικρού αριθμού συντακτών σε κάθε πόλη. Ανύπαρκτη ήταν ακόμη, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και το δικαίωμα συνταξιοδότησης.

Σημαντικές κατακτήσεις:

- Ο στόχος της υπαγωγής των δημοσιογράφων της Θεσσαλίας στο Ταμείο Συντάξεων Συντακτών Αθηναϊκών Εφημερίδων τέθηκε εξ αρχής, από το 1933. Έγινε ωστόσο πραγματικότητα,

πολλές δεκαετίες μετά, το 1994, όταν ύστερα από πολλές περιπέτειες, εντάχθηκαν στο Ταμείο Συντάξεως Προσωπικού Εφημερίδων Αθηνών – Θεσσαλονίκης (ΤΣΠΕΑΘ).

- Το μακροχρόνιο όνειρο για την Κυριακή αργία βρήκε εφαρμογή, το 1938, με το νόμο περί Τύπου.
- Η πρώτη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας υπογράφηκε μεταξύ της Ένωσης και των εργοδοτών – ιδιοκτητών εφημερίδων, τον Δεκέμβριο του 1938. Προέβλεπε δε, κατώτατα όρια μισθών που κυμαίνονταν από 2.500 έως 3.100 δραχμές, ενώ για τους μαθητευόμενους, 1200 δραχμές για τους κάτω των 20 ετών και 1500 δραχμές για τους άνω των 20 ετών.
- Μέχρι το 1997 δικαίωμα, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, ένταξης στην Ένωση είχαν μόνο οι εργαζόμενοι – δημοσιογράφοι των εφημερίδων. Με το καταστατικό του 1997 δόθηκε η δυνατότητα να γίνουν μέλη και επαγγελματίες δημοσιογράφοι τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών.
- Με το τελευταίο και ισχύον καταστατικό, του 2014, μέλη της ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε μπορούν να γίνουν και οι δημοσιογράφοι που εργάζονται σε ιστοσελίδες. Πρόκειται μάλιστα, για την πρώτη Ένωση Εφημερίδων που προχώρησε στο βήμα αυτό³⁵ (ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε, 2002).

Δυστυχώς, πολλά από τα κεκτημένα – με κόπο και κόστος – τόσων ετών, διακυβεύονται ή και έχουν απωλεσθεί σήμερα, σε σημαντικό βαθμό, εξαιτίας της πολύχρονης οικονομικής κρίσης που έπληξε τη χώρα, αλλά και της εν εξελίξει κρίσης της πανδημίας του κορωνοϊού. Τα στοιχεία που μας παραθέτει ο πρόεδρος της ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε, Δημήτρης Χορταργιάς είναι χαρακτηριστικά της κατάστασης:

«Οι απώλειες θέσεων εργασίας δημοσιογράφων κατά την οικονομική κρίση ξεπέρασαν το 50%, ενώ η κρίση του κορωνοϊού φαίνεται πως απειλεί τον κλάδο με ακόμη μεγαλύτερη συντριβή κι αυτό, ενώ από το 2017 είχε διαφανεί μια αχτίδα αισιοδοξίας. Σύμφωνα με μια πρώτη καταγραφή που έκανε η Ένωση Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας, περίπου το 40% των εργαζομένων δημοσιογράφων βρέθηκε σε μια κατάσταση πάρα πολύ άσχημη, εξαιτίας της πανδημίας. Τα εργασιακά κεκτημένα που χάθηκαν τα δέκα τελευταία χρόνια είναι πολλά και αφορούν σε αλλαγές συμβάσεων εργασίας, χαμηλές αμοιβές, εξαντλητικά ωράρια κ.α., ενώ υπό αμφισβήτηση βρίσκονται και συνδικαλιστικά κεκτημένα. Η δε τηλεργασία που αρχικά κάποιοι εκτίμησαν πως αποτελεί ένα θετικό βήμα, αποδείχθηκε στην πράξη

³⁵ Εν έτει 2020, η Ένωση Συντακτών Εφημερίδων Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας αριθμεί 180 μέλη, στα οποία περιλαμβάνονται, όχι μόνο ενεργεία, αλλά και συνταξιούχοι δημοσιογράφοι.

ότι επέφερε μια σειρά προβλημάτων, μεταφέροντας στον εργαζόμενο ευθύνες που κανονικά ανήκουν στον εργοδότη (π.χ. προμήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών, συνδέσεις internet κ.α.)»

Εικόνα 12 7.1. Η Ένωση Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας ιδρύθηκε το 1932. Πηγή: ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΒΙΝΤΕΟ

Η παρούσα ποιοτική έρευνα που αφορά στην ιστορία της ενημέρωσης στη Θεσσαλία περιλαμβάνει και την παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού – βίντεο, η οποία κινήθηκε σε τρία βασικά στάδια που διακρίνονται: στην προπαραγωγή, στην παραγωγή και στη μεταπαραγωγή. Στην όλη διαδικασία, σημαντικό ρόλο έπαιξε η συνέντευξη ως ερευνητικό εργαλείο για τη συλλογή πρωτογενών πληροφοριών, την ανάδειξη σημαντικών ιστορικών στοιχείων αλλά και την εξαγωγή συμπερασμάτων. Συνολικά έγιναν έντεκα συνεντεύξεις.

8.1 Η συνέντευξη

Η συνέντευξη, ως ερευνητική τεχνική, είναι μία από τις πολλές μεθόδους επισκόπησης στο πλαίσιο διεξαγωγής μιας κοινωνικής έρευνας. Οι στόχοι της συνέντευξης μπορεί να είναι πολλοί.³⁶ Στην παρούσα διπλωματική εργασία χρησιμοποιήθηκε ως ένα εργαλείο της έρευνας με στόχο την δειγματολόγηση απόψεων των ερωτώμενων.

Το είδος της συνέντευξης που επελέγη, είναι η «ανοικτή», κατά την οποία ο συνεντευκτής είναι ελεύθερος να τροποποιήσει την αλληλουχία των ερωτήσεων, να αλλάξει τη διατύπωση, να τις εξηγήσει ή να κάνει προσθήκες σε αυτές.³⁷

Στο πλαίσιο αυτό, οι ερωτήσεις που τέθηκαν, είναι οι λεγόμενες «ανοικτού τύπου», οι οποίες έχουν μια σειρά από πλεονεκτήματα: είναι ευέλικτες, επιτρέπουν στον συνεντευκτή να κάνει ερωτήσεις, έτσι ώστε να μπορεί να πάει σε μεγαλύτερο βάθος ή να διευκρινίσει οποιεσδήποτε παρανοήσεις, δίνουν τη δυνατότητα στο συνεντευκτή να ελέγξει τα όρια της γνώσης του ερωτώμενου, ενθαρρύνουν τη συνεργασία και βοηθούν στη δημιουργία επαφής και επιτρέπουν στον συνεντευκτή να κάνει πιο σωστή εκτίμηση αυτού που πράγματι πιστεύει ο ερωτώμενος. Οι ανοιχτές ερωτήσεις μπορεί να επίσης να οδηγήσουν σε μη αναμενόμενες απαντήσεις, οι οποίες ενδέχεται να υποδείξουν σχέσεις ή υποθέσεις που δεν έχουν εξεταστεί έως τώρα (Cohen & Manion, 1994).

³⁶ Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για την αξιολόγηση ή την εκτίμηση ενός ατόμου, για την επιλογή ή την προώθηση ενός εργαζομένου, για την επίτευξη θεραπευτικής αλλαγής όπως στην ψυχιατρική συνέντευξη, για τον έλεγχο ή την ανάπτυξη υποθέσεων, για την συγκέντρωση στοιχείων κλπ.

³⁷ Άλλα είδη ερευνητικής συνέντευξης είναι η «τυπική» συνέντευξη, στην οποία τίθενται συγκεκριμένες ερωτήσεις και οι απαντήσεις καταγράφονται σε τυποποιημένο διάγραμμα, η «απόλυτα άτυπη» συνέντευξη όπου ο συνεντευκτής μπορεί να έχει μια σειρά από θέματα – κλειδιά τα οποία αναπτύσσει σε ελεύθερη συζήτηση αντί να έχει ένα δεδομένο ερωτηματολόγιο και επίσης, η «μη κατευθυντική» συνέντευξη, στην οποία ο συνεντευκτής παίζει δευτερεύοντα ρόλο.)

8.2 Στάδιο προπαραγωγής

Το στάδιο της προπαραγωγής του βίντεο περιλαμβάνει τα περισσότερα από τα συνολικά βήματα που πρέπει να γίνουν και προϋποθέτει προγραμματισμό και μεθοδικότητα.

Ειδικότερα, τα βήματα που ακολουθήθηκαν είναι τα εξής:

- Συγγραφή του σεναρίου, το οποίο βασίστηκε, σε ένα βαθμό, στο υλικό που συλλέχθηκε για την ανάπτυξη του θεωρητικού μέρους της εργασίας. Το περιεχόμενο εμπλουτίστηκε στην πορεία και από πρωτογενές υλικό που προέκυψε κατά τη διαδικασία των προσωπικών συνεντεύξεων.
- Επιλογή των σημείων – στοιχείων του σεναρίου που επενδύθηκαν – αναδείχθηκαν με οπτικό υλικό. Βασικό κριτήριο της επιλογής ήταν η ιστορική σπουδαιότητα των στοιχείων αυτών.
- Αρχικός γενικός προσδιορισμός των προσώπων για συνέντευξη, με κριτήριο την εξυπηρέτηση των σκοπών του σεναρίου – Τελική επιλογή των προσώπων – Πρώτη επικοινωνία μαζί τους – Εξασφάλιση της συναίνεσής τους – Καθορισμός ραντεβού σε προεπιλεγμένους χώρους, με βασικό κριτήριο – κατά το δυνατόν - την σχετικότητα του χώρου και του περιεχομένου της συνέντευξης σε συνάρτηση με την καταλληλότητά του (πχ κατάλληλο περιβάλλον, φωτισμός κ.α.)
- Προσδιορισμός είδους συνέντευξης – Επελέγη η συνέντευξη «ανοικτού» τύπου, καθώς κρίθηκε πως εξυπηρετεί τους στόχους της ερευνητικής εργασίας ως προς την εξαγωγή συμπερασμάτων.
- Καθορισμός ενός γενικού πλαισίου ερωτήσεων για τον καθένα συνεντευξιαζόμενο.
- Εξασφάλιση τεχνικού εξοπλισμού για την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων.³⁸

8.3 Στάδιο παραγωγής

Εφόσον ολοκληρωθεί το στάδιο της προετοιμασίας, περνάμε στη φάση της παραγωγής του βίντεο, που εν προκειμένω, αφορά – κατά βάση - τη λήψη των συνεντεύξεων. Τα βήματα που ακολουθήθηκαν στο στάδιο αυτό είναι τα εξής:

- Βιντεοσκόπηση – ηχογράφηση συνέντευξης – Σύντομες σημειώσεις με κάποια από τα πιο σημαντικά και ενδιαφέροντα σημεία της.
- Λήψη φωτογραφιών και βίντεο ή/και αναζήτηση ελεύθερου οπτικοακουστικού υλικού από το διαδίκτυο και από άλλες πηγές, το οποίο παρέχει πληροφορίες που απαντούν στα ερευνητικά

³⁸ Κάμερα 1: iphone6 plus, Κάμερα 2: SONY HVR Z1E, Ψηφιακός εγγραφέας: TASCAM DR-60D MKII, Μικρόφωνο πέτου: RODE Wireless Go, Φορητό φωτιστικό video: YONGUO YN300III LED, Τρίποδο κάμερας

ερωτήματα και εμπλουτίζει τις υπάρχουσες μορφές δεδομένων, όπως το κείμενο/σενάριο του βίντεο και οι συνεντεύξεις. Στις περιπτώσεις που χρειάστηκε, ζητήθηκε άδεια χρήσης του υλικού.

-Ηχογράφηση του κειμένου/σεναρίου (voice over).

8.4 Στάδιο μεταπαραγωγής

Το στάδιο της μεταπαραγωγής ενός βίντεο είναι, κατά βάση, τεχνικό. Στην ουσία, ενώνει το περιεχόμενο που παρήχθη στα δύο προηγούμενα στάδια για να προκύψει το τελικό αποτέλεσμα. Τα βήματα που ακολουθήθηκαν στο τελευταίο αυτό στάδιο είναι τα εξής:

-Επιλογή προγραμμάτων επεξεργασίας εικόνας και ήχου. Χρησιμοποιήθηκαν τα λογισμικά: Adobe Premiere Pro CC 2015, Adobe Audition CC 2014 και Adobe Photoshop CS6

- Μοντάζ εικόνας –Μουσική επένδυση του βίντεο.³⁹

Στο στάδιο της μεταπαραγωγής μπορεί να συμπεριληφθεί και η αξιοποίηση του παραχθέντος προϊόντος (βίντεο) πέραν των εκπαιδευτικών σκοπών για τους οποίους αρχικά παρήχθη. Εν προκειμένω, τόσο το θεωρητικό μέρος της παρούσης διπλωματικής έρευνας, όσο και το παραχθέν βίντεο – ντοκιμαντέρ θα κατατεθούν στην Ένωση Συντακτών Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας, θα αναρτηθούν στην επίσημη ιστοσελίδα της και θα παρουσιαστούν στη γενική συνέλευση των μελών της.

³⁹ Ο τεχνικός εξοπλισμός που χρησιμοποιήθηκε εντός studio είναι: H/Y Intel i7 4770K 3.5 GHz, 16 GB RAM, Samsung SSD 860PRO 256GB, win 10/64bit, Κάρτα ήχου Focusrite Scarlett 2i2, Προενισχυτής μικροφώνου PreSonus TUBE PRE2, Μικρόφωνο Πυκνωτικό RODE NT1, Near field monitors Behringer Truth B2031A (Ένεργά), Ακουστικά KRK KNS 6400

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο χώρος του Τύπου, της ενημέρωσης γενικά, έχει χαρακτηριστεί ως «η 4^η εξουσία». Μπορεί ο χαρακτηρισμός αυτός, να ανήκει στη σύγχρονη σχετικά εποχή και να επινοήθηκε για να δώσει έμφαση στην ισχύ των ΜΜΕ, ωστόσο, ανατρέχοντας στο παρελθόν, στην απαρχή του Τύπου στην Ελλάδα, διαπιστώνουμε πως η ισχύς τους έχει ρίζες στο μακρινό παρελθόν και καθίσταται εν τέλει διαχρονική. Αυτό που αλλάζει στο πέρασμα των χρόνων είναι κυρίως, τα Μέσα άσκησης της ισχύος αυτής, καθώς και ο βαθμός της επίδρασης που είχαν ως προς τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και την επιρροή τους στο γενικότερο πολιτικο-κοινωνικο-οικονομικό γίγνεσθαι.

Οι διάυλοι ενημέρωσης (έντυπος Τύπος, ραδιόφωνο, τηλεόραση, διαδίκτυο) επίσης άλλαξαν, διαφοροποιήθηκαν, μετασχηματίστηκαν και εξελίχθηκαν. Σε κάθε περίπτωση όμως, επιβεβαίωσαν τον διττό, καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν: της πληροφόρησης και της συμβολής στην ανάπτυξη ενός τόπου.

Στο πλαίσιο της παρούσης διπλωματικής παρακολουθήσαμε την πορεία της ενημέρωσης και των ΜΜΕ γενικά, αλλά και πιο εστιασμένα στη Θεσσαλία, αναδεικνύοντας ήδη γνωστές, αλλά και κάποιες, όχι τόσο «φωτισμένες» ακόμη πτυχές της που αφορούν την περίοδο των τριάντα και πλέον χρόνων από την ιδιωτικοποίηση των ραδιοτηλεοπτικών Μέσων και μετά.

Απαντήσαμε έτσι, στα βασικά ερωτήματα που τέθηκαν από την έρευνα, οι απαντήσεις των οποίων μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

-Σε ό,τι αφορά το ρόλο των ΜΜΕ στην ελληνική περιφέρεια και τις τοπικές κοινωνίες, η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι λειτούργησαν ως βασικός πόλος ανάπτυξης, ειδικά από την περίοδο «απελευθέρωσής» τους από τα κρατικά μονοπώλια και μετά. Κι αυτό πρωταρχικά γιατί κατήργησαν τους τοπικούς περιορισμούς και έφεραν την επαρχία πιο κοντά στην Αθήνα και στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Διαμόρφωσαν σύγχρονες τοπικές κουλτούρες, απαλλαγμένες σε σημαντικό βαθμό, από στερεοτυπικές προκαταλήψεις του παρελθόντος που ήθελαν την ελληνική περιφέρεια να διαδραματίζει έναν πολύ δευτερεύοντα ρόλο. Παράλληλο όφελος ήταν η θετική συμβολή του περιφερειακού Τύπου στην καλλιέργεια περιφερειακής συνείδησης μεταξύ των πολιτών και στην άμβλυνση τοπικιστικών διαφορών.

-Στην πορεία των χρόνων, ο ρόλος των περιφερειακών ΜΜΕ ενισχύθηκε, εδραιώθηκε ως σημαντικός διαμορφωτής της κοινής γνώμης και το πεδίο επιρροής και αποδοχής του διευρύνθηκε. Στην κατεύθυνση αυτή βοήθησαν οι τεχνολογικές αλλαγές που επήλθαν και στην κατεύθυνση αυτή επίσης,

καλούνται να συνεχίσουν να πορεύονται. Σε μια κοινωνία που αλλάζει συνεχώς, άλλωστε, είναι φυσικό επόμενο, ότι και τα ΜΜΕ οφείλουν να αλλάζουν, προσαρμόζοντας το ρόλο τους στα νέα δεδομένα της ψηφιακής εποχής, που δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες ακόμη και του πιο απομακρυσμένου χωριού, να έχουν πρόσβαση σε ειδήσεις γραμμένες σε κάθε πλάτος και μήκος του πλανήτη την ίδια ακριβώς στιγμή με το τοπικό κοινό.

-Αναφορικά τώρα, με τη διαχρονική θέση της Θεσσαλίας στο χώρο της ενημέρωσης, εξήχθη το συμπέρασμα ότι, όχι μόνο ακολούθησε το γενικό κανόνα βασίζοντας την ανάπτυξή της, σε σημαντικό βαθμό, στην παράλληλη ανάπτυξη του περιφερειακού Τύπου, αλλά σε πολλές περιπτώσεις, αποτέλεσε τον πρόδρομο στην πορεία της εξέλιξης και αποκέντρωσης των Μέσων, καθώς προσαρμόστηκε ταχύτατα και με επιτυχία στις εξελίξεις αυτές.

-Σε σχέση με το μέλλον του περιφερειακού Τύπου, σαφώς και δεν μπορεί να προβλεφθεί με βεβαιότητα. Είναι εν πολλοίς άγνωστο. Την αβεβαιότητα επιτείνει δε, η ρευστότητα της κατάστασης (οικονομική και υγειονομική κρίση), που έχει φέρει το χώρο της ενημέρωσης μπροστά στην τέλεια καταιγίδα. Γενικά ωστόσο, διαχέεται μια συγκρατημένη αισιοδοξία ότι ο περιφερειακός Τύπος θα μπορέσει τελικά να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες, μέσα από αλλαγές (συχνά επώδυνες), αλλά και ένα γενικότερο «ξεκαθάρισμα» που επιφέρουν πάντα οι μεγάλες κρίσεις σε όλους τους τομείς

-Αναφορικά τέλος, με τον τρόπο που η ανάπτυξη της τεχνολογίας του διαδικτύου, επηρέασε τον περιφερειακό Τύπο και δη, τον Τύπο της Θεσσαλίας, από την έρευνα και κυρίως μέσα από τις συνεντεύξεις με άτομα που υπηρετούν το χώρο, προέκυψε η εκτίμηση ότι η τεχνολογική εξέλιξη και η αναδιαμόρφωση του τοπίου θα συνεχιστούν νομοτελειακά και καθοριστικά. Τα περιφερειακά Μέσα ακολουθούν τις εξελίξεις αυτές, στο βαθμό που μπορούν ή τους επιτρέπεται, καθώς - παρά τα βήματα που έχουν γίνει - παραμένουν σημαντικές εκκρεμότητες προς επίλυση που αφορούν τη λειτουργία τους και την ισότιμη αντιμετώπισή τους. Οι περισσότερες από τις εκκρεμότητες που υπάρχουν δε, αφορούν τα ηλεκτρονικά Μέσα και είναι τόσο θεσμικές, όσο και καθαρά πρακτικές – λειτουργικές.

Για την παρούσα διπλωματική εργασία – έρευνα που αφορά την ενημέρωση στη Θεσσαλία σημείο εκκίνησης της ιστορικής αναδρομής αποτέλεσε η περίοδος πριν την κήρυξη της Επανάστασης του 1821. Διαπιστωτικά κατέληξε δε, και σε ένα ακόμη συμπέρασμα: αυτό είναι ότι, ενώ για τον έντυπο Τύπο υπάρχει πληθώρα πληροφοριών, το τοπίο είναι σχεδόν εντελώς ανεξερεύνητο για τους τομείς της ιδιωτικής ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, για την περίοδο δηλαδή, από το 1987 και μετά. Ως εκ τούτου, ανοιχτό για μια περαιτέρω, ενδελεχή έρευνα που θα μπορούσε να συνεισφέρει ενδιαφέροντα στοιχεία για τη σύγχρονη ραδιοφωνική και τηλεοπτική ιστορία της Θεσσαλίας, αλλά και της ελληνικής περιφέρειας ευρύτερα.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Algo Sea Biz. (2018). *Digital Revolution Marks The Beginning Of Information Era*. Retrieved 9/4/2020 from <https://medium.com/@algoseabiz/digital-revolution-marks-the-beginning-of-information-era-463aaf915220>
- Αποστόλου, Γ. (χ.χ.). *EPT Βόλος – Ιστορικό σταθμού*. Ανακτήθηκε στις 2/2/2020 από <https://volos.ert.gr/blog/2017/10/23/istoriko-stathmou/>
- Αρλέτης, (2018). *Η Εξέλιξη του ραδιοφώνου στο πλαίσιο της ψηφιακής εποχής*. Ανακτήθηκε στις 9/4/2020 από <http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6608/%CE%97%20%CE%95%E%9E%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9E%CE%97%20%CE%A4%CE%9F%CE%A5%20%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%99%CE%9F%CE%A6%CE%A9%CE%9D%CE%9F%CE%A5%20%CE%A3%CE%A4%CE%9F%20%CE%A8%CE%97%CE%A6%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97%CE%A3%20%CE%95%CE%A0%CE%9F%CE%A7%CE%97%CE%A3..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Αρσενίου Λ. (2006). *Ο Αντιστασιακός Τύπος της Θεσσαλίας*. Λάρισα: ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε.
- Ατσαβέ, Π. (χ.χ.). *Θεόκλητος Φαρμακίδης*. Ανακτήθηκε στις 7/5/2020 από <https://history.arsakeio.gr/index.php/f-e-kai-1821/101-theoklitos-farmakidis-enas-apo-tous-megalyterous-ekprosopous-toy-neoellinikoy-diafotismoy>
- Αυγή. (2024). *Ο Αντιστασιακός τύπος της κατοχής*. Ανακτήθηκε στις 7/5/2020 από <http://www.avgi.gr/article/10966/2059757/o-antistasiakos-typos-tes-katoches>
- Βαρβιτσιώτη, Σ. (2017). *Η Ελεύθερη Ραδιοφωνία ... τριαντάρισε*. Ανακτήθηκε στις 19/1/2020 από <http://www.iart.gr/eleftheri-radiofonia-triantarise/>
- Briggs, A. & Burke, P. (2009). *A social history of the media: From Gutenberg to the internet*. 3rd ed. ... Cambridge: Polity Press.
- Capital.gr. (2019). *Οριστική άδεια από το ΕΣΡ στο "One Channel" του Β. Μαρινάκη*. Ανακτήθηκε στις 18/6/2020 από <https://www.capital.gr/epikairoτητα/3382783/oristiki-adeia-apo-to-esr-sto-one-channel-tou-b-marinaki>
- CERN. (n.d.). *The birth of the Web*. Retrieved 5/2/2020 from <https://home.cern/science/computing/birth-web>

- CNN Greece. (2018). *Αυτοί είναι οι οριστικοί δικαιούχοι των τηλεοπτικών αδειών*. Ανακτήθηκε στις 18/6/2020 από <https://www.cnn.gr/news/ellada/story/145502/aytoi-einai-oi-oristikoi-dikaiouχοι-ton-tileoptikon-adeion>
- Cohen, L. & Manion, L. (1994). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. 4^η έκδοση. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Digea. (χ.χ.). *Η τηλεόραση στο χρόνο*. Ανακτήθηκε στις 22/4/2020 από <https://www.digea.gr/238/article/1417/I-tileorasi-sto-xrono/el>
- eirinika.gr. (2015). *Όταν το 1926 στήθηκε στην Θεσσαλονίκη το πρώτο ραδιόφωνο των Βαλκανίων - Να τα κλαπατσίμπαλα*. Ανακτήθηκε στις 22/4/2020 από <https://www.eirinika.gr/article/119256/vintage-story-otan-1926-stithike-stin-thessaloniki-protoradiofono-ton-valkanion-na>
- ellinikahoaxes.gr. (χ.χ.). *Σχετικά με εμάς*. Ανακτήθηκε στις 17/8/2020 από <https://www.ellinikahoaxes.gr/about-us/>
- Ελληνική Δημοκρατία - Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2020). *Έρευνα ημερήσιου και περιοδικού τύπου. Έτος 2019*. Ανακτήθηκε στις 17/8/2020 από <https://www.statistics.gr/documents/20181/1cafcc33-8613-828d-e5d5-d98afaaca23b>
- ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε. (2002). *70 σκαλοπάτια... 1932 – 2002*. Βόλος: ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε.
- ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε. (2020). *Ημερολόγιο 2020*. Μορφωτικό ίδρυμα ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε.
- Focus Bari. (2014). *Η δυναμική των εφημερίδων της περιφέρειας*. Ανακτήθηκε στις 13/7/2020 από https://www.focusbari.gr/images/presentations/DINAMIKI_PERIFEREIAKWN_EFIMERIDWN.pdf
- Focus Bari. (2016). *Έρευνα τηλεθέασης περιφερειακών καναλιών. Περιφέρεια Θεσσαλίας..* Ανακτήθηκε στις 13/7/2020 από <https://www.focusbari.gr/images/pdf/THESSALIAS.pdf>
- Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα¹. (χ.χ.). *Ενημέρωση*. Ανακτήθηκε στις 25/2/2020 από http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/search.html?lq=%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7&sin=all
- Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα². (χ.χ.). *Ειδησεογραφία*. Ανακτήθηκε στις 25/2/2020 από http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/search.html?lq=%CE%B5%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%83%CE%B5%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1&dq=
- iellada.gr. (2018). *Οι Εφημερίδες στην Αρχαία Ελλάδα*. Ανακτήθηκε στις 7/5/2020 από <https://www.iellada.gr/istoria/oi-efimerides-stin-arhaia-ellada>

- iefimerida. (2016). *Αυτή είναι η πρώτη τηλεόραση -Παρουσιάστηκε ακριβώς πριν 90 χρόνια.* Ανακτήθηκε στις 19/5/2020 από <https://www.iefimerida.gr/stories/rosia-pyrinika-ypobryhiatsernompil-se-thalassa>
- History.com Editors. (2019). *The invention of the Internet.* Ανακτήθηκε στις 19/5/2020 από <https://www.history.com/topics/inventions/invention-of-the-internet>
- Καστανάκης, Κ. (χ.χ.) *Ο βασιλιάς της ψυχαγωγίας και της ενημέρωσης αλλάζει.* Ανακτήθηκε στις 12/5/2020 από https://www.rodiaki.gr/article/436017/o-basilias-ths-psyxagwgias-kai-ths-enhmerwshs-allazei?fbclid=IwAR2BxRrGqQTLEqR2BFaniAKA0MuW6nEchzXVcjrWSJ3wHWGgwgqO2T1W0I14#.XrKaMXe_6S4.facebook
- Καραπαναγιώτης, Λ. (2002). *Ο ελληνικός Τύπος από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα.* Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Πρόγραμμα «Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1996», Αθήνα.
- Καψάλης, Κ. (2012). *Οι εφημερίδες του 1821.* Ανακτήθηκε στις 12/5/2020 από <http://lidoriki.blogspot.com/2012/10/1821.html>
- Κοκκώνης, Μ., Πασχαλίδης, Γ., Μπαντιμαρούδης, Φ. (2010). *Ψηφιακά Μέσα, ο πολιτισμός του ήχου και του θεάματος.* Αθήνα: Κριτική Α.Ε.
- Κουμαριανού Α. (2002), «*Ιστορική διαδρομή του ελληνικού τύπου, 1780-1922*», Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Πρόγραμμα «Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1996», Αθήνα
- Λέανδρος, Ν. (2008). *Επιχειρηματικές Στρατηγικές στη Βιομηχανία των Μέσων, Επικοινωνία και Κοινωνία.* Αθήνα: Καστανιώτης.
- lifo.gr. (2020). *Πρώτο το ίντερνετ στην ενημέρωση των Ελλήνων για την πανδημία.* Ανακτήθηκε στις 12/8/2020 από https://www.lifo.gr/now/greece/281267/proto-to-internet-stin-enimerosi-ton-ellinon-gia-tin-pandimia?fbclid=IwAR3OWzgz0ZMH5IHVb3urrMC_q8zMyiQorvsA2aPIwGG6vuW76JNwECTYpaNs
- Μάγιερ, Κ. (1957). *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου, Τόμος Α' 1790-1900.* Αθήνα: Δημόπουλος.
- Μουτσίκας, Ν. (2018). *Τα Τρίκαλα κατά την προσάρτηση της Θεσσαλίας 1881.* Ανακτήθηκε στις 4/4/2020 από <http://www.fatsimare.gr/imerologion-trikkaion/2018/12/29/ta-trikala-kata-tin-prosartisi-tis-thessalias-1881>
- Μπουκόρος, Χ. (2014). *Τα πλεονεκτήματα του περιφερειακού τύπου.* Ανακτήθηκε στις 7/4/2020 από <https://www.taxydromos.gr/Ch.Boukwros/124720-xrhstos-mpoykwros-ta-pleonekthmata-toy-perifereiakoy-typoy.html>

- Μπουλούκος, Δ. (χ.χ). *Οι εφημερίδες που γράφουν την ιστορία της Ελλάδος*. Ανακτήθηκε στις 23/3/2020 από <https://www.gazzetta.gr/weekend-journal/article/1189967/oi-efimerides-poy-grafoyn-tin-istoria-tis-elladas-pics>
- ΝΟΗΣΙΣ. (2007). *Ράδιο – Τηλεόραση. Η τελευταία δεκαετία*. Ανακτήθηκε στις 17/7/2020 από https://web.archive.org/web/20090331041309/http://www.tmth.edu.gr/el/kiosks/radio_tv.html
- now24. (2012). Ημερήσιος Κήρυκας Λάρισας. Ανακτήθηκε στις 14/6/2020 από <https://now24.gr/imerisios-kirikas-larisas-telos-gia-tin-efimerida-pou-ekdidete-apo-to-1906/>
- pagenews.gr. (2018). *Τηλεόραση, η εφεύρεση που κατέκτησε τον πλανήτη*. Ανακτήθηκε στις 22/4/2020 από <https://www.pagenews.gr/2018/11/21/media/tileorasi-i-efeuresi-pou-katektise-ton-planiti/>
- Παναγιωτοπούλου, Ρ. (2004). *Η τηλεόραση εκτός των τειχών*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Παπαχελάς, Α. (2016). Το «κλόπι-paste» της ενημέρωσης. Ανακτήθηκε στις 18/6/2020 από <https://www.kathimerini.gr/opinion/857972/to-klopi-paste-tis-enimerosis/>
- thessaliatv.gr. (χ.χ). Θεσσαλία τηλεόραση - Ιστορία. Ανακτήθηκε στις 3/5/2020 από <https://www.thessaliatv.gr/info/20/thessalia-tileorasi/>
- THETOC. (2019). *Έρευνα Reuters 2019: Οι Έλληνες και οι ειδήσεις στο διαδίκτυο*. Ανακτήθηκε στις 19/8/2020 από <https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/ereuna-reuters-2019-oi-ellines-kai-oi-eidiseis-sto-diadiktuo/>
- Τυχερός, Ζ. (2004). *Τύπος & Δημοσιογραφία υπό την επίδραση των ηλεκτρονικών Μ.Μ. Ενημέρωσης*. Λάρισα: Μορφωτικό Ίδρυμα ΕΣΗΕΘΣτΕ-Ε.
- Schmidt, E. & Cohen, J. (2014). *Η νέα ψηφιακή εποχή. Οι επιπτώσεις στα έθνη, την επιχειρηματικότητα και τη ζωή μας*, μτφρ. Μερτζάνη Μ. Αθήνα: Διάυλος.
- Σκαμνάκης Α. (2002), «Ο ημερήσιος Τύπος της Περιφέρειας, Ιστορία και Προοπτικές», Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Πρόγραμμα «Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1996», Αθήνα.
- Σμυρναίος, Ν. (2020). *ΜΜΕ, Ηγεμονία και Διαδίκτυο*. Ανακτήθηκε στις 17/7/2020 από https://www.koutipandoras.gr/article/nikos-smyrnaios-mme-igemonia-kai-diadiktyo?fbclid=IwAR0iFHw7vrVEEpBdWmUA3XmHtmcd0OT5KbVr-nNQTnwjS3gUa5Smo91_kIE#.Xq8EjSQ1miw.facebook
- Στολάκης, Β. (2016). *Μετά τους πανελλαδικούς σταθμούς... σειρά παίρνουν τα τοπικά κανάλια!* Ανακτήθηκε στις 18/6/2020 από <https://www.karfitsa.gr/poioi-einai-oi-kanalaxes-tis-thessalo/>
- Wikipedia¹. (χ.χ). *Εφημερίδα*. Ανακτήθηκε στις 7/7/2020 από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%86%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1>

Wikipedia². (χ.χ.). *Ραδιόφωνο*. Ανακτήθηκε στις 7/7/2020 από

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A1%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%BF>

Wikipedia³. (χ.χ.). *EPT Λάρισας*. Ανακτήθηκε στις 12/5/2020 από

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%A1%CE%A4_%CE%9B%CE%AC%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B1%CF%82

Wikipedia⁴. (χ.χ.). *Ελληνική ραδιοφωνία τηλεόραση*. Ανακτήθηκε στις 18/5/2020 από

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%A1%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%A4%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CF%8C%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B7

Wikipedia⁵. (χ.χ.). *Τηλεόραση*. Ανακτήθηκε στις 7/7/2020 από

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CF%8C%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B7>

Wikipedia⁶. (χ.χ.). *Διαδίκτυο*. Ανακτήθηκε στις 7/7/2020 από

<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:CnjgIRhWbL0J:https://el.wikipedia.org/wiki/%25CE%2594%25CE%25B9%25CE%25B1%25CE%25B4%25CE%25AF%25CE%25BA%25CF%2584%25CF%2585%25CE%25BF+&cd=1&hl=el&ct=clnk&gl=gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Κείμενο αφήγησης (voice over)

Η ενημέρωση στη Θεσσαλία: Η διαδρομή της μέχρι την ψηφιακή εποχή

«Η πένα είναι πιο δυνατή από το ξίφος» είπε κάποτε ο Άγγλος συγγραφέας Edward Bulwer-Lytton (Έντουαρν Μπούλβερ Λύττον), θέλοντας να υποδηλώσει το μέγεθος της δύναμης των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Στην πορεία, η άποψη αυτή, όχι μόνο επιβεβαιώθηκε, αλλά ενισχύθηκε ...η πένα έγινε μικρόφωνο, η εφημερίδα παραχώρησε τα σκήπτρα της στα ηλεκτρονικά Μέσα και σήμερα πλέον, η κυριαρχία του διαδικτύου και η ψηφιακή μετεξέλιξη των ΜΜΕ είναι ένα αδιαμφισβήτητο και διαρκώς εξελισσόμενο γεγονός.

Όσον αφορά στο ρόλο του Τύπου; Η συζήτηση γύρω από το θέμα αυτό είναι μεγάλη ...ο Τύπος λειτουργεί ως ελεγκτής ή υπηρέτης της εξουσίας; Ή μήπως είναι ο ίδιος η κυρίαρχη μορφή εξουσίας?

(Δημήτρης Μπάτσιος – συνταξιούχος δημοσιογράφος)

Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν σήμερα, αξιόλογες μορφές στη δημοσιογραφία;

(Δημήτρης Μπάτσιος – συνταξιούχος δημοσιογράφος)

Δε θα επιχειρήσουμε να συγκρίνουμε τις δύο εποχές ...θα επιχειρήσουμε όμως, μια ιστορική διαδρομή, με στάσεις σε σημεία ορόσημα που καθόρισαν την πορεία της ενημέρωσης, σε μια περιοχή όπως η Θεσσαλία, η οποία κατέχει ξεχωριστή θέση σε αυτό που ονομάζουμε «απαρχή του ελληνικού Τύπου».

Ονόματα Θεσσαλών, όπως ο Ρήγας Βελεστινλής και ο Θεόκλητος Φαρμακίδης έχουν συνδεθεί άρρηκτα με τον προεπαναστατικό Τύπο. Ο μεν Ρήγας υπήρξε βασικός συνεργάτης και ουσιαστικός εμπνευστής του πρώτου ελληνικού δημοσιογραφικού φύλλου, εν έτει 1790, με τίτλο «Εφημερίς», ο δε Φαρμακίδης, λόγιος αρχιμανδρίτης από τη Νίκαια Λάρισας ήταν αυτός που εξέδωσε την πρώτη έντυπη εφημερίδα σε ελεύθερο ελληνικό έδαφος, την «Σάλπιγξ Ελληνική», τον Αύγουστο του 1821, στην Καλαμάτα.

Άλλο ένα ιστορικό πρόσωπο που συγκαταλέγεται μεταξύ των θεμελιωτών του ελληνικού Τύπου είναι ο Άνθιμος Γαζής (Αναστάσιος Γκάζαλης το κοσμικό του όνομα) από τις Μηλιές Πηλίου, κληρικός, συγγραφέας, χαρτογράφος και από τους σημαντικότερους [διαφωτιστές](#), που αγωνίστηκε για τη διάδοση των ευρωπαϊκών ιδεών στην [Ελλάδα](#).

Η εμφάνιση του τοπικού και περιφερειακού Τύπου τοποθετείται χρονικά στα 1830, η νέα εποχή ωστόσο, αρχίζει μετά την επανάσταση του 1862 με την εμφάνιση ημερήσιων εφημερίδων σε πολλές πόλεις.

Στη Θεσσαλία, οι πρώτες εφημερίδες άρχισαν να εκδίδονται μετά την προσάρτησή της στο ελληνικό κράτος, το 1881.

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

Ημερομηνία ορόσημο για την απαρχή του Τύπου στο Βόλο είναι η 14η Φεβρουαρίου 1880, τότε δηλαδή, που πρωτοεκδόθηκε στην Αθήνα, η εφημερίδα «Θεσσαλία του Βόλου» από τους Πηλιορείτες αδερφούς Σακελλαρίδη.

Εφημερίδα Θεσσαλία

Σημειωτέον ωστόσο ... η εν λόγω εφημερίδα είναι διαφορετική από τη «Θεσσαλία» που εκδόθηκε στις 25 Μαΐου 1898 και συνεχίζει να κυκλοφορεί και σήμερα, ούσα μια από τις αρχαιότερες εφημερίδες της χώρας. Πρώτος διευθυντής - αρχικά - και μετέπειτα και εκδότης, της σημερινής Θεσσαλίας ο Δημοσθένης Ρίζος από τον Άγιο Βλάσιο Πηλίου, ο οποίος αργότερα, ασχολήθηκε και με την πολιτική.

Συνεχίζοντας το οδοιπορικό μας, φθάνουμε στο 1885, χρονιά που κυκλοφορεί στο Βόλο, η βραχύβια εφημερίδα «Ρήγας», με εκδότη το νομικό, πολιτικό και δημοσιογράφο, Γεώργιο Φιλάρετο, Χαλκιδιώτη, αλλά με καταγωγή από το Προμύρι Πηλίου. Όπως λέγεται, απώτερος σκοπός έκδοσης της εν λόγω εφημερίδας υπήρξε η υποστήριξη του εκδότη στους πολιτικούς του αγώνες. Διαπιστώνουμε λοιπόν, ότι η διασύνδεση πολιτικής και δημοσιογραφίας, με σκοπό την εξυπηρέτηση πολιτικών στόχων, δεν είναι κάτι νέο, αλλά έχει τις ρίζες της στην απαρχή του ελληνικού Τύπου.

Εφημερίδα Ταχυδρόμος

Ανταγωνιστής της Θεσσαλίας, σε κύρος και κυκλοφορία, η εφημερίδα «Ταχυδρόμος». Ιδρύθηκε και κυκλοφόρησε στις 9 Δεκεμβρίου 1926, στο Βόλο, από τον δημοσιογράφο – και επίσης, πολιτικό εν συνεχεία - Αλέξανδρο Μέρο. Η εφημερίδα συνεχίζει και σήμερα να κυκλοφορεί, με μια διακοπή δέκα περίπου χρόνων, διάστημα κατά το οποίο είχε αναστείλει την λειτουργία της.

Σαφέστατα και μεταξύ των δύο ιστορικών και μεγάλων εφημερίδων, όπως είναι η Θεσσαλία και ο Ταχυδρόμος, υπήρξε – και υπάρχει – ανταγωνισμός. Ένας ανταγωνισμός όμως, που ιδιαίτερα κατά το παρελθόν, περιοριζόταν στο ποιος θα γράψει πρώτος την είδηση, ποιος θα εξασφαλίσει τις καλύτερες πηγές πληροφόρησης και την πολυπόθητη αποκλειστικότητα.

Εκτός γραφείου όμως ...

(Γιάννης Μαντίδης – συνταξιούχος δημοσιογράφος, συγγραφέας)

Σήμερα, στη Μαγνησία, εκτός της Θεσσαλίας και του Ταχυδρόμου, κυκλοφορεί και μία τρίτη καθημερινή εφημερίδα, η Μαγνησία. Πρόκειται για έντυπο του Ομίλου Καρεκλίδη και ξεκίνησε την κυκλοφορία της τον Ιανουάριο του 2007.

Συνολικά αν το δούμε, μόνο στο Βόλο, από το 1881 μέχρι σήμερα, είδαν το φως περισσότερα από 300 έντυπα, τα περισσότερα βραχύβιας διάρκειας. Η αναβάθμιση του ημερήσιου περιφερειακού Τύπου πάντως, αρχίζει προς τα τέλη της δεκαετίας του 1980. Εκτός από αύξηση της αναγνωσιμότητας, οι εφημερίδες άρχισαν να έχουν τότε και σημαντικό βαθμό διείσδυσης στις τοπικές κοινωνίες και ως εκ τούτου, επιρροή στα τεκταινόμενα.

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

Στη Λάρισα, η πρώτη εφημερίδα κυκλοφόρησε στις 7 Σεπτεμβρίου 1881, μόλις μία εβδομάδα μετά την απελευθέρωση της πόλης. Ιδρυτής της, ο δικηγόρος και θεολόγος Ανδρέας Πεταλάς, φλογερός πατριώτης, ο οποίος εργάστηκε για την απελευθέρωση της Θεσσαλίας.

Λίγους μήνες αργότερα, μια δεύτερη εφημερίδα έρχεται να προστεθεί στον Τύπο της Λάρισας. Είναι η «Ανεξαρτησία» του Βασιλείου Αργυρόπουλου, ενώ από τις παλαιότερες εφημερίδες της πόλης είναι ο Ημερήσιος Κήρυκας, που πρωτοεκδόθηκε ως «Κήρυξ», τον Απρίλιο του 1906, από τους Γ. Σερεμέτη και Α. Φαρμάκη.

Ο Ημερήσιος Κήρυκας διέγραψε μια μακρόχρονη πορεία, βάζοντας ωστόσο, τίτλους τέλους στις 2 Μαρτίου 2013, μη μπορώντας να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες που επέφερε η οικονομική κρίση.

Εφημερίδα *Ελευθερία*

Η σημαντικότερη εφημερίδα της Λάρισας και μια από τις σπουδαιότερες σαφώς, του επαρχιακού Τύπου πανελλαδικά, είναι η εφημερίδα «Ελευθερία», που εκδίδεται από τις 19 Οκτωβρίου 1922.

(Χρήστος Τσαντήλας – συνταξιούχος δημοσιογράφος, πρώην αρχισυντάκτης και δ/ντής σύνταξης εφημερίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Λάρισας)

Ο επιχειρηματίας, Γιώργος Δημητρακόπουλος, είναι ο ιδρυτής της, αλλά αυτός που συνέδεσε το όνομά του με τα μεγαλύτερα άλματα της «Ελευθερίας» ήταν ο δευτερότοκος γιος του, ο Παναγιώτης Δημητρακόπουλος.

(Χρήστος Τσαντήλας – συνταξιούχος δημοσιογράφος, πρώην αρχισυντάκτης και δ/ντής σύνταξης εφημερίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Λάρισας)

Τί ήταν όμως αυτό που έκανε την εφημερίδα Ελευθερία, κάτι σα σύμβολο για μια ολόκληρη πόλη?

(Χρήστος Τσαντήλας – συνταξιούχος δημοσιογράφος, πρώην αρχισυντάκτης και δ/ντής σύνταξης εφημερίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Λάρισας)

Μετά το θάνατό του, τον Ιούλιο του 2004, τα ηνία της εφημερίδας ανέλαβε η σύζυγός του, Δανάη Δημητρακοπούλου, ενώ σήμερα, ηγείται του Δημοσιογραφικού Ομίλου η εγγονή τους, Δανάη Δημητρακοπούλου επίσης.

Εκτός της «Ελευθερίας» στη Λάρισα κυκλοφορεί σήμερα, και η εφημερίδα LarissaNet.

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Ταυτόχρονα με την προσάρτηση της Θεσσαλίας στην ελληνική επικράτεια, το 1881, συναντάμε και την πρώτη εφημερίδα των Τρικάλων, τον «Φάρο του Ολύμπου», που εξέδωσε ο δικηγόρος και γνωστός για την εθνική του δράση, Ευθύμιος Οικονομίδης.

Άλλες μεγάλες και μακράς διάρκειας εφημερίδες των Τρικάλων υπήρξαν η «Αναγέννησις» από το 1893 έως το 1969 και το «Θάρρος» από το 1908 έως το 1950.

Ιστορική εφημερίδα των Τρικάλων είναι η «Έρευνα» που μετρά 82 χρόνια κυκλοφορίας (από το 1958) δίνοντας καθημερινά το ενημερωτικό της στίγμα μαζί με τις άλλες εφημερίδες που κυκλοφορούν σήμερα στα Τρίκαλα και είναι: ο «Πρωινός Λόγος», ο «Ένεργός Πολίτης», ο «Διάλογος» και η «Νέα Σελίδα».

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Στην Καρδίτσα, την πρώτη μεταπελευθερωτική εφημερίδα εξέδωσε ένας Λαμιώτης, ο Γεώργιος Μαρινόπουλος, στις 8 Σεπτεμβρίου 1882 και με τίτλο ... «Καρδίτσα».

Εφημερίδα *Νέος Αγών*

Η εφημερίδα – σήμα κατατεθέν του Τύπου της Καρδίτσας ωστόσο και από τις σημαντικότερες της Θεσσαλίας είναι ο «Νέος Αγών», με αφητηρία το 1935 και στυλοβάτη της, τον Φώτη Αλεξίου, μια πολυσχιδή προσωπικότητα, με πλούσια προσφορά, όχι μόνο στην Καρδίτσα, αλλά και γενικότερα στη Θεσσαλία, οποίος πέθανε το 2018.

(Γιάννης Κολλάτος – διευθυντής και διευθύνων σύμβουλος ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ)

Υπάρχει πράγματι, μια πλούσια ιστορία πίσω από την εφημερίδα Νέος Αγώνας, η οποία ξεκινά το 1935, έτος γέννησης του Φώτη Αλεξίου.

(Γιάννης Κολλάτος – διευθυντής και διευθύνων σύμβουλος ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ)

ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Εξέχουσα είναι η θέση που κατέχει ο Τύπος της Θεσσαλίας και σε μια ιδιαίτερη περίοδο της ιστορίας της χώρας μας ... την περίοδο της Κατοχής. Στο Βόλο, σε ένα οίκημα που υπάρχει και σήμερα, είχε στηθεί ο εκδοτικός μηχανισμός του ΕΑΜ και του ΚΚΕ.

(Θανάσης Βογιατζής – δημοσιογράφος, συγγραφέας)

Αρκετοί διαπρεπείς Θεσσαλοί δημοσιογράφοι τότε, ανέπτυξαν ενεργή δράση στον λεγόμενο «αντιστασιακό Τύπο».

Ο Λάζαρος Αρσενίου, γεννημένος στην Καλαμπάκα, το 1915, έλαβε μέρος στον πόλεμο του 1940 και μάλιστα τραυματίστηκε στην Πίνδο.

Ο Θανάσης Ζαφειρόπουλος, γεννημένος στην Κωνσταντινούπολη το 1911, αλλά μεγαλωμένος στο Βόλο, ήταν μεταξύ αυτών που ανέλαβαν δράση στο Εθνικό Τυπογραφείο, ενώ τραυματίστηκε σε έφοδο στρατιωτικού τμήματος στις εγκαταστάσεις της εφημερίδας «Αναγέννηση» που ήταν όργανο του ΕΑΜ στη Μαγνησία.

Ο Φαίδων Μακρής γεννήθηκε στην Λάρισα το 1907 και πέθανε το 1988, ενώ μετακόμισε στο Βόλο μετακόμισε στα είκοσι του χρόνια. Και αυτός, στην περίοδο της κατοχής οργανώθηκε στο ΕΑΜ, ενώ το 1946 εξορίστηκε στην Ικαρία και Μακρόνησο.

ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Όπως συνέβη με τον έντυπο Τύπο, έτσι και με το Ραδιόφωνο, η Θεσσαλία υπήρξε πρωτοπόρα. Δεδομένου ότι μέχρι και το 1987 η ραδιοφωνία αποτελούσε για την Ελλάδα κρατικό μονοπώλιο θα λέγαμε ότι η ιστορία της μπορεί να χωριστεί σε δύο μέρη: την προ και μετά ιδιωτικής ραδιοφωνίας εποχή. Στο δημόσιο και στο ιδιωτικό ραδιόφωνο δηλαδή ...

Το Δημόσιο Ραδιόφωνο

Η μονοκαθεδρία της δημόσιας -κατ' άλλους «κρατικής» - ραδιοφωνίας, διήρκησε 42 ολόκληρα χρόνια, από το 1945 – οπότε ιδρύθηκε το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας. Στο διάστημα αυτό, ξεκίνησε σταδιακά, η λειτουργία των περιφερειακών του ραδιοσταθμών, με πρώτο χρονολογικά, τον Ραδιοφωνικό Σταθμό Βόλου, εν έτει 1948. Κατά συνέπεια, η ΕΡΤ Βόλου – όπως ονομάζεται σήμερα – αποτελεί ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο στην ιστορία της Ελληνικής Ραδιοφωνίας, όχι μόνο σε τοπικό – περιφερειακό επίπεδο, αλλά και πανελλαδικά.

(Βίκυ Καποτά - προϊσταμένη ΕΡΤ Βόλου)

Η λειτουργία του έτερου περιφερειακού σταθμού της Θεσσαλίας, της ΕΡΤ Λάρισας, ξεκινά την 1^η Ιουλίου 1949 ως Ραδιοφωνικός Σταθμός Ενόπλων Δυνάμεων Κεντρικής Ελλάδος.

Το λουκέτο στην ΕΡΤ

Ημερομηνία σταθμός γενικότερα για την ΕΡΤ υπήρξε η 11^η Ιουνίου 2013 - περίοδος βαθιάς οικονομικής κρίσης για τη χώρα και δανειακών μνημονίων. Ήταν η ημέρα που η τότε (συγ)κυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-Δημοκρατικής Αριστεράς προχώρησε σε λουκέτο όλων των δομών της Ελληνικής Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης. Μεταξύ αυτών, και οι δύο περιφερειακές δομές της Θεσσαλίας.

Οι δομές της ΕΡΤ επαναλειτούργησαν στο σύνολό τους, δύο ακριβώς χρόνια αργότερα, στις 11 Ιουνίου 2015, με πολιτική απόφαση της συγκυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ – Ανεξάρτητων Ελλήνων, που στο μεταξύ, ήρθε στην εξουσία.

Το σήμα, τόσο της ΕΡΤ Βόλου, όσο και της ΕΡΤ Λάρισας ωστόσο, δεν σταμάτησε να εκπέμπει τα δυο αυτά χρόνια. Συνέχισε να παράγεται πρόγραμμα από πολλούς εργαζόμενους (δημοσιογράφους και τεχνικούς) που παρέμειναν στα πόστα τους αλλά και την εθελοντική βοήθεια που παρείχαν πολίτες ... είναι η περίοδος της λεγόμενης «αυτοδιαχείρισης» ...

(Φρόσω Παύλου - δημοσιογράφος)

Η Θεσσαλία υπήρξε πρωτοπόρα ωστόσο, και σε έναν άλλο τομέα ... αυτόν της δικτύωσης των προγραμμάτων των δύο περιφερειακών σταθμών της ΕΡΤ σε Βόλο και Λάρισα. Μαζί με τα δύο studios που λειτούργησαν σε Τρίκαλα και Καρδίτσα, διαμορφώθηκε, σε επίπεδο προγράμματος, ένα πανθεσσαλικό δίκτυο ενημέρωσης, που συνεχίζει ως σήμερα, αποτελώντας ένα εγχείρημα – πρότυπο.

Ιδιωτική ραδιοφωνία

Η ιδιωτική ραδιοφωνία ήρθε – είναι η αλήθεια – με καθυστέρηση στην Ελλάδα. Ονομάστηκε «Άνοιξη της Ραδιοφωνίας» και γεννήθηκε στις 31 Μαΐου 1987. Πρωτοστάτες οι τότε δήμαρχοι των τριών μεγάλων ελληνικών πόλεων, Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πειραιά, ωστόσο ταχύτατα, το ρεύμα της «ελεύθερης» ραδιοφωνίας (που είναι άλλος ένας χαρακτηρισμός της) εξαπλώθηκε ταχύτατα σε όλες τις περιφέρειες της χώρας.

Έχοντας περάσει πια, ένα ικανό χρονικό διάστημα που επιτρέπει απολογισμούς, σήμερα, 33 ολόκληρα χρόνια μετά, είναι εύλογο να αναρωτηθούμε: Ποιος ήταν ο ρόλος της ιδιωτικής ραδιοφωνίας; Κι εν τέλει, ο ρόλος αυτός έχει επιτελεστεί;

(Γιώργος Καρεκλίδης – ιδιοκτήτης ΜΜΕ)

Όπως συχνά γίνεται με τα νέα πράγματα, το μέγεθος της αλλαγής που επέρχεται, δεν γίνεται αμέσως αντιληπτό. Έτσι και με την ιδιωτική ραδιοφωνία, αρκετά αργότερα και αρκετά σταδιακά, έγινε αντιληπτό από τους πολλούς ότι το μέγιστο που προσέφερε ήταν οι νέες βάσεις που έθεσε στον δημόσιο διάλογο και στον πολιτικό προβληματισμό.

Πάμπολλοι ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί ξεκίνησαν να λειτουργούν, αναζητώντας τον βηματισμό τους και διεκδικώντας μια θέση στο χώρο της ενημέρωσης. Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι αναφερόμαστε σε μια εποχή με έντονες πολιτικές αντιπαραθέσεις και καθοριστικά πολιτικά γεγονότα, που επηρέασαν, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, την ιδιωτική ραδιοφωνία.

(Γιώργος Καρεκλίδης – ιδιοκτήτης ΜΜΕ)

Η πορεία έδειξε ότι στο χρόνο άντεξαν, όσοι γρήγορα αντιλήφθηκαν τον πραγματικό ρόλο της ιδιωτικής ραδιοφωνίας στα ερτζιανά και κυρίως, όσοι μπόρεσαν να προσαρμόσουν τις συνθήκες λειτουργίας τους στο συνεχώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο τοπίο.

Μέσα σ' αυτά τα χρόνια, εξελίχθηκαν, προσαρμόστηκαν, κινδύνευσαν, αλλά συνεχίζουν να λειτουργούν παρόλα τα προβλήματα που έγιναν ακόμη πιο έντονα, στο χώρο της ενημέρωσης γενικότερα, λόγω της οικονομικής κρίσης.

(Δημήτρης Χορταργιάς – δημοσιογράφος, πρόεδρος Ένωσης Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας)

Ένα ακόμη μεγάλο πλήγμα στο σύνολο του κλάδου της ενημέρωσης, ήρθε να δώσει, η πρόσφατη, εν εξελίξει κρίση του κορωνοϊού.

(Δημήτρης Χορταργιάς – δημοσιογράφος, πρόεδρος Ένωσης Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας)

Όσον αφορά στο μέλλον του ραδιοφώνου, παρά τις δυσοίωνες εκτιμήσεις κάποιων ότι ο ρόλος του υπονομεύεται εν μέσω κυριαρχίας της ψηφιακής εποχής, υπάρχει και η αντίθετη άποψη: ότι το ραδιόφωνο, μέσα από την εξέλιξη της τεχνολογίας, απλά ανακαλύπτει το νέο του εαυτό ή – αν θέλετε – ανακαλύπτει εκ νέου τον εαυτό του. Το ραδιόφωνο λοιπόν, είναι εδώ και έχει και μέλλον... αλλά με ποιες προϋποθέσεις?

(Γιώργος Καρεκλίδης – ιδιοκτήτης ΜΜΕ)

Μένει λοιπόν να αποδειχθεί στην πράξη, αν όντως, όπως η καταγιστική εισβολή της τηλεοπτικής εικόνας δεν μπόρεσε, παρά τις περί του αντιθέτου προβλέψεις, να υπερκεράσει τον ραδιοφωνικό ήχο, έτσι και σήμερα, στην ψηφιακή εποχή, το ραδιόφωνο παραμένει αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής μας ζωής με τον αδιαμφισβήτητο κοινωνικό και πολιτιστικό του ρόλο.

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Δύο χρόνια μετά την ιδιωτική ραδιοφωνία ήρθε η σειρά και της τηλεόρασης να απελευθερωθεί από τα ... κρατικά δεσμά της! Εν έτει 1989 λοιπόν, κάνουν την εμφάνισή τους, τα δύο πρώτα, ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια πανελλαδικής εμβέλειας: το Mega Channel και ο Antenna.

Η TRT – Πρώτο πανελλαδικά, περιφερειακό κανάλι

Και στο νέο αυτό τοπίο, η παρουσία της Θεσσαλίας είναι δυναμική. Δίνει το τηλεοπτικό παρών σχεδόν ταυτόχρονα με τα κανάλια εθνικής εμβέλειας. Πρώτος περιφερειακός τηλεοπτικός σταθμός της χώρας είναι το TRT, με έδρα στο Βόλο και εγκαταστάσεις σε όλους τους θεσσαλικούς Νομούς.

(Σωτήρης Πολύζος – δημοσιογράφος, εκδότης, διευθυντής TRT)

Σε μια περίοδο με έντονα, εκτός από τα πολιτικά, και τα τοπικιστικά πάθη ωστόσο ... εν μέσω έντονης κόντρας μεταξύ των θεσσαλικών πόλεων που είχε στο επίκεντρο την έδρα και τις σχολές του νεοϊδρυθέντος -τότε – Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, η τηλεόραση της TRT, ως πανθεσσαλικό κανάλι, καλείται να καλλιεργήσει πανθεσσαλική συνείδηση.

(Σωτήρης Πολύζος – δημοσιογράφος, εκδότης, διευθυντής TRT)

Κατά τον ίδιο τρόπο ξεκινά, το 1993, η λειτουργία του ASTRA TV, αλλά και του ΘΕΣΣΑΛΙΑ TV από τον εκδότη του Νέου Αγώνα Καρδίτσας, Φώτη Αλεξίου, ο οποίος, από το 1989 είχε ήδη προχωρήσει και στη λειτουργία ραδιοφώνου.

(Γιάννης Κολλάτος – διευθυντής και διευθύνων σύμβουλος ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ)

Και τα τρία αυτά κανάλια συνεχίζουν τη λειτουργία τους και σήμερα. Η αλήθεια είναι όμως, πως πολλοί από τους πρώτους σταθμούς που ιδρύθηκαν, αναγκάστηκαν να κλείσουν.

Η ευφορία των πρώτων χρόνων γρήγορα παρήλθε και τη θέση της πήρε ο σκεπτικισμός και η αναγνώριση των ιδιαίτερων προβλημάτων της παραγωγής τηλεοπτικού προγράμματος.

(Γιάννης Κολλάτος - διευθυντής και διευθύνων σύμβουλος ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ)

Το στοίχημα της επιβίωσης φαίνεται να κέρδισαν όσοι ιδιοκτήτες τηλεοπτικών σταθμών αντιλήφθηκαν έγκαιρα τη σημασία της τοπικής ενημέρωσης και κινήθηκαν ανάλογα, ακολουθώντας φιλοσοφία διαφορετική από αυτή των σταθμών εθνικής εμβέλειας και προβαίνοντας σε ανάλογες επενδύσεις.

Όσον αφορά στο μέλλον των περιφερειακών καναλιών? Υπάρχει και πόσο ευοίωνα είναι?

(Σωτήρης Πολύζος – δημοσιογράφος, εκδότης, διευθυντής TRT)

ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ – ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Ο τελευταίος σταθμός της ιστορικής αυτής αναδρομής στην ενημέρωση της Θεσσαλίας, είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο που σχετικά πρόσφατα άνοιξε: είναι το κεφάλαιο της ψηφιακής επανάστασης που επιφέρει τεράστιες αλλαγές και στον τομέα της ενημέρωσης.

Πρώτη και μεγαλύτερη, η καθιέρωση -την τελευταία δεκαετία περίπου – ενός νέου Μέσου που πολύ γρήγορα έγινε κυρίαρχο: οι ηλεκτρονικές εφημερίδες ή ειδησεογραφικές ιστοσελίδες ή απλά sites.

(Βιβή Τσιντσίνη – εκδότρια εφημερίδας – ιστοσελίδας)

Η προσαρμογή των επιχειρηματιών του χώρου του Τύπου στα νέα δεδομένα, έγινε εκ των πραγμάτων και ήταν επιβεβλημένη.

Αρχικά, ήδη, υπάρχοντες επιχειρηματίες του χώρου, προχώρησαν στη δημιουργία ηλεκτρονικών σελίδων που λειτουργούσαν παράλληλα με τα άλλα Μέσα που διέθεταν.

(Βιβή Τσιντσίνη – εκδότρια εφημερίδας – ιστοσελίδας)

Η μεγάλη «έκρηξη» στον αριθμό των ιστοσελίδων όμως, έγινε κατά την περίοδο της κορύφωσης της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα – όσο κι αν αυτό αν ακούγεται, εκ πρώτης, περίεργο – και έχει άμεση συνάρτηση με την τεράστια αύξηση της ανεργίας στο χώρο της ενημέρωσης.

Κι αυτό γιατί, πολλοί δημοσιογράφοι, μπροστά στο αδιέξοδο της ανεργίας ή της υποτυπώδους απασχόλησης, προχώρησαν στη δημιουργία ιστοσελίδων.

Κάπως έτσι, φτάσαμε σήμερα, στους τέσσερις θεσσαλικούς Νομούς να λειτουργούν περισσότερες από πενήντα ενημερωτικές ιστοσελίδες, με μικρό ωστόσο, αριθμό ατόμων να απασχολούνται σε αυτές. Και πλέον γεννάται το ερώτημα: «Χρειάζεται να γίνει κάποιο ξεκαθάρισμα;»

(Βιβή Τσιντσίνη – εκδότρια εφημερίδας – ιστοσελίδας)

Οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους ...και μιλούν ξεκάθαρα, δείχνοντας ποια είναι η κατεύθυνση της ενημέρωσης.

Πρόσφατη έρευνα του Reuters για την Ελλάδα, δείχνει ότι σχεδόν όλοι πια, ένα ποσοστό 92% συγκεκριμένα, διαβάζουν ειδήσεις στο διαδίκτυο. Το βάρος της ευθύνης, ως εκ τούτου, όσων ασχολούνται με την ενημέρωση μέσω διαδικτύου, τεράστιο, αν το καλοσκεφθεί κανείς ...

(Βιβή Τσιντσίνη – εκδότρια εφημερίδας – ιστοσελίδας)

Δύσκολοι καιροί

Ο χώρος της ενημέρωσης είναι – αν μη τι άλλο - ελκυστικός και ενδιαφέρον! Οι καιροί όμως εξαιρετικά δύσκολοι και εργασιακές κατακτήσεις χρόνων του κλάδου, σε κίνδυνο.

(Δημήτρης Χορταργιάς – δημοσιογράφος, πρόεδρος Ένωσης Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας)

Όση αμφισβήτηση κι αν δέχονται τα ΜΜΕ δύσκολα μπορεί να αμφισβητήσει κανείς, την συμβολή τους, ως παράγοντας ανάπτυξης στην εξέλιξη κάθε τόπου και ιδιαίτερα της ελληνικής περιφέρειας.

(Γιάννης Κολλάτος – διευθυντής & διευθύνων σύμβουλος ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ)

Η συμβολή του Τύπου στην ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας είναι αδιαμφισβήτητη ... με τα όσα τρωτά, τα όσα μεμπτά μπορεί να του καταλογίσει κανείς. Εν τέλει όμως, ας κρατήσουμε αυτό που είπε ο Αλμπέρ Καμύ, «ο ελεύθερος Τύπος μπορεί να είναι είτε καλός είτε κακός, αλλά χωρίς ελευθερία, είναι απόλυτα βέβαιο ότι ο Τύπος δεν μπορεί να είναι ο,τιδήποτε άλλο από κακός.

.....

Τίτλοι τέλους

Για την επίτευξη κάθε στόχου χρειάζονται πάντα, περισσότεροι από αυτόν που την επιχειρεί. Έτσι και για την επίτευξη του στόχου παραγωγής αυτού του βίντεο, χρειάστηκε να συνδράμουν, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, αρκετά άτομα που θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω ειλικρινά, για τον κόπο που κατέβαλαν και το χρόνο που διέθεσαν.

Αρχικά, ευχαριστώ τα άτομα που δέχθηκαν να συμμετέχουν ενεργά ώστε να πάρει σάρκα και οστά το βίντεο αυτό ... τα οποία κατ' αλφαβητική σειρά είναι τα εξής:

- Βογιατζής Θανάσης (δημοσιογράφος – συγγραφέας)
- Καποτά Βίκυ (προϊσταμένη ΕΡΤ Βόλου – ραδιοφωνική παραγωγός)
- Καρεκλίδης Γιώργος (ιδιοκτήτης ΜΜΕ)
- Κολλάτος Γιάννης (δ/νων σύμβουλος – δ/ντής σύνταξης ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ)
- Μαντίδης Γιάννης (συνταξιούχος δημοσιογράφος εφημερίδας ΘΕΣΣΑΛΙΑ – συγγραφέας)
- Μπάτσιος Δημήτρης (συνταξιούχος δημοσιογράφος εφημερίδας ΘΕΣΣΑΛΙΑ & ΕΡΑ Βόλου)
- Παύλου Φρόσω (δημοσιογράφος ΕΡΤ)
- Πολύζος Σωτήρης (δημοσιογράφος – δ/ντής TRT – εκδότης)

- Τσαντήλας Χρήστος (συνταξιούχος δημοσιογράφος – πρώην αρχισυντάκτης & δ/ντής σύνταξης εφημερίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ)
- Τσιντσίνη Βιβή (εκδότρια εφημερίδας ΛΑΟΣ του ΑΛΜΥΡΟΥ & ιστοσελίδας almyros.gr
- Χορταργιάς Δημήτρης (δημοσιογράφος – πρόεδρος Ένωσης Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδα και Εύβοιας)

Αν οι παραπάνω συντελεστές αποτέλεσαν τα ... οστά του βίντεο, σίγουρα η σύνθεσή τους υπό τη ... σάρκα, δεν θα μπορούσε καθόλου εύκολα να γίνει, αν δεν υπήρχε ο κατάλληλος εξοπλισμός και η σωστή τεχνική καθοδήγηση του εκπαιδευτικού Κωνσταντίνου Αμυγδαλίτη, τον οποίο θερμά και ειλικρινά ευχαριστώ, αφενός για τη διάθεση του εξοπλισμού, αφετέρου για την τεχνική βοήθεια που μου προσέφερε και το χρόνο που διέθεσε.

Ευχαριστώ επίσης, την Ένωση Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδα & Εύβοιας για τη διάθεση των χώρων της για τη βιντεοσκόπηση συνεντεύξεων, αλλά και χρήσιμου φωτογραφικού υλικού, παρέχοντάς μου όποια διευκόλυνση ή βοήθεια χρειάστηκα.

Ένα ακόμη ευχαριστώ πρέπει να απευθύνω στη συνάδελφο – δημοσιογράφο, Ελένη Μανώλη για το πολύτιμο -και σπάνιο- υλικό που μου διέθεσε από το αρχείο της, με πλάνα από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του TRT, πρώτου περιφερειακού καναλιού στην Ελλάδα.

Όπως επίσης, και στο συνάδελφο – δημοσιογράφο, Χρήστο Τσαντήλα για το φωτογραφικό υλικό που αφορά στον αείμνηστο εκδότη της εφημερίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Λάρισας, από το προσωπικό του αρχείο.

Παρακάτω ακολουθεί βέβαια, και ένας μακροσκελής κατάλογος από διαδικτυακές και άλλες πηγές, από τις οποίες άντλησα υλικό για την επένδυση του βίντεο.

Τέλος, ευχαριστώ όλους, από το οικογενειακό, επαγγελματικό, φιλικό μου περιβάλλον, για το ΜΠΟΡΕΙΣ και τα ΚΑΤΑΦΕΡΕΙΣ που μου είπαν, κάποιες φορές που ένιωσα το βάρος του εγχειρήματος που ανέλαβα, μεγαλύτερο των δυνατοτήτων μου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

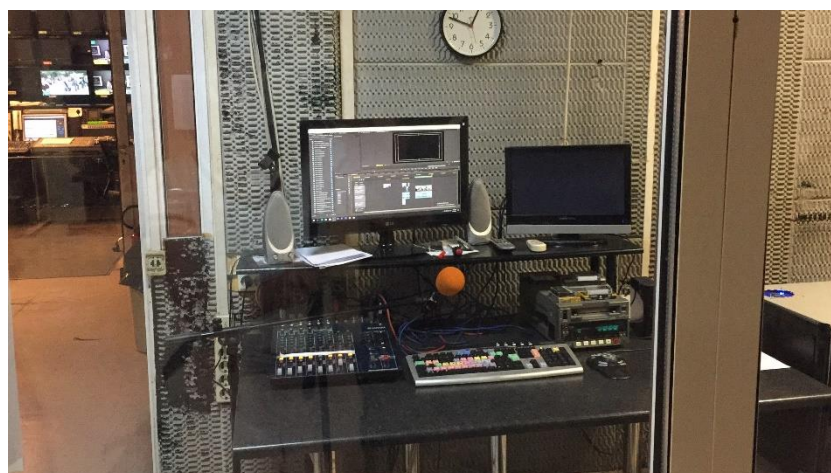
Φωτογραφικό υλικό από τη διαδικασία παραγωγής του βίντεο και υλικοτεχνικός εξοπλισμός

Εικόνα 13 ΠΒ1. Στιγμιότυπο από τη συνέντευξη με τον Δημ. Μπάτσιο (συνταξιούχο δημοσιογράφο) στους χώρους της ΕΣΗΕΘΣτΕΕ)

Εικόνα 14 ΠΒ2. Από τη συνέντευξη με την προϊσταμένη της ΕΡΤ Βόλου

Εικόνα 15 ΠΒ3. Στις εγκαταστάσεις της TRT στο Βόλο (πάνω), με τον διευθυντή του καναλιού, δημοσιογράφο και εκδότη, Σωτήρη Πολύζο

Εικόνα 16 ΠΒ4. Στις εγκαταστάσεις του ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, στη Λάρισα (κάτω), με τον διευθυντή του καναλιού, Γιάννη Κολλάτο

Εικόνα 17 ΠΒ5. Με τον πρόεδρο της Ένωσης Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας, Δημήτρη Χορταργιά

Εικόνα 18 ΠΒ6. Έξω από το κτίριο όπου λειτουργήσε το τυπογραφείο της αντίστασης, στο Βόλο, με τον δημοσιογράφο – συγγραφέα, Θανάση Βογιατζή

Εικόνα 19 ΠΒ7. Στιγμιότυπα από τη διαδικασία voice over και της επεξεργασίας του ήχου και της εικόνας του video

Τεχνικός εξοπλισμός βιντεοσκόπησης – ηχογράφησης συνεντεύξεων:

1. Κάμερα 1: iphone6 plus
2. Κάμερα 2: SONY HVR Z1E
3. Ψηφιακός εγγραφέας: TASCAM DR-60D MKII
4. Μικρόφωνο πέτου: RODE Wireless Go
5. Φορητό φωτιστικό video: YONGUO YN300III LED
6. Τρίποδο κάμερας

Τεχνικός εξοπλισμός studio:

1. Η/Υ Intel i7 4770K 3.5 GHz, 16 GB RAM, Samsung SSD 860PRO 256GB, win 10/64bit
2. Κάρτα ήχου Focusrite Scarlett 2i2
3. Προενισχυτής μικροφώνου PreSonus TUBE PRE2
4. Μικρόφωνο Πυκνωτικό RODE NT1
5. Near field monitors Behringer Truth B2031A (Ενεργά)
6. Ακουστικά KRK KNS 6400
7. Ακουστικά SONY MDR-V150

Λογισμικό επεξεργασίας:

1. Adobe Premiere Pro CC 2015
2. Adobe Audition CC 2014
3. Adobe Photoshop CS6

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Στιγμιότυπα από τη διαδικασία υλοποίησης του βίντεο – ντοκιμαντέρ

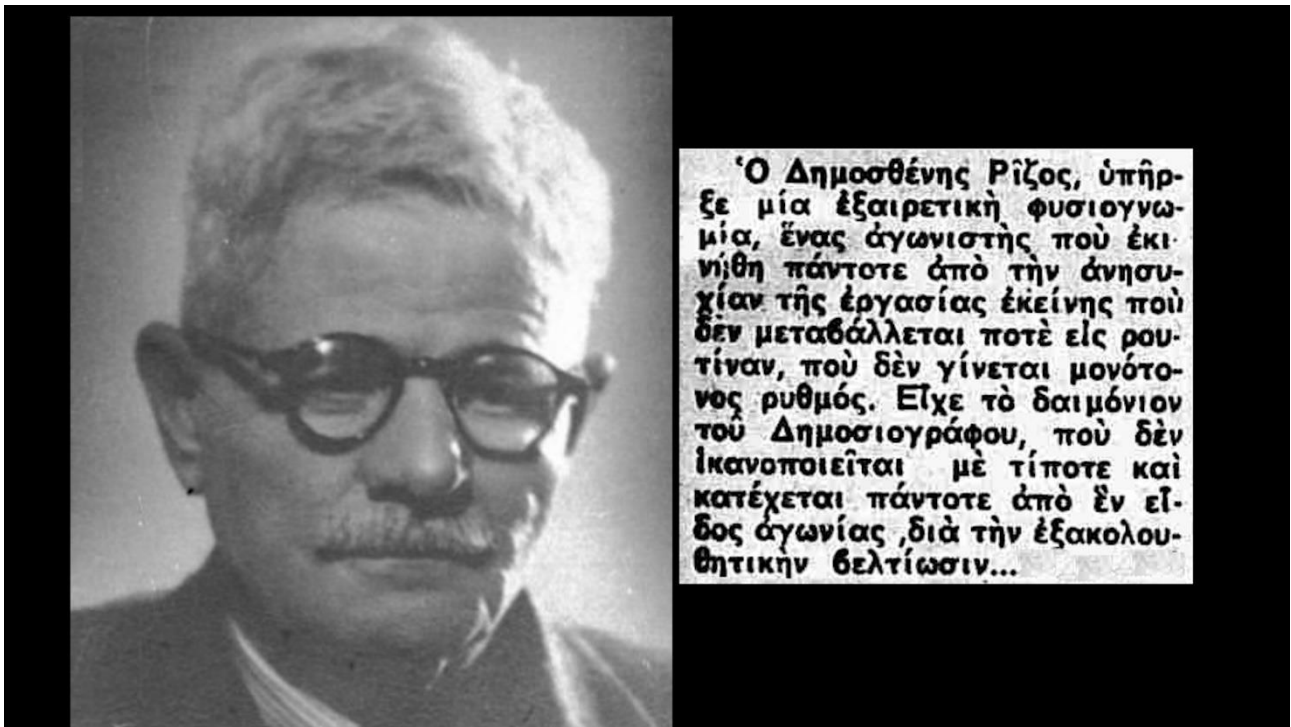

Ελένη Ραυτοπούλου
Δημοσιογράφος ΕΡΤ

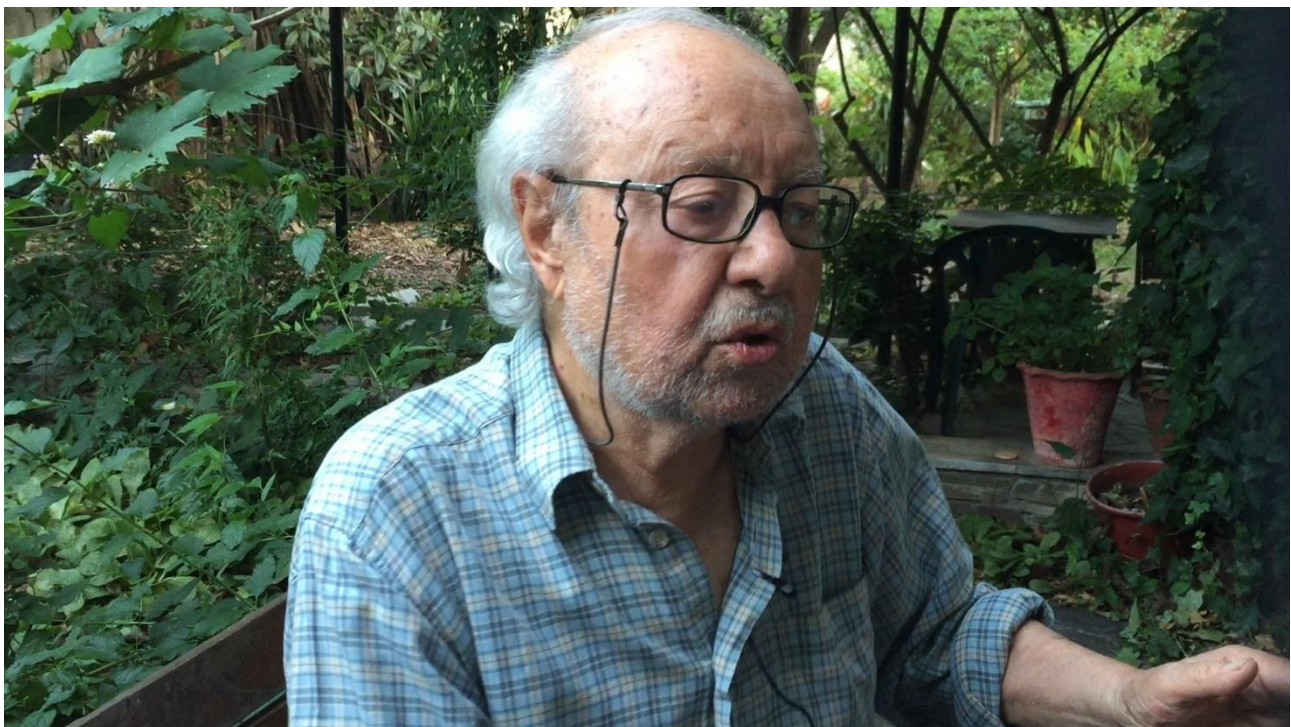
Εικόνα 20 ΠΓ1. Η αρχή του οδοιπορικού (η λήψη του πλάνου, στην πραγματικότητα, έγινε στο τέλος)

Εικόνα 21 ΠΓ2. Ρήγας Βελεστινλής, ο Θεσσαλός πρωτεργάτης του έντυπου Τύπου στην Ελλάδα

Εικόνα 22 ΠΓ3. Πρώτος διευθυντής και εν συνεχεία, εκδότης της ιστορικής εφημερίδας ΘΕΣΣΑΛΙΑ του Βόλου, που κυκλοφορεί από το 1898, ο Δημοσθένης Ρίζος

Εικόνα 23 ΠΓ4. Στο σπίτι του Γιάννη Μαντίδη, από τους παλαιότερους εν ζωή δημοσιογράφους της Θεσσαλίας

Εικόνα 24 ΠΓ5. Δημήτρης Μπάτσιος, παλαιμάχος δημοσιογράφος της έντυπης και ραδιοφωνικής δημοσιογραφίας του Βόλου, είχε πολλά να πει για το χθες και το σήμερα της ενημέρωσης

Χρήστος Τσαντήλας
πρώην Αρχισυντάκτης & Δ/ντής σύνταξης
εφημερίδας "ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ"

Εικόνα 25 ΠΓ6. Για την μεγάλη προσωπικότητα στο χώρο του Τύπου της Θεσσαλίας που ακούει στο όνομα Τάκης Δημητρακόπουλος και για το εκδοτικό θαύμα που δημιούργησε, μίλησε ο επί δεκαετίες αρχισυντάκτης της εφημερίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, Χρήστος Τσαντήλας

Θανάσης Βογιατζής
Δημοσιογράφος - Συγγραφέας

Εικόνα 26 ΠΓ7. Διασταύρωση οδών Μεταμορφώσεως με Γαλλίας, στο Βόλο ... έξω από το κτίριο που στέγαζε τον εκδοτικό μηχανισμό του ΕΑΜ, με τον δημοσιογράφο – συγγραφέα, Θανάση Βογιατζή

Εγκαίνια Ραδιοφωνικού Σταθμού Βόλου
12 Σεπτεμβρίου 1948

Εικόνα 27 ΠΓ8. Τα εγκαίνια της σημερινής ΕΡΤ Βόλου, εν έτει 1948 ... πρώτος περιφερειακός σταθμός της Δημόσιας Ραδιοφωνίας

Εικόνα 28 ΠΓ9. Βράδυ 11^{ης} Ιουνίου 2013 ... δημοσιογράφοι της ΕΡΑ Βόλου σε εκπομπή, λίγο μετά την ανακοίνωση του λουκέτου σε όλες τις δομές της ΕΡΤ (αρχείο Κόστα Αμυγδαλίτη)

Εικόνα 29 ΠΓ10. Σύντομη αναφορά στην μακρόχρονη ιστορία της ΕΡΤ Βόλου από την προϊσταμένη του σταθμού, Βίκυ Καποτά

Εικόνα 30 ΠΓ 11. Για την ΕΡΤ Βόλου, της περιόδου των δύο χρόνων της αυτοδιαχείρισης (2013-2015) μίλησε η δημοσιογράφος Φρόσω Παύλου

Εικόνα 31 ΠΓ 12. Ο Γιώργος Καρεκλίδης, από τους πρώτους ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών στη Μαγνησία, μετά το «άνοιγμα» του Ραδιοφώνου στην ιδιωτική πρωτοβουλία (1987)

Εικόνα 32 ΠΓ13. Πρώτο πανελλαδικά περιφερειακό κανάλι της Ελλάδας, το θεσσαλικό TRT. Η Ελένη Μανώλη και ο Σωτήρης Πολύζος υπήρξαν μεταξύ των πρώτων δημοσιογράφων που το στελέχωσαν

Εικόνα 33 ΠΓ14. Ο Γιάννης Κολλάτος, διευθυντής του ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ενός καναλιού που δίνει έμφαση στο αγροτικό ρεπορτάζ

Εικόνα 34 ΠΓ15. Η Βιβή Τσιντσινη, εκδότρια εφημερίδας και ιδιοκτήτρια ενημερωτικής ιστοσελίδας στον Αλμυρό Μαγνησίας. Μιλά για τα πολλά «κενά» στη λειτουργία των ηλεκτρονικών εφημερίδων και το ξεκαθάρισμα που πρέπει να γίνει στο χώρο

Εικόνα 35 ΠΓ16. Εργασιακά, ο χώρος της ενημέρωσης διέρχεται μια πολύ άσχημη περίοδο λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού που ήρθε για να αποτελειώσει ότι μπόρεσε να σωθεί κατά τη δεκαετή οικονομική κρίση, σύμφωνα με τον πρόεδρο της Ένωσης Συντακτών Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας, Δημήτρη Χορταριά

Εικόνα 36 ΠΓ17. Το τέλος του οδοιπορικού ...